

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BAVUL

Hayat bir yolculuktur, yanınızda bulunsun.

Şubat 2022

Sayı: 77

Fiyat: 14 TL

KKTC: 15 TL

Bardak Altı, Ayrac ve Poster
hediyeli!

"Aşk, hayatın en güce ifadesiydi."
Jack London

Ataol Behramoğlu • Sevin Okyay • Cengiz Bozkurt • K. İlhan • Haydar Ergülen • Ayten Şahin • Emre Konar • Evrim Kuran • Gökhan Horzum • Tekin Deniz
Kaan Sıyım • Celine Sımboski • Levent Güler • İlhan Çelen • Kültür Arslan • Ayhan Çelebi • Ayhan Çelebi • Barış Yurtsever • Çağır Özge Özkuş
Erkan Güney • Fahrettin Engin Erdoğan • Sama Bada • Fulya Özlem • Halil İbrahim Sağlam • Doğu Şahin • Ali Deniz Üslu • Aydılgel • Barış Akpolat
Güvenç Dağüstün • Gül Çetin • Almula Türedi • Barış Bozdağı • Can Polat Teker • Merve Küçükşarp • Yalın Gündüz • Y. Emre Ceren • Oğuz Abay • Oğuz Alkan

İNSANLAR ÖLÜR, TANRILAR ÖLÜR AMA O YAŞAMAYA DEVAM EDER...

Cadının Yüreği'nde Gornichec, İskandinav mitolojisinin göz ardı edilen, Loki'nin Asgard tanrılarından gizlediği eşi, buz devi cadı Anrboda'nın hikâyesini anlatıyor.

"Madeline
Miller'in
Ben,
Kirke'sini
sevenler için
birebir."

—LIBRARY
JOURNAL

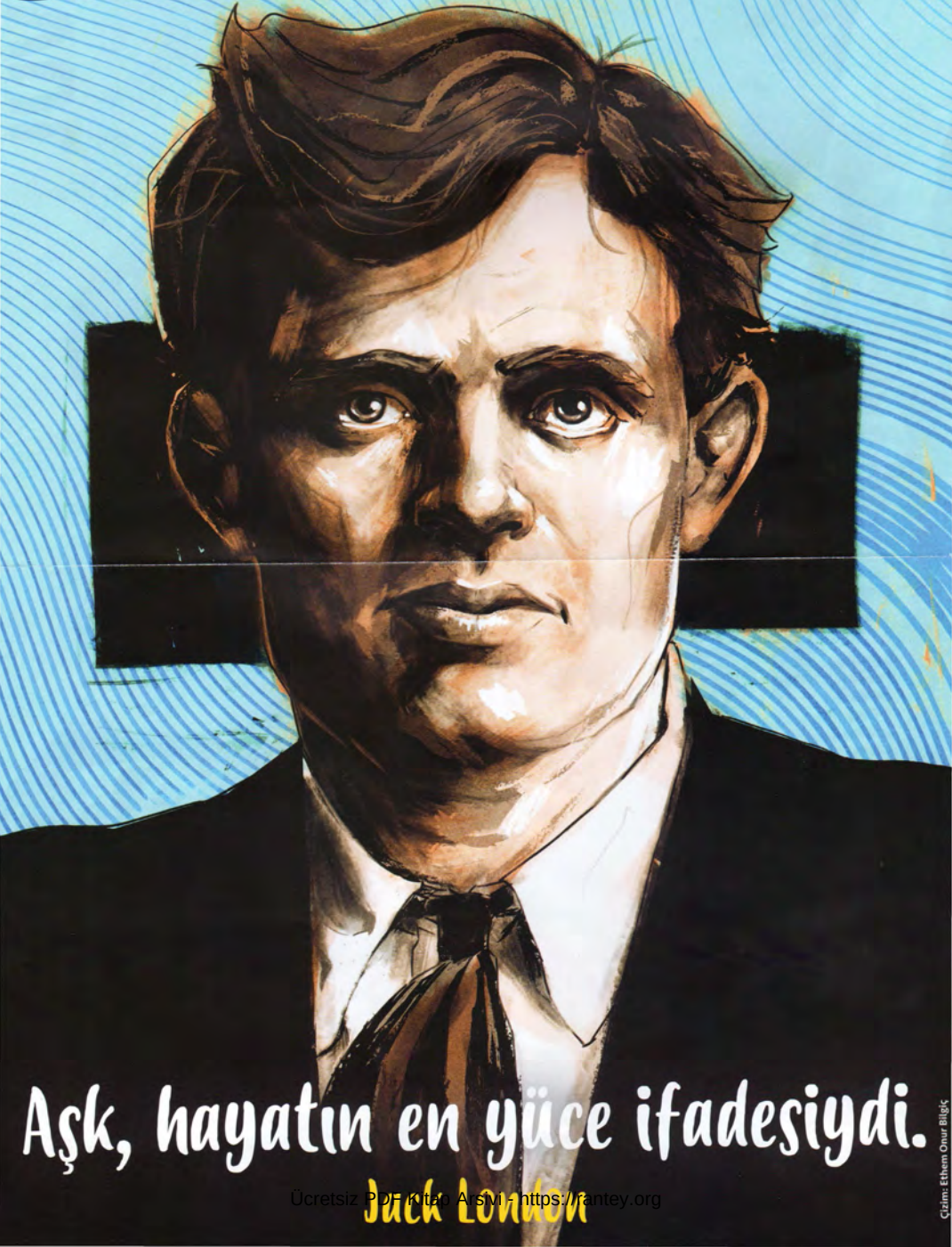

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İthaki Yayınları / İthaki Yayınları / İthaki Yayınları

BAVUL

Aşk, hayatın en yüce ifadesiydi.

Jack London

Ücretsiz PDF Kitap Aşkı - <https://fantasy.org>

BAVUL

Ne geçmiş tükendi
Ne yarınlar
Hayat yeniler bizleri

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Murathan Nangau

CENGİZ BOZKURT

Nezaket ve zarafet üzerine

Ben ülkemle yaklaşık 15 yıl önce geri döndüğümde ilk iş Kenter Tiyatrosu'na müthiş bir ekleple, Mehmet Ergen'in çevirisi ve rejisiyle "İnşihmorelu Yüzbaşı" oyununu yapmıştık. Hemen ardından "Kumarcının Seçimi" adlı oyunu bu sefer kendim çevirmiş ve aynı eklep için yönetmiştim. Daha sonraları Londra'daki tiyatromuz Arcola Theatre'ı kurduğumuz kadim dostum, iş arkadaşım Mehmet'le (ki bu tiyatroyu onun vizyonuyla hayata geçirmişti) Beyoğlu'na, Akbank Sanat'a geçmiştik. Burada da Sam Sheppard'ın "Ask Delisi", hemen ardından Harold Pinter'in "Küller Küllere" ve "Bi De Yolluk" adlı oyunlarını sergilemiş ve büyük ilgi görmüştük. İlk iki üç yılımız çok alışık olduğumuz sahne oyunculuğu ve insan kadrinin daha iyi değerlendirildiği ve saygı gördüğü tiyatro dünyası ve çevrelerinde geçmişti. Liyakatin, donanımın ve yeteneğin çıplak şekilde göz önünde olduğu; hem kendi memleketimizde hem Londra'da kendimizi rahat ve hakim hissettiğimiz sanat kolunda iki yerde de yüksek saygı görmüştük. Nezaket ve zarafetle kucaklanmıştık. Ne güzel insanlar ve ne güzel günlermiş, her yerin öyle olmadığını sonradan acı tecrübelerle öğrendik. Şimdi size dizi ve sinema filmi setlerinde yaşadıklarımla ilgili bir gırızgah yazısı yazıyorum. Sonra daha da gaza gelip devam edebilirim.

21 yıllık sahne oyunculuğu ve yönetmenliğine dayalı kariyerim, "Ask Delisi" adlı oyunda oynadığım Martin rolünü, Mahir Ergun ve Ayhan Sönürcü adlı iki senaristin farklı zamanlarda gelip oyunu izlemesi ciddi bir makas atılmasıyla karşı karşıya kaldım. Hem Afife Jale hem de Sadri Alışık ödülleri adaya gösterildim. Sahne üzerinde benim izleyen, sonradan dostum olan bu iki senarist hayatımı dramatik bir şekilde değiştirdi ve yaptıkları işlere beni sorgusuz sualsiz davet ettiler. Önce Sönürcü'ün yazdığı dönem işi Ayalık'ta çekilen "Kırmızı Kanatlar" a gittim. İlk nezaketsizlik şokunu o sette yaşadım. Benim de geçmişte bir sürü filmde izledigim bir oyuncu büyüğü, bir abi dağın başında ilk set günümde tanışmak ve kendimi tanıtmak için elimi uzattığımda elimi havada bırakmış, bir de o sıklıklağı elime bakıp, yürüyüp gitmişti. Daha sonraki günlerde İngiltere'den geldiğim ve Londra'da daha faal bir tiyatromuzun olduğunu öğrendiğimde bana karşı olan tavır değişmişti ancak ben bir kez notumun vermiş ve kara deftere adını ilk sıradan yazmıştım.

Mehmet Ali & Akşamsenler

Zaman içinde bu nezaketsizlik silsileleriyle setlerde sık sık karşılaştım. Her yeni girdiğim sette oyuncu beklemeye odasına güler yüzle girip kendimi tanıttığımda kadın oyuncular bizim dönem tabiriyle onlara asıldığını bugünün yaygın söyleşiyle yürüdüğümü sandılar. Erkek oyuncuların yaşlı ya da genç farketmeksizihemen hemen hepsinin onlara yaranmaya çalıştığını sandılar ve benim güçlü bir karaktere sahip olduğumu düşünmeye başladılar. Tüm bunlar apartmanda karşılaştığı ve tanımadığı insanlara bile "günaydın" ya da "İyi akşamlar" diyen, Ankaralı bir memur çocuğu olan bana çok yabancydı. Hele bir de sokakta ve hemen her yerde tanımadığı insanlarla göz göze geldiğinde gülen, merhabalaşan Londra insanına alışmış ve 25-40 yaş aralığını geçirmişseniz bu kaba saba tavrın anlamakta iyice güçlük çekiyorsunuz. Zaman geçtikçe insanların bu havaları beni rahatsız etmeye başladı. Sorgulamaya başladım ve tespitlerine çok güvendiğim set deneyimi yüksek bir oyuncu arkadaşımın nereden yanlış yaptığımı sordum. "Kendini tanıtmayı, merhaba demeyi bırak, oyuncu dinlenme odasına girince ya da karavana girince sessizce otur, telefonunla ilgilen!" dedi. "Nasıl? Öyle sığır gibi oturma mı?" dedim. "Öyle sığır gibi otur." Baka hepsi yanına gelecek, senle konuşmak isteyecekler." dedi. Benim için çok saygısızca bir tavrıdır bu ama denedim. Maalesef her seferinde haklı çıktım.

Ben tabii ki o tutumu sürdüremedim, o bir testi ama zaman içinde kendi oturma yolunu buldum ve kimseye saygısızlık yapmadan kendi durumumu geliştirdim. Çünkü Walter Benjamin'in de dediği gibi "Nezaket ne ahlaki bir hükümdür, ne mücadelede bir silahtır, yine de her ikisi birden olur."

Setler, özellikle dizi setleri, çoğunuzun düşündüğü gibi çok eğlenceli yerler değil psikolojik savaş alanlarıdır. Herkes birbirini sevmeyi, kolluylar gibi yapar ama rıvanın, iki yüzlülüğün kol gezdiği, dedikodunun ayıyuka çıktığı ortamlardır. Herkes birbirine yakın arkadaşlar ama aslında insan gömmenin en üst seviye kompetanları set karavanlarında, oyuncu beklemeye odalarında yaşarlar. Birçok oyuncu kamera karşısında iyi oynamak yerine kamera arkasında neydesey müthiş performans sergiler. Hiç azımsanmayacak sayıda oyuncunun setlerdeki hal ve tavırlarıyla sosyal medyada kendini sunuşu arasında dağlar kadar fark vardır. Bu sınırda kişilik bozuklukları taşıyan insanların karşısına şaşkınlıktan küçük dilinizi yutabilirsiniz. Kendinden çelişkili trajikomik bir durum aslında. Şimdi çoğunuzun sadece sizin setlerde yaşadığını her sektörde bu yaygın bir

memleket sorunu dediğinizi duyar gibi oluyorum. Haklısınız, hayatın her alanında, her sektörde zarafet ve nezaket yoksunu, yerini hak etmeyen cahil cüehla insan ordusu dolu. Sahte kimliklerle kolaylıkla kamufle edilebilen sosyal medya kullanımı durumu daha da kötüleştiriyor. Bunu çaresizce izleyip ne yapacağımızı ve nasıl baş edeceğimizi bilmiyoruz; vapurda, işyerinde, otobüste, okulda, sokakta...

Kastettiğim 'Bir zamanlar Beyoğlu'na kravatı çıkarmazdı insanlar' türünden elitist bir nezaket değil. Hayatın bizi hatırlı için: Sahilde iki ya da üç kişi yanı sıra yürürken önümüzde geleni tekmeleriz gibi yürümeyip, karışan gelenlere kibarca bana çekilecek yol vermek, birbirinin yüzüne kapı çarpmamak, yol kenarında kucakında çocukla karşıya parka geçmeye çalışan insanı hafif fren yapıp yol vermek, sigara açık havada içişle bile dumanının yan masada kimin suratına gittiğini farkında olmak, araba camından sanki geri kalan dünya sizin küll tabanınızın gibi küll silkmeyi, izmarit atmak, kaldırımda puseti ya da yaşı bir insana dırup, yüzünde bir gülümsemeyle yol vermek, her mahallede yatacak ve hasta insanlar olduğunu düşünerek yerli yersiz korna çalmamak, insanlar sıra beklerken öne geçmeye çalışmamak, kalabalık mekamlarda yüksek sesle çevreye rahatsızlık verecek şekilde konuşmamak, kullanılmış pilleri çöpe atmak, pikniğe gittiğinde götürdüğü çöpü doğrudan bırakmamak, evsel atıkları ayrıştırmak, çocukları anlamaya çalışmak, sokakta yürürken hep karışın kenara çekilmesini beklemek. Birbirimizin hayatını küçük dokunuşlarla daha çekilir ve dayanılır hale getiren asgari zarifliklerden bahsediyoruz. Hayat pratikte her de yüzeye gibi gözükene minik nezaketlerle zarafet ve anlam kazanır. Bunun eğitim seviyesi ve maddi durumla hiçbir alakası yoktur. Adap aileden; yol, erkan da yetiştigü çevreden ve kültürden edinilir. Hiç beklemediğiniz yerlerde ve zamanlarda

dünyanın en duyarlı ve asil insanları karşılaşıp, beklenizin çok yüksek olduğu semtlerde, şehirlere hürsana uğrayabilirsiz, uğradık da. Dünya hassas kalpli, vicdan ve empati sahibi kibar insanlar için bir cehenneme dönüşmeye başladı. Lütfen parçası olmayalım, hassasiyetle direnelim, önem atfedelim. "İklimler" filminde şöyle bir laf geçiyor: İnsanlar basit nedenlerle mutlu, daha da basit sebeplerle mutsuz olacak şekilde yaratılmıştır. Aynen basit bir nedenle doğmaları ve daha da basit bir nedenle ölmeleri gibi...

Son olarak Rutkay Aziz'in bir sözüyle bu yazıyı bitireyim: "Küfür etmeyi samimiyet, nezaketi zayıflık, mütevaziliği aptallık, iyi niyeti enayilik, yüzslülüğü özgüven, kazık atmayı kurnazlık ve insanların hayatına karşın saygıyı özgürlük sanmama gün kazanacağız."

Dünya hassas kalpli, vicdan ve empati sahibi kibar insanlar için bir cehenneme dönüşmeye başladı. Lütfen parçası olmayalım, hassasiyetle direnelim.

Dünyadaki son iki haftam

Hadi uğurlar olsun, iki haftaya dünyadan ayrılıyorum. "Aman yapma, etme" demenize gerek yok, kötü bir şey olmayacak. Sadece sizinle aynı dünyada yaşamaya devam etmeyeceğim. Memleketime dönüyorum. Denizlerin donduğu, rüzgarların kuşların evrimine imkan vermediği, topraklarında sadece garip solucanların ve sinirlenince top haline gelen böceklerin yaşadığı memleketime gidiyorum. İstanbul güzeldi bir yere kadar. Başka ülkeler de gördüm, hiçbirini kendisine bu ülke kadar kötü bakmıyordu. Bir yandan da bu kadar güzel olup da hayatını yok eden bir şehir bana hep çok yetenekli, genç, güzel bir insanı anımsatıyor. Hayatın her imkanı kusur ipek halılarda serilmişken erine bağlıyorsun. Birkaç yıla zaten dışarı gitti, içti gitti, oran buran yara bere içinde. Eşin dostun da kalmadı, hepsinin cebinden bir şeyler çıktı, kendinden uzaklaştırdın. İşte İstanbul tam da böyle eroiden artık ölmesi gereken bir insan gibi. O kadar uzun yıllar boyunca kullanmış ki her türlü pisliği, artık sadece adı kalmış geride. Bazen de baharları yanlış zamanda açan çiçekleri. Mevsimler de şaşırıyor, kuşlar eskisi gibi hevesli ötmüyor. Zaten zevke öten kuş da yok fazla aslında. Hepsi bir amaç için ötüyor, yaşıyor ve ölüyor.

Hadi uğurlar olsun, beni bunca süre yaşatan dünyaya yine de teşekkür ediyorum. Çok güzel yerlerini gördüm, daha da görmek istediğim çok yer var ama artık gitmem gerekiyor. Ev sahibim beni evden atıyor. Başka bir evim yok. Yani bu dünyaya. Evsiz kalacağıma eski evime yerleşirim. Belki tekrar hayata başlarım. Kaç kere evlenebilirsin ki? Eskiakin artizleri vardı öyle 5 kere, 6 kere evlenen... Onlar gibi mi olacağım bu saatten sonra. Artiz de değildim zaten. En fazla artiz tanıdıklarım var ama bende tik yok. Ben de artık gidiyim zaten. Bunca yıl buralarda yaşamak beni de bozdu. Kendime iyi bakmadım. Şimdi doğruya doğru İstanbul'a laf edip, kendime sağlıklı bir biçimde bakmama laf etmesem olmaz.

Artık alkolden, mayalı içkilerden,

hastalıklardan, sıkıntılardan, üzüntülerden, kötü alışkanlıklardan, uykusuzluklardan, mutsuzluklardan ve hayal kırıklıklarından vücudum da yıldı. Ben de pek iyi bakmadım kendisine, o da pek talihli sayılmazdı aslında. Tabii çok güzel günlerim de oldu ama şimdi ayınada kendime bakıyorum. Göbeğim çıkmış, saçım kalmamış, bebek derisine benzeyen derim gitmiş, kayış gibi olmuş... Çiğerleri yaktığımdan artık her yerim sürekli kaşınıyor. Tırnaklarımla sırtımı, yanlarımı, çoraplarımla baldırlarıma temas ettiği yerleri

kaşıya kaşıya parçalamışım. Sanki vahşî bir kedi besleyen birisiyim. Her yerim yara bere içinde. Kaşıntı en kötüsü. Unutturuyor kendini, gece uykunda da kaşınabiliyorsun ve en acıyıcı kaşındıkça daha çok kaşınmak istiyorsun. Kaşınmayı engellemek için de artık yapabilecek bir şeyim yok. Çiğer nakli olabilir ama ne o kadar zenginim ne de öyle bir nüfusun var. Kesin dünyanın bir yerlerinde çocukların filan organlarını çalıp, yaşlı, sağlıklı ya da aç gözlülere takıyorlardı. Şimdi o kadar acımasız da olamam.

Yaşadığımı burada yaşadım, son iki haftam.

Bakalım bu iki haftada neler yapacağım?

Kesin biraz daha uyurum. Sonrasında "Ah keşke o kadar uykusaysaydım" diye pişman olmak için. Kesin biraz daha eğlenmek isterim ama eğlencenin sonu yok. Eğlen eğlen bitmiyor. Bir noktadan sonra da eğlenmek için yaşamaya başlıyorsun. Onları da yaşadım maalesef. Ama ne eğlendim? Evet çok eğlendim ama göremediğim gün doğumları, izleyemediğim gün batımları, koklayamadığım meyveler, yüzemediğim dereler, içinde sesini dinleyemediğim ormanlar da var.

Otsun, yine de dünyada takılmanın neye benzediğini az çok biliyorum. Benden çok daha güzel yaşayanlar olduğu gibi, benden çok zor durumda olup da hayatta kalmaya çalışanlar bile var, onu da biliyorum. Ne biricğim ne yerine başka bir şey gelmezim. Her şeyin ortasında, güneşin altında son birkaç gün daha durayım da bacaktarımı ıstıyım, biraz da kuş sesi dinlerim, biraz da güzel bir elma ısırayım, biraz greyfurt kemiririm belki. Yanıma gelen hayvanlara da mama vereyim, aç kalmasınlar.

Dünyaya dair en güzel şey galiba müzikti. Sonrasında resim, heykel diye gider ama müziğin yerini hiçbir şey tutmayacak. Hadi ben kaçtım. Başka bir gezegende belki bir gün görüşürüz diyeceğim de evrende de çok boşluk var. Hadi benim imkanım var, kendi gezegenime gidiyorum. Siz hayatta oralara gelemezsiniz. Neyse ki görececek pek bir şey yok.

Çizim: Ahmet Karakaya

Çizim: Başak Aksoy

Şatafatsızlık

Zygmunt Bauman denince kalbim titrer. Bence 20. yüzyılın değerinin bu yüzyılda daha fazla anlaşılacağına inandığım en önemli sosyolog/filozoflarındandır. Beş yıl önce "akışkan sonsuzluğa" gitse de, fikrimce ölümsüzdür. Eşi Aleksandra Jasinska-Kania, Bauman'ın ölümünü duyurmak için ünlü düşünürün "akışkan modernite" kavramına atıfta bulunarak, "akışkan sonsuzluğa gitti" der. Akışkanlık kavramı Bauman'ın alameti farikasıdır. Akışkanlıktan kastı şudur: Belirsizlik ve hız içinde insan kendi sınırlarını kaybederek sivilleşmiş bir hal aldı. Yani oradan oraya akıyoruz; çatıklardan sızıyoruz, derinleşmiyoruz, sık kalıyoruz.

Bugünün dünyasında ilişkilerden çok bağlantılar kurduğumuza inanan Bauman "Akışkan Aşk" kitabında güçlü bir soru sorar: "Modern akışkan dünyamızın sakinleri ilişkilerin hafif bir pelerin gibi omza konup fırlatılıp atılabilir olmasını mı arzuluyorlar?" Bu retorik bir sorudur; cevabı içinde saklıdır. Omuzlarımızı bir yoklayalım... Kaç pelerin kondurulmuştur kim bilir onlara şu kısacık insan ömrümüzde. Akışkan dünyanın pelerinleri hafifdir ama şatafatlıdır da.

Müşfik Kenter, "İşinizi şatafatsız, öyle sade yapın ki; seyreden 'bunda ne var, ben de yapabilirim' diye düşünsün" dermiş. İşe ve insana dair bağlantıların daha sık ama daha sık olduğu modern akışkan çağda en çok bu sadeliği özleyorum.

Şatafatsız işleri seviyorum. Taktirdi beklemeden yapılan, iğne oyası gibi dokunan, belki fiyat biçilebilecek ama asla kıymet biçilemeyecek işleri...

Şatafatsız kentleri seviyorum. Bilmemkaç odalı saraylarıyla değil, estetik yapılarıyla anılan, gök katlarının uzunluğu ile değil,

doğal alanlarının genişliği ile övünen kentleri...

Şatafatsız evleri seviyorum. Bir yanlış örtercesine eşyaya boğulmuş değil, yol kenarında açan çiçekler gibi olağan, insana anasının kucığında, babasının omzunda hissi veren, "bir çay koy da içelim" dedirten evleri...

Şatafatsız insanları seviyorum. Her olaydan haberdar ama duygulardan bihaber insanları değil, rüküş beklemeyen, gösteri toplumunun kurallarını elinin tersiyle ve hem de nazıkçe reddeden,

gerektiği gibi değil istediği gibi davranan, kaz gelecek yerden tavuğu esirgemeyen değil, liylilik yapıp denize atan, bir tıkla hayatımıza girip bir tıkla çıkan değil, uyduruk ağlar değil, sahibi bağlar kuran insanları...

Şatafatsız aşkıları seviyorum. Sahiplenme ve iktidar ile değil, cesaret ve inançla tanımlanan, ölçü birimi karat olmayan, kadınlık ve erkeklik hallerini bir hap formunda bize yutturan değil, biricikliğimizi onurlandıran, pelerinsiz aşkıları...

Şatafatsız zaferleri seviyorum. Bir kazanan olduğunda birçok kaybeden olduğunun altını çizmeyen, kapsayıcı, kucaklayıcı, baş döndürmeyen, başı dönmeyen, ayakları yere basan, müjdeleyen, nefret ettirmeyen zaferleri...

Şatafatsız yenilgileri seviyorum. "Denemeye devam etmek ve yenilgiye uğramak insanca, pek insanca değildir." der Zygmunt Bauman Akışkan Aşk'ta. Muhtaç olduğumuz zefkatin göğüs kafesimizin içinde mevcut olduğunu hatırlatan, bugün canımızı yakan hissın pek insanca olduğunu söyleyen, insanca dilini konuşan kişi sayısının sandığımızdan fazla olabileceği ümidini veren yenilgileri...

Svılaşmaya, cıvılamaya, cılk olmaya, sızmaya, akıntı halini almaya teşne olmışsa artık modern insan, şatafatsızlığı siz de seviniz. Belki bunca sızıldktan bizi şatafatsız bir yaşam çekip çıkaracaktır.

Şatafatsız evleri seviyorum. Bir yanlış örtercesine eşyaya boğulmuş değil, yol kenarında açan çiçekler gibi olağan, insana anasının kucığında, babasının omzunda hissi veren, "bir çay koy da içelim" dedirten evleri...

GÖKHAN HORZUM

Hani eski bir filme bakarken

1960'lı yıllardan, sokakların aileler için tehlikeli hale gelmeye başladığı 1974'lere kadar sinema, Türk halkının bir numaralı eğlence aracı. 1960-80 arasındaki 20 yılda, 2000'in üstünde film çekiliyor. Bu da gerçekten müthiş bir rakam. 74'ten sonra ailecek sinemaya gitmek, daha da genel anlamıyla sosyalleşmek gittikçe tehlikeli bir hal alıyor. Ailelerin sinema salonlarından çekildiği o dönemde salonları yetiştiren erkekler doldurmaya başlıyor. Cumhuriyet tarihinde benzerine bence bir daha asla rastlanmayacak müthiş bir değişim. Yeşilçam'ın seks furıyası ortaya çıkıyor. Aslında temeli tamamen arz-talep dengeleri üzerine kurulu bir değişim bu. Öte yandan dünyadaki değişimle de paralel bir gelişme. Sadece Türkiye'de sağ-sol çatışmasından kaynaklanıyor. Netflix'te yayınlanan Crime Scene: The Times Square Killer adlı belgesel aynı dönemde New York'ta Times Meydanı'nda mantar gibi türeyen seks sinemalarını anlatıyor mesela. Dünyayı etkisine alan erotik dalga elbette Türkiye'ye de çarpıyor. Bunun etkisini katlayan ise dönemin siyasi atmosferi.

74'e kadar, yani ailelerin sinemaya gidebildiği o dönem de aslında arz-talep dengesi üstüne kurulu bir yapıyla ilerliyor. Yıllar önce rahmetli abim Tolgay Ziyal'den dinlemiştim ben bu yapıyı. Türkiye'de sinemanın ulaşabildiği ve çok seyredildiği 5-6 ana dağıtım bölgesi var o zamanlar. Zonguldak bunlardan biri, Adana bir başkası... Bu bölgesel dağıtımçıların sinema salonu sahipleriyle doğrudan iletişimi

Mesela "Ediz Hun'la, Filiz Akın oynasın. Zengin oğlan-fakir kız olsun. Ediz Hun bahriyeli olsun, üniforma çok beğenildi. Filiz Akın kör olsun ona çok ağladılar..." gibi. Bu bilgilerle sinema yaratıcılarına geri dönülüyor. Data veriliyor, karşılığında senaryolar çıkıyor, ekipler toplanıyor, filmler 1 hafta içinde çekiliyor, en fazla 1 hafta içinde montajı ve dublajı tamamlanıyor ve sıcakı sıcakına seyirciye sunuluyor.

var. Salon sahiplerinin de seyirciyle. Bir nevi reyting sistemi aslında. Farkı, ortada bir örneklem grubu olmaması. Seyircinin nabzını doğrudan tutabilen bir sistem bu. Sinema sahibi salonun hangi filmlerle dolduğunu hangileriyle dolmadığını doğrudan gözlemleyebiliyor ve talebini bölge dağıtımçısına iletiyor. Bölge dağıtımçıları Yeşilçam'daki yapımcı şirketlerine doğrudan talebi geçiriyor. Filmin konusu ne olsun, başrolleri kimler olsun bunları neredeyse dikte ediyor bölge dağıtımçıları. Mesela "Ediz Hun'la, Filiz Akın oynasın. Zengin oğlan-fakir kız olsun. Ediz Hun bahriyeli olsun, üniforma çok beğenildi. Filiz Akın kör olsun ona çok ağladılar..." gibi. Bu bilgilerle sinema yaratıcılarına geri dönülüyor. Data veriliyor, karşılığında senaryolar çıkıyor, ekipler toplanıyor, filmler 1 hafta içinde çekiliyor, en fazla 1 hafta içinde montajı ve dublajı tamamlanıyor ve sıcakı sıcakına seyirciye sunuluyor.

Melodramın pik yaptığı bir dönem 60-74 arası. O 2000'in üstünde filmin yarısından

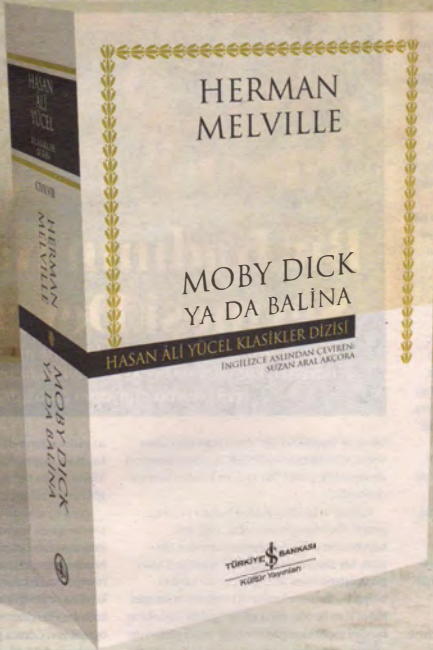
çoğu ağır melodramdır. Yukarıda adını geçirdiğim zengin oğlan-fakir kız kodu hepimizin çok iyi bildiği bir kod mesela. Çok uzun süre, işin nedeninin nasıldan üstüne düşünmeden bu işleri yapanları -özellikle de senaristleri- kolaylıkla, üstüne fazla düşünmemekle suçlamıştım herkes gibi. Ama Tolgay abiden işin yapısını öğrendikten sonra taşlar yerine oturdu bende.

Esas mesele yazanın ne yazmak istediği değildi. Esas mesele seyredenin ne seyretmek istediği. Seyreden ağlamak istiyordu. Aynı konuyu seyrederken, aynı oyunculardan seyrederken ağlamak istiyordu üstelik. Sultan'ın sinema salonu sahnesini açın, Bulut Aras ve Türkan Şoray arasındaki gerilimi bir kenar abırakın ve Adile Naşit'le çömezlerinin filmi nasıl seyrettiklerini izleyin. Ne demek istediğimi anlayacaksınız. Çözemediğim esas mesele burada devreye giriyor işte. Neden? Yani neden insanlar aynı filmi, aynı aktörlerle defalarca tekrar izlediler?

İşte onu hala anlamaya çalışıyorum.

Amerikalı yazar Herman Melville'in başyapıtı, dünya edebiyatının en meşhur balina avı hikâyesi, insanın ölümle, kötülükle mücadelesinin romanı *Moby Dick* İş Bankası Kültür Yayınları'nda

Moby Dick
Herman Melville
Çev. Suzan Aral Akçora
888 sayfa
Karton kapak 60 TL
Sert kapak 95 TL

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ZEHRA ÇELENK

"Evet, ben bir anne-babanın kızı, evet bir erkeğin eşi ve bir yavrurun annesiyim. Babasının kızı, bir erkeğin karısı, bir çocuğun annesi olmaktan öte; ben akli ve düşünme yeteneği olan özgür iradeye sahip bir insanım. Bu sıfatlardan fazlasıyım. Hiçbir sıfatın kölesi değilim. Kimseye ait değilim. Ben kendimim. Kendime aitim."

Gülşen, 2022

Gülşen, ilk albümünü çıkardığı 1996'dan bu yana, yani 26 yıldır popürlüğünü koruyan bir şarkıcı ve şarkı yazarı. Sahneye ilk çıktığı zamanlardaki enerjisini, ılık ve güzelliğini de koruyor, hatta bana göre son dönemleri ilk yıllarından daha alımlı. Sahne kostümleri konusunda da daima cesur. Tabii bizim toplumsal ölçütlerimize göre "cesur", yoksa dünyanın çoğu yerinde özellikle de pop şarkıcıları sahnede diledikleri ölçüde çıplaktır! Günümüz koşullarında da artık orta yaş olduğu bile tartışılan 40-45'leri bırakan, Cher, Madonna gibi ikonlar 60'larında da bu konuda hiç çizgilerini değiştirmemiştir. Hiçbir konuda birimlilikleri "hiza" ya kostüm seçimleri konusunda da girmemiştir tüm cesur ve ayrıksı kadınlar.

Dünyanın herhangi bir yerinde popüler bir erkek şarkıcının kostümü yaşına, evli ve çocuklu oluşuna göre değerlendirilmeli. "Hiç yakışıyor mu... bu defa çizgiyi aştı" türünden yargılamalara konu olmaz. Erkeklerin daima dilediklerini giyebilmeleri, her yaşta her yaştan kadınlara olabilmeleri doğal sayılır. Hele ün, para, statü gibi herhangi bir türden güce sahiplesse bunlar iyiden iyiyi hakları gibi görülür. Her şeyleriyle daima mercek altında tutulan, çok büyük ölçüde kadın bedeninin "erkek bakışı"yla nesneleştirilmesine dayalı popüler kültürde ikiyüzlü muhafazakar eleştirilere konu olmaları, yalnızca kadınlardır. Maalesef sırf erkekler tarafından değil hem de bu egemen bakışı benimsemiş kadınlar tarafından da bedenleri, özel hayatları, her tür tercihleri vahşi yargılayıcı gözler altında time lime edilir.

Gülşen gençlerde yaydığı "cesur" sahne kostümü nedeniyle bir yandan popüler figürlerin de hevesle eşlik ettiği bir kepaşaklılık korusu tarafından topa tutuldu. Diğer taraftan da kadınların giderek daha çok hedef gösterilip hizaya getirilmeye çalıştığı bir siyasal ve toplumsal ortamda bu hareketi "devrimci" ilan edildi.

Bana göre çıplaklık ya da tersi, daima bir tercih ve kendiliğinden devrimci konudur. Ama kadınlara ne yapıp yapıp yapacakları konusunda giderek daha büyük şiddetle salıyan panarğa, Gülşen gibi karışabilir büyük cesaret. Gülşen'in girişte bir kısmını alıntıladığım sosyal medya paylaşımında ifade ettiği görüşleri ise yalnız cesur değil, bir kadının kendine bakışındaki

Bir Kadının Kendini Sevme Devrimidir

Hiçbir sıfatın kölesi olmayan, kendine ait, kendini sevmeyi öğrenen kadınlar ve her kesimden kadının büyük cesareti çekecek bu dünyanın çürük dişini.

bilinç ve "evvallahsızlık" oranı açısından umut verici. Manifesto niteliğindeki bu sözler devrimci de sayılabilir çünkü "bir kadının kendini sevmesi devrimdir."

Gülşen'in bu çıkışı alkışına hemen bu sözü getirdi. Renkleri giderek solan, boğulan hayatımızın en canlı, güzel yanlarından biri olan, her şeye rağmen gümbür gümbür 8 Mart yürüyüşlerinde en sevdiğimiz pankartlardan biriydi bu. Beden olumlama hareketinin simgesi haline alan bu söz, daha geniş ölçekte, kadınlara kadını toplumdaki gözüyle değil kendi gözleriyle görerek sevmeleri, benimsemeleri biçiminde de yorumlanabilir.

Bir kadın neredeyse doğduğu andan itibaren kilosundan, yaşına, saçından başına, konuşmasından duruşuna kadar belirli kalıplara içinde var olmaya itiliyor. Kadınlar içlerinde sürekli parmak sallayan bir toplumsal iç sesle yaşıyorlar. Nasıl görüneceklerine, nasıl görünmeyeceklerine, nerede ne yapacaklarına dair hiç sormayan bir ses. Sıklıkla var olan potansiyellerinin onda birini bile kullanmalarına engel olan bir özgüvensizlik bulutu yaratıyor bu. Erkek çocuklar sürekli desteklerin, yüreklenirler ve hayli büyük yanlışlarının bile hesabını pek

az vermek zorunda kalırken kız çocuklar hep kalıplara uygun, doğru, "cici" davranmaya itiliyor. Bu da her alanda kadınların iddia göstermesin zorlaştıran bir etken oluyor.

Ama bir süredir kadınlar kendilerine çizilen sınırlar içinde kalmayı reddediyor. Bana göre esas olan tabu yıkmak gibi bir zorunluluk da hissetmeden, insanın az çok kendi kafasındaki resmine sadık kalabilmesi. Kendini öncelikle kendine sevdirebilmek önemli olan. Halbuki kadınlara kendilerinin başka herkesi sevmek öğretiliyor! Görece şanslı ortamlarda doğup sevgiye boğulduklarında bile, kendini sevmeyi mutlaka "öğreniyor" kadınlar. Görünmez parmakların çektiği setleri bir bir yıkarak.

John Berger, "Görme Biçimleri"nde kadını sürekli bir çerçeveye hapseden bu bakışı çok güzel anlatır: "Kadın olarak doğmak, erkeklerin mülkiyetinde olan özel, çevrelenmiş bir yer de doğmak demektir. Kadınların toplumsal kişilikleri, böylesine sınırlı, böylesine kısımlandırılmış bir yerde yaşayabilmeye ustalıklarından dolayı gelişmiştir. Ne var ki bu, kadının öz varlığının ikiye bölünmesi pahasına olmuştur. Kadın hiç durmadan kendisini seyretmek zorundadır. Hemen hemen her

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantev.org>

TEAS KÖŞE

KALBEN

zaman kendi imgesiyle birlikte dolaşır. Bir odada yürürken ya da babasının ölüsünün başucunda ağlarken bile ister istemez kendisini yürürken ya da ağlarken görür.

(...) Böylece kadın içindeki gözleyen ve gözlenen kişilikleri, kadın olarak onun kimliğini oluşturan ama birbirinden ayrı iki öge olarak görmeye başlar.

Kadın, olduğu ve yaptığı her şeyi gözlemek zorundadır. Erkekler nasıl gördüğü, onun yaşamında başı sayılan şey açısından son derece önemlidir. Kendi varlığını algılayışı, kendisi olarak bir başkası tarafından beğenilme duygusuyla tamamlanır.

Erkekler davranışları gibi, kadınlarsa görünümleri gibidirler. Erkekler kadınları seyrederler. Kadınlarsa seyredişlerini seyrederler. Bu durum, yalnız erkeklerle kadınlar arasındaki ilişkileri değil, kadınların kendileriyle ilişkilerini de belirler. Kadının içindeki gözlemci erkek, gözlenene kadındır. Böylece kadın kendisini bir nesneye —özellikle görsel bir nesneye— seyirlik bir şeye dönüştürmüştür.

İşte böyle bir dünyada, sürekli gözler önünde olan bir kadın, bir popüler figür, kendisine çizilen kalıpları içinde davranmayı ya da "miş gibi yapmayı" reddediyor. Ne gıysem gıyerim, yakışıp yakışmaması da umurunda değil, esas derdim yargılanmamak diyor. Mesleki varlığının ve çabalarının da altını çiziyor. Onu kutsal annelik ya da "erkekleri baştan çıkaran şeytan kadın" ikiliğine, ya biri ya öteki ya da zaman zaman biri, zaman zaman öteki olmaya iten kültürel kalıpları reddediyor. "Hiçbir sıfatın kölesi değilim, kendime aitim," diyor.

"Kadınlara "anne olma, eş olma" erkeklerle "erkek olma, hükmetme zorunluluğunda olma, aksi takdirde eksik olacağı" üzerinden uygulanan tüm tahakkümün nasıl bir cehennem olduğunu ve bu tahakkümün en sonunda erkek'lik taşıymanın ya da onun yaşalarına uymayanın yaşamdan silinmesini meşrulaştırmaya hizmet etmekte olduğunu ne olur görelim artık hep birlikte. Bir insanın yaşam hakkı, yarım tercihleri bir başkası tarafından belirlenemez. Bir cins ya da insan bir değerinden üstün olamaz.

"Eş'im dediğiniz kişilerle gerçekten eş misiniz? Düşünün. Bir hayatı bir arada geçirmeye, bir arada ilerlemeye, yürümeye, el ele, yan yana söz verdiğimiz eşlerimizin bizim eşimizdir."

Yalnızca kendisine değil, giydiklerinden ve davranışlarından sorumlu "bakan" ilan edilen eşine yönelik açık/kapalı yargıları da bu çok doğru ifade edilmiş sözlerle püskürtüyor Gülşen.

Dünya hala temelde bir "erkekler dünyası" olsa da toplum ve siyaset ıbrıtlığı kadın bedenini ve zihnini var gücüyle tahakküm altına almaya çalışsa da kadınlar seslerine sahip çıkmayı, kendilerini gerçekten sevmeyi öğreniyor. Bunca çıksızlık arasında, günümüzün en umut verici yarılarından biri bu.

Hiçbir sıfatın kölesi olmayan, kendine ait, kendisini sevmeyi öğrenen kadınlar ve her kesimden kadınların büyük cesareti çekecek bu dünyanın çirüük dişini...

■ **Yıkmak istediğiniz bir gelenek var mı?**

Bir insanı başka insandan ayıran, bir insanın öteki olmasına, ait hissetmemesine, yalnızlaşmasına yol açan, hor gören, aşağılayan her türlü gelenek...

■ **En sevdiğiniz şehir/sokak?**

Lizbon/ Tunali Hilmi

■ **Tarihi bir anda olma şansınız var.**

Nerede, kiminlesiniz?

Annemle limonata içip tost yediğimiz Edremit Çay Bahçesi'nde, doksanların başında bir yerlerde olmayı tarihi anların hepsine tercih ederim.

■ **Sanatçının motivasyonu nedir?**

Yaşamak.

■ **İnanmak istediğiniz en büyük**

yalan?

Kurumların halk için var olduğu

yalanı...

■ **Olmaktan korktuğunuz yer?**

Cesaretsizliğim, yalakaştığım, kendi hayallerimi ve isteklerimi duymaz olduğum karanlık bir yer.

■ **Tüm insanlığa duyurabileceğiniz**

tek bir cümle var. Ne duyuyoruz?

Her şey sevmekle alakalı.

■ **Öğrenince/farkına varınca**

aydınlandığınız şey?

Kontrol edemediğim,

değiştiremediğim gerçekler karşısında sakin durmanın zarafeti.

■ **Meşlek hayatınızda yaşadığınız en**

abuk şey?

Kendini, bana zarar verdiği halde faydası varmış gibi gösterbilen insanlarla tanışma şansım oldu. Sağ olsunlar, kendime ve ürettiklerime sahip çıkmayı öğrettiler.

■ **Sanatçının derdi nedir?**

Ben her insanın eş koşullarda

yaşama hakkına sahip olduğu bir dünya istiyorum. Bendeki dert bu.

■ **Sahnedede olmanın en zor ve**

en güzel yanı?

Şahsi olarak en derin acıları yaşıyor olsanız bile oraya sizin müziğiniz/ sanatısal üretiminiz için gelen insanlara kendinizin en muhteşem, özgür ve tatlı halinizi göstermek zorunda olmanız. Bunu en zor kısmı olarak nitelendirirsem yine aynı şekilde bu sevgi için, sizi sevgiyle kucaklayan insan gözlerindeki parıltılar için kendinizi bir yana koyabilmenin dayanılmaz hafifliği, özneluluğu ve kalenderliği de en güzel

yanı bana göre şu sıralar.

■ **Sizce bir insan ne zaman**

tehlikeli olur?

Arzularından, isteklerinden, hayallerinden ve gayelerinden uzak/ naçar kalmış, bastırması ya da bastırılmış, hislerini isimlendiremediği ve düşüncelerini kutulayamadığı için çaresiz kalmış biri, üstüne sevgiden, şefkatten ve yakınlıktan da bihaberse tehlikeli olabilir.

■ **Hangi hataları hoşgörüyle**

karşılarırsınız?

Bir canlının bedeninde, ruhunda, zihninde yara bırakmayan her hata kabulümdür.

■ **Hangi kötü karakter olmak isterdiniz?**

"Lost Daughter" filminde Olivia Colman'ın canlandırdığı "Leda" enfes karakterdi.

■ **En büyük "iyi ki" niz?**

Kendimi, ideallerimi ve hayallerimi sanat yoluyla ve dostlarımla beraber ifade edebiliyor olmak.

■ **Şu an hayatta olmayan bir sanatçıyla düet yapma şansınız var. Kim olurdu?**

Fikret Kızılok

Picasso'nun Ölüm Mavisi

CELINE SYMBIOSE

olan yeteneğini küçük yaşlarında ispatlar. 1895 yılında Barcelona Güzel Sanatlar Okulu'na, 1897'de de Madrid Kraliyet Akademisi'ne onur öğrencisi olarak kabul edildiğinde gelecek vadedeen bir ressamdır. İlk sergisini 1 Şubat 1900 tarihinde, ressam arkadaşı Josep Cardona Santiago'nun desteğiyle Els Quatre Gats (Dört Kedi) isimli kafede açar. Barcelona'da entelektüellerin, sanatçıların ve sanata ilgi duyanların bir araya gelebileceği bir yere ihtiyaç olduğu düşünülerek, 1897'de dört Katalan sanatçı (Miguel Utrillo, Ramon Casas, Pere Romeu, ve Santiago Rusiñol) tarafından açılan kafe, dönemin en ünlü mekanıdır. Duvarlarını Paris'teki Chat Noir'deki gibi Fransız ressamların posterleri süsler. Picasso orada gördüğü afişler ve dergiler aracılığıyla Avrupa kültürünü, empresyonizmi, Toulouse Lautrec'i, Auguste Rodin'i keşfeder.

1900 yılının Nisan ayında, sanat çevrelerinde büyük yankı uyandıran ve tüm dünyadaki yeni sanat tekniklerinin sergilendiği Uluslararası Paris Sanat Fuarı'nda İspanya'yı temsil eden ressamlar biri de Picasso'dur. O Barcelona'dayken, Ultimos Momentos (Son Anlar) isimli tablosu 70 katalog numarası ve Pablo Ruiz isimli Louvre Müzesi'nin Grand Palais salonunda sergilenir. Barcelona ressamları için verimli bir şehirdir ama o zaman ünlü olma hayalini kuran her ressam gibi o da şansını Paris'te denemek ister. 1900 yılının Ekim'inde, on dokuz yaşına basmasına birkaç gün kala, resimlerinin peşinden Paris'e gitmeye karar verir. Fakat mali açıdan hala ailesine muhtaç olan Picasso, Paris'e gitmek için ailesinden onay alamayınca başının çaresine bakmak zorunda kalır. Manuel Pallares ve en yakın arkadaşı Carlos Casagemas ile birlikte Ekim ayında Paris'e yola çıktığında oradasatmak üzere üç tablosu da yanındadır.

20. yüzyılın başında kültürel zenginliğin ve sanatsal çeşitliliğin hâkim olduğu Paris, dünyanın her yerinden gelen sanatçıları da barındırıyordu. Çoğunlukla sanatçıların yaşadığı, çalıştığı ve toplandığı yer ise Montmartre'di. Burası, 1871 yılında Paris Komünü'nün başlangıç noktası olmasının yanı sıra gece yaşamının zengin olduğu, bohem bir hayatın sürüldüğü bir semti. Picasso ve arkadaşları da Paris'e gelir gelmez Els Quatre Gats'dan tanıdıklardan Katalan ressam Isidre Nonell'in, Montmartre'da Gabrielle Sokağı 49 numarada bulunan atölyesine yerleşti. Picasso'nun ve arkadaşları evin masrafları ise varlıklı bir aileden gelen Casagemas tarafından karşılanıyordu. Bir ay sonra yaşadıkları evi Montmartre'in galeri sahipleriyle Katalan sanatçıları arasında bağlantıları kuran Pedro

Picasso, Borsella'da Mercé Sokağı'ndaki apartmanın çatısında arkadaşları Angel F. de Soto ve Carlos Casagemas ile birlikte, 1900.

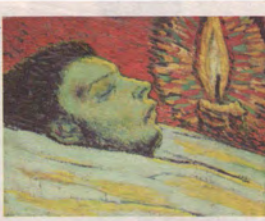

Pablo Picasso, Le Moulin de la Galette, 1900.

Picasso ve arkadaşları, maddi durumları el verdikçe geceleri kent'in ünlü mekânlarını, özellikle Montmartre'nin ünlü dans salonu Le Moulin de la Galette'i ziyaret ederlerdi. Le Moulin de la Galette, Renoir, Van Gogh, Pissarro, Van Dongen ve Ramon Casas gibi birçok sanatçının resimlerine konu olmuştur. Picasso'nun kendi ifadesine göre Paris'te yapmış olduğu ilk resim Le Moulin de la Galette'i idi.

Manach ziyaret etti. Picasso'nun resimlerini çok beğenen Manach, onunla iki senesürecek olan ve aylık 150 frank gelir sağlayacak bir kontrat konusunda anlaştı.

Picasso'nun Paris'e ilk gelişi onun için olumlu gelişmeler sağlamanasna rağmen en yakın arkadaşı Casagemas için zorlu geçmekteydi. Duyarlı ve hassas bir genç olan Casagemas, Montmartre'da resamlara modellik yapan Germaine Gargallo'ya âşikti. Casagemas, tek tarafı aşkı nedeniyle intihardan söz etmeye

Sen'ce

Dilhan Şeşen

Pablo Picasso, Casagemas'ın Ölümü, 1901.

başladığında, Picasso onu bu ruh halinden uzaklaştırabilmek umuduyla İspanya'ya, kendi ailesinin yanına götürdü. Bir ay kadar Malaga'da kalan Casagemas, Germaine'den daha fazla uzak kalmaya dayanamayınca Paris'e dönmeye karar verdi. Picasso ise bir süre daha İspanya'da kalarak şansını Madrid'de denemek istedi. 1901 yılının mart ayında Madrid'e giden Picasso, yazar arkadaşı Francisco Soler ile birlikte, Barselona'da Rusiñol ve Casas'ın yayımladıkları Pel i Paloma adlı dergiden esinlenerek *Arte Joven* isimli bir dergi yayınlamaya başladı. Derginin edebî kısmından Soler, sanatsal kısmından ise Pablo sorumluydu. Fakat derginin ömrü çok kısa oldu. Bu sırada Pedro Manach'dan resimlerine yeni alıcılar bulduğunu ve derhal Paris'e dönmelerini isteyen bir mektup aldı. Paris'e dönmeyen önce, Barselona'daki arkadaşlarıyla vedalaşmaya gittiğinde Ramon Reventós adındaki arkadaşından bir mektup daha aldı. Mektupta Carlos Casagemas'ın in'tihar ettiği yazılıydı.

Casagemas 17 Şubat günü Paris'e döndüğünde Germaine ve birkaç dostunu Clichy Bulvarı'ndaki L' Hippdrome Café'ye akşam yemeğine davet etmiş, yemek sırasında Fransa'yı terk ederek İspanya'ya geri döneceğini söylemesine rağmen Germaine'den olumlu bir tepki görmemişti. Üstelik daha önce defalarca ettiği evlilik teklifini yinelemiş ve Germaine teklifi bir kez daha reddetmişti. Casagemas öfkeyle cebinden bir silah çıkarmış, "Voilà pour toi!" (Bu senin için) diyerek Germaine'e ateş etmiş neyse ki genç kadın kurşundan kıl payıyla kurtulmuştu. Bunun üzerine çaresizce silahı kendi şakağına dayayan Casagemas, "Voilà por moi!" (Bu da benim için) diyerek tetiği çekmiş, kalbi kırık bir şekilde orada can vermişti.

Casagemas'ın in'tiharı Picasso'nun sanat yaşamı için bir dönüm noktası oldu. 1901 yılına dek resimlerinde Toulouse-Lautrec'in etkisiyle canlı ve parlak renkler kullanan Picasso, yakın arkadaşının trajik ölümüyle yavaş yavaş koyu renkler kullanmaya başladı. Eğlenceli resimlerin yerini, Montmartre'daki İspanyolların yaşadığı yoksulluk aldı. Resimlerinde baskın olan tek renk maviydi. Picasso'nun mavi dönemi, mahkûmları, dilencileri, sokakta yaşayan insanları ve hüznünlü sirk palyaçolarını resimlediği birkaç yıllık bir dönemde ama acısı yıllarca sürdü. Yıllar sonra Picasso ile röportaj yapan arkadaş Piere Daix'in, Casagemas'ın in'tiharının eserlerine yansıyor yansımadığını kendisine sorduğunda, Picasso şöyle cevap verdi: "Casagemas'ın in'tiharını düşünürken yapabildiğim tek şey mavi resimler yapmaktı."

- 1 ☐ geçmiş ☒ gelecek
- 2 ☒ beste yapmak ☐ söz yazmak
- 3 ☒ küçük İskender ☐ Murathan Mungan
- 4 ☐ deniz kenarı ☒ uğultulu tepe
- 5 ☐ yazın gölgede uzanmak ☒ kış güneşinde ısınmak
- 6 ☐ Acıtır Yara ☒ Kaçtım
- 7 ☒ çocukluğa dönmek ☐ çocukluğu hiç terk etmemek
- 8 ☒ ilham ararım ☐ ilham beni bulur
- 9 ☒ şarkı söylemek ☐ gitar çalmak
- 10 ☒ Ankara'dan Abim Geldi ☐ Sen Benim Şarkılarımsın
- 11 ☐ stüdyoda kayıt ☒ evde kayıt
- 12 ☒ plak ☐ kaset

Rıfat Ilgaz Orhan Veli ve arkadaşları için: "Dünyada ve ülkemizde gerçek manada neler olup bittiğinin farkına ancak Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası atıldıktan sonra vardılar." demişti.

Hiroşima'ya atom bombası atıldığı gün Sirkeci'de buluşmuş Rıfat Ilgaz ve Orhan Veli. Bu mesele üzerine uzun uzun konuşmuşlar. Bazen etrafımızda neler olup bittiğinin farkına varılabilmemiz için ne yazık ki böyle büyük kaoslar, kitlesel cinnet anları, büyük krizler yaşamamız da gerekebiliyor. İş ki her şeye rağmen nihayetinde olup bitenlerin farkına varılabelim, dersler çıkartıp yine aynı hatalara düşmeyelim.

Sabahattin Ali ve Rıfat Ilgaz gibi aydınlar birey ve toplum arasındaki bu köprüyü çok güzel inşa etmişlerdi. Farkındalıkları hep duyarlılık üzerineydi. Yalnızca kendi gündelik yaşamlarını, kişisel meselelerini, içsel buhranlarını, şahsi ağrılarını anlatarak yazmıyorlardı. Kendilerini toplumun dışında, toplumdaki ayrı görmüyorlardı. Bugün yaşadığımız pek çok sorunun temelinde birey ile toplum arasındaki bağların kopartılmış olması, kişilik, kimlik, sivil kentler ve yurttaşlar yaratılmış olması yok mu?

Sabahattin Ali, Rıfat Ilgaz'ın Yarenlik eseri hakkında şöyle diyor:

"Şair büyük mevzulara palavralı şeylere hiç yanaşmamış, basit gündelik hadiselerden, apartman kapıcılarından, kolcuktan yetişme bir memur alnı basısından, sanatoryum arkadaşlarından, mahalle komşularından bahsediyor. Hemen bütün şiirlerinin mevzuu, kendi küçük dertleri, arzuları. Amma hayret! Bunların hiçbirisi sadece Rıfat Ilgaz'ın dertleri, arzuları değil... Sosyal Şiir nedir diyenlere bu kitabı göstermek lazım. En şahsi, en özel şeyler nasıl cemiyetin malı olabiliymiş, nasıl biraz yukardan, dudaklarında hazine bir tebessümle seyredebilirmiş. En basit kelimeler, en özentsiz tasvirlerle nasıl hayat dolu tablolar, koskoca bir cemiyet parçasını aksettiren manzaralar çizebilirmiş. Onun asıl kudreti ferdlikten kurtulup cemiyetin malı olabilmesinde, kendi küçük dünyasındaki bütün şahsi meselelerin sosyal mahiyetini kavramasında ve bunları bir üçüncü şahıs bitarafılığı ile anlatabilmesindedir."

Sabahattin Ali'nin, Rıfat Ilgaz'ın Yarenlik eseri üzerinden yaptığı bu vurgular, tüm yazarlar ve sanatçılar için bir ev evedir.

Hepimiz okuduk, dinledik, şöyle ya da böyle haberdarız; Sabahattin Ali, Rıfat Ilgaz ve Aziz Nesin gibi aydınlar sistematik olarak zindanlara atıldılar, işkenceler gördüler, türlü baskılara uğradılar, hatta kimileri de Sabahattin Ali gibi katledildiler.

Peki devrin iktidarının Sabahattin Ali ve arkadaşlarıyla derdi neydi? Niçindi bunca baskı ve zulüm?

Sanatın amaçsız bir değer olduğu düşüncesine her daim karşı düştü. Her daim sanatın ve kültürün insanları daha iyiye, daha güzelle, daha doğruya ulaştırmak gibi bir vazifesi olduğunu savunuyordu. Soran olursa söylersiniz: İşte buydu Sabahattin Ali'nin bütün suçu!

Sabahattin Ali'nin Suçu

Cumhuriyetin ilk yıllarında bir "kişi yetiştirme" ideali vardı. Asırlarca padişahın kulu olarak yaşamış bir kalabalığı, akli hür, vicdani hür yurttaşlardan ve bireylerden oluşan bir millet haline getirmek istiyorlardı.

Fakat bir vakit sonra bu akli hür, vicdani hür, özgün ve özgür düşünebilen halk kitlelerinin mevcut baskıcı idareler için tehlikeli olduğu gerçeği ile karşı karşıya kaldılar.

Sabahattin Ali: "Edebiyat, hatta alelumum sanat bence sanatların düşündüğü ve duyduğu bir fikrin ve bir hissin ortaya atılması, tanım edilmesi demektir: yani bir nevi propagandadır. Bence hayattaki her şey gibi edebiyat da bir hizmet ve mücadeledir." demişti. Yaşamı boyunca da bunun mücadelesini verdi ve hatta:

"Namuslu olmak ne zor şeymiş meğer! Bir gün Almanların pabucunu yalayan ertesi gün İngilizlere takla atan, daha ertesi gün de Amerika'ya kavuk sallayan soyusuzlar gibi olmak istemedik. Yalnız ve yalnız bir tek milletin önünde secdeye vardık. O da kendi cefakâş milletimizdir.

Meğer ne büyük günah işlemişmiş" diye sitem de etmişti ama asla küsmemişti.

Sabahattin Ali, bir kimlik, bir kişilik, yepyeni bir çığlık edebiyatımızda. Bu kimliğin ve kişiliğin Köy Enstitüleri aracılığıyla tüm yurda yayılmasının nasıl engellendiğini de görmüş ve "İlköğretim seferberliği" yapıldı. Köy enstitülerinde sahiden uyanık gençler yetiştirilecekti. Ümit verici adamlar atılmıştı. Bir de baktık bu kültür yuvaları eski medreselere rahmet okutan bir yobazlık baskısı altına alınıyor." diyerek idarecileri ve toplumu uyarmış, bir aydın olarak vazifesini yerine getirmişti. Zira gerek bazı aydınların ve sanatçıların, gerekse toplumun uyanması

için Hiroşima ve Nagazaki'ye bombalar atılmasına, gaz odaları kurulmasına, 36 aydının bir otelde diri diri yakılmasına gerek yoktu. Sabahattin Ali'nin üzerine gidilmesinin nedeni sadece olacak olanları bir aydın duyarlılığıyla çok önceden söyleyebilmesinde değil, olmuş olanları da her fırsatta hatırlatmasındaydı.

Sabahattin Ali, Rasih Nuri İleri gibi dostlarının söylediğine göre Milli İstihbarat tarafından haftalar önce kaçırılmış ve işkence ile öldürülmüştü. Daha sonra suç Ali Ertekin isimli bir sabıkasının üzerine yıkılmış, bu sözde katil 3-4 yıl sonra da evvelce anlaşıldığı gibi serbest bırakılmıştı. Peki neden? Niçin? Bunca cinayet ve baskı neyi değiştirdi? Neyi onardı?

Baskıcı idareler, Rıfat Ilgaz, Aziz Nesin, Sabahattin Ali, Nâzım Hikmet gibi sahihi bir duyarlılık sahibi olan toplumun gözü önündeki isimlere vurarak hem diğer yazarları ve sanatçıları hem de muhalif halk kitlelerini baskı ve korkuyla sindirme yoluna gitmişlerdi. Bu gelenek bu güne toplumun gözü önünde olan başkaca isimler üzerinden devam etmekteydi. Aynı politika sürüyor.

Bugün tecrit edilmiş, küçükçü odalara sıkıştırılıp ağzı bantlanmış bir toplum içinde yaşıyoruz. Mimariden yemek kültürüne, eğlencenden sanata kadar pek çok alanda bu duyarsızlaşmayı ve belleksizleşmeyi görmek mümkün. İnsanlara kendi paralarıyla hapisane satan bu yapıya 80 küsürlü önce karşı dürmüştü Sabahattin Ali. Sanatın amaçsız bir değer olduğu düşüncesine her daim karşı dürmüştü. Her daim sanatın ve kültürün insanları daha iyiye, daha güzelle, daha doğruya ulaştırmak gibi bir vazifesi olduğunu savunuyordu. Soran olursa söylersiniz: İşte buydu Sabahattin Ali'nin bütün suçu!

GÜL ÇETİN

YOK
DEVENİN
BAŞI

ABARTILI YA DA SAĞMA
SÖZ VE DAVRANIŞLARIN
KARŞISINDA KULLANILIR

Karşınızda: bu deyinlin ilginç hikayesi:

Nasreddin Hoca'nın çocukluğundan bir hikaye, bu sözü ortaya çıkartmış desem şaşırmanız bence. Küçük Nasreddin'in annesi, iş eğilir, o da bunları pazarda satarmış. Onu küçük görüp kandırmak isteyenler, ipleri hep bahaneler bularak ucuza alırlarmış. Küçük Nasreddin, bu olay birden fazla tekrar edince, artık bir plan yapmaya karar vermiş. Tam da Kurban Bayramı zamanıymış. Kurban da deve kesen birdenden devenin başını almış. Annesinin ipini ona sarmış. Keskocaman ve çok ağır bir makara olmuş. Pazarı gider gitmez, herkes başına toplamış. O güne kadar kimse böylesine büyük bir makara görmemiş. Aralarında kendisini daha önce kandıranların da olduğu alıcılar makaranın fiyatını sorunca daha önceden eksik ödedikleri parayı da ekleyerek bir miktar belirlemiş. "Nasreddin, bunun içine taş mı sardın?" diye sorarlara da "Yok devenin başı" demiş. Herkes gülmüş, daha önce onu kandıranlardan biri de parayı ödeyip satın almış bu dev makarayı. Makara çürüldükçe devenin başı meydana çıkmış. Alan kişi de hemen koşmuş kadıya şikayete. Kadı, küçük Nasreddin'i çağırmış, neden alıcıyı kandırdığını sorunca: içinde devenin başının olduğunu söylediğini, buna rağmen aldıklarını söylemiş ve serbest kalmış. Hocanın sivri zekası, o zamandan bize göz kırpmış.

© GÜL BATMANLIOĞLU ÇETİN

Hanımlar, beyler, oksijen maskesini önce kendinize!

BURCU BAKDUR

Hasbelkader kucağına doğduğun toplumun çok sevdiği 'batsın bu dünya' şarkısını dinlemeye gönüllü olursan sırf atlamamak için o ipe, o ipi gelir boynuna dolarlar sinsice...Bağırsan sağır olur, ölürsen dua okurlar ardından, hepsi bu...

Kendine ne kadar bakıyor insan? "Kendine iyi bak" temennisi astında gerekli bir hatırlatma mı? Ben ne istiyorum? Beni ne mutlu ediyor? Hayatımda neler olurken ben sabahları yataktan mutlu kalkıyorum? Yaptığım şeyleri yapmam gerekiyormu mu sahiden? Bu adama içimden geçenleri fildresizce söylesem ne olur? "Babam böyle pasta yapmayı nereden öğrendi?" diye kendime soracağım ona sorup öğrensem daha zekice olmaz mı?... Uzar gider sorular böyle ve cevapları ciddiye alır, onları çıkacağımız yolculukların kesilen bileti olarak görürsek, insan hiç durduğu yerde kalamaz gibi geliyor bana... Bu da, kulağa yorucu gelmiş olabilir ama yorulmadan yaşanılan - durma halideğil mi depresyonun tek sebebi?...

Denge, denge, denge...Peki ama atlamazsan o ipin üzerine bir ahmak gibi nasıl kalacaksın dengede, cambazlık değil ki senin derdin, var olan ahmaklıklarınla yüzleşmek...Ha dersin ki ben böyle, iki ayağım yere sağlam basarken iyiyim, işim olmaz iple miple, o zaman sorarım yine; "bunca çılgınlığın ortasında, gelip geçene baktım da ahmaklık değil mi?" diye...

Her türlü yeniksin dostum, başın dediğin şey para, ideal dediğin şey yol değil. Bir başkasının tecrübesi sende işe yarayacak, o ipe; ipe ipe atlayacak ve kendi dengeni

düşü kalka bulacak, sonra öleceksin ya da dengeni bulamadan öleceksin...

Kabul edelim, rahat edelim, derin bir nefes çekip içimize, içimize bakalım...İşi bilip işe gitmeyenle, işine geldiği gibi işini çözenle, başkasının işini iş edinlele, işgüzarı ve iş verenile uğraşmayıp, içimize bakalım...

O çok sevdiğin şarkı, o çok sevdiğin yemek, sevdiğin kadın ve çok sevdiğin roman, o saatlerce oturup denize baktığın pek sevdiğin kumsal, en sevdiğin elbisen ve babandan kalan en sevdiğin şiltler... Bunlar senin ipte yürürken dengeni sağlayan "şey"ler...Hasbelkader kucağına doğduğun toplumun çok sevdiği "batsın bu dünya" şarkısını dinlemeye gönüllü olursan sırf atlamamak için o ipe, o ipi gelir boynuna dolarlar sinsice...Bağırsan sağır olur, ölürsen dua okurlar ardından, hepsi bu...

Kendini çok düşün dostum, kendine iyi bak! Merak ettiğin şeyleri neden merak ettiğini düşün mesela, mesela sana güzel gelen neden güzel geliyor bir düşün, sen güzel misin? Bir bak aynaya, gözlelerinden okunuyor musun? Dal bir gözlelerin bebeklerine...

Öyle büyük bir bilinmezliğin içinde çarpışıyorsunuz ki dostum, kendini de bilmezsen eğder, halimiz nice olur?...

Kendine iyi bak dostum, kendine dön bir bak, ne olur!

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ÇAĞIL ÖZGE ÖZKUL

"Zaman seni haklı çıkaracak Marcelo..." BIELSA

20. yüzyılda edebiyatının en önemli isimlerinden Arjantinli yazar **Jorge Luis Borges**, 'Alıcılığın Evrensel Tarihi' kitabını adadığı kişiye şöyle der: "Aynca her nasılsa yitirmedim özümü, söz tacirliği yapmayan, düşlerle uğraşmayan ve zamanın, sevincin ve bahtsızlıkların uğramadığı yüreğimin cevherini ona sunuyorum".

Borges bu satırlarda, sanki şimdi konu edeceğimiz vatandaş Marcelo Bielsa'dan bahsediyor gibidir. 'El Loco' lakabı takılan, yani bir deli olduğu düşünülen, fevri tavrıyla yeni dünya insanına sıra dışı görünen Bielsa, aslında sadece 'özünü yitirmemiş yani dürüstlüğüne kaybetmemiş, başanya söz tacirliğiyle değil adanmışlıkla ulaşmaya çalışmış; düşlerin yerine çok çalışmanın büyümesine kapılmış ve yüreğinin cevherini Borges'ten farklı olarak futbol sporuna sunmuş' birisidir. Borges'in Latin Amerikalı yazarları birlikte, sanatta 'büyülü gerçekçilik' akımının öncülerinden olması gibi, Arjantinli futbol insanı Bielsa da yeşil sahalar, gerçek ve fantastik olanı; alışılmış olanla alışılmamış olanı muazzam bir kurgu içerisinde bir araya getirir. Gerçek ve fantastik BIELSISTA'da en özel haliyle birleşir. Çok antrenmanın profesyonelliği karşılığında alabileceğiniz ve amatör ruhun doğurabilecekları. Oldukça çelişkili görünen bu ikilinin büyümlü gerçekliği. Futbolun en muazzam teknik adamlarından Guardiola'nın, 'dünyanın en iyi antrenörü' olarak nitelendirdiği ve her fırsatta hayranlığını dile getirdiği Bielsa ile dünyanın en iyi liginde karşı karşıya gelmesi bile futbol tutkunları için fantastik bir kurgu.

Arjantin'de, büyük yazar Jorge Luis Borges kadar şairlere ve yazarlara destek olmuş kimse yoktur. Tıpkı yeşil zemindeki Bielsa gibi...

Bielsista / 3 - 3 - 1 - 3 / EL Loco dendiğinde anında aklımıza gelen Bielsa, futbola olan delice tutkusu ve sahada gerçekleştirdikleriyle uzun yıllardır dünya futbolunun en etkiliyici teknik adamlarını derinden etkilemiş, hatta onlara yön vermiş; birlikte çalıştığı oyuncuların kariyerlerinde başrol oynamış; hatta onların olacaktan oyuncu olabilmelerini sağlanmış bir ilham kaynağı.

Guardiola lisansını daha yeni almış ve antrenörlük kariyerinde henüz hiçbir şey yapmamışken, Bielsa'nın 2004'te onu evinde kabul ederek 11 saat boyunca onunla futbol üzerine konuşmasını kariyerinde yarattığı kırılmayı her röportajında anlatıyor. Pep, kuşkusuz ki bu futbol aklı akışının en şaşalı ismi. Liste Simeone, Martino, Pochettino ve daha birçoklarıyla ille sürüp gidiyor...

Bielsa'yı daha yakından tanımak üzere çok eski yıllardaki hikayelere saralım. Henüz 30 yaşındaki Marcelo, orta sınıf bir arabayla Arjantin'in bölge bölge gezerek ortaya çıkması güç

Borges

futbol yeteneklerini bulmaya çalışıyordu. Bir gün yine, 'çılğın bir rüzgarla mevsimlerin geçmesini beklemeden, aradaki mesafeleri' kapatmak üzere yoldaydı. Gecenin bir yarısı çaldığı kapının ardındaki anne babadan, oğullarının bacaklarını göstermesini istemişti. Artık o çocuğun futbolcu olacağından emindi. Mauricio Pochettino'nun Newell's Old Boys kariyeri 13 yaşındayken işte böyle başladı. Önce futbolcu oldu, sonra elit bir

teknik adam. Her şey, Bielsa ve onun yetenek ile imkanlar arasındaki her mesafeyi kapatabilecek bakış açısı sayesinde başladı.

Başka bir hikaye... Newell's Old Boys'un başında otuzlu yaşlarındayken Arjantin Ulusal Ligi'nde yaşadığı şampiyonluk! Onu yakından/uzaktan tanıyan herkes artık Bielsa'nın çağın belki de yirmi yıl ötesindeki metodlarını konuşmaya başlamıştı. 27 yıl sonra,

çocukluğundan beri taraftan olduğu, şampiyonluk yaşattığı Newell's Old Boys'un Rosario'daki stadına Bielsa'nın adı verildi; belki pek kimse duymadı ama Bielsa da oyuncu eğitim merkezi olarak kullanılması için kulübe bir otel hediye etmişti, akademinin konaklayacağı binanın inşası boyunca her detayıyla bizzat kendisi ilgilen-di.

Arjantin Millî Takımı'nın başından beri ise eleştirilerin odağında kalmıştı ama, örneğin Brezilya'nın o dönemki teknik direktörü Scolari, Bielsa ve Arjantin'in grup takımındaki maçlarını izleyerek onların oyununu kopyaladıklarını ve bu sayede kazandıklarını itiraf etmişti.

Şili Millî Takımı'na oynattığı oyunla ülkede en çok konuşulan isim olmuştu; futbol ekseninde Bielsa'nın sahada yapmaya çalıştıkları analiz ediliyordu. Disiplin ve çalışma her şeyi mümkün kılabilir; Şilililer Bielsa'dan bunu öğrendi.

Bilbao ile fırtına gibi estiler. Buna bayıldık, sonra çıkan söylentilerdeki gibi Bilbao'dan Barcelona'ya gitmesin; gücün peşine düşmesin de istedik.

Avrupa'nın birçok takımında görev alan Bielsa'nın oralarda uzun süre tutunamaması en büyük sorunu olarak görüldü. Fakat, başarıya ulaşmak için olması gerekenler konusunda daha kesin olarlarsanız, fevri görünen bu futbol düşünürüne günümüzde kendinizi daha yakın dahi hissedebilirsiniz. Bu bir iletişim başarısızlığı mıdır? Belki, ama nihayetinde, dürüstlük ve açıklık, tutulmayan sözlerin tam karşısında duran karakter özellikleridir.

Yakin geçmiş gelelim. Leeds United. Bielsa kulüpe görüşmeye Championship'e ait yüzlerce saatten oluşan o meşhur video kasetleriyle gelmişti; sahada liderlik etmeye aday olduğu kulübü ve onları oynadığı ligi, yöneticilerinden çok daha iyi tanıyordu. Elbette herkes ikna oldu. Çalışma izni sorunu istisnai şekilde o zamanki Tottenham menajerinin tavsiye mektubu ile çözüldü. Mauricio Pochettino. Yollar bir kez daha kesişmişti.

Leeds ve Bielsa birlikteliği başladı; zirve lige çıkmaya çok yakinen önce kaybettiller, sonraki sezon ise başladılar. Marcelo; *"Ben Leeds United'i Premier League'e çıkarmadım, Leeds United sayesinde ben Premier League'e de çalışma fırsatını yakaladım"* sözleriyle kendini İngilizlere biraz daha yakından tanıttı; Leeds United 16 yıl sonra yeniden Premier League'e dönmüştü.

Takıma ilk geldiğinde oyuncularına, bir United taraftarının tek bir maç bileti-ne sahip olabilmek için onlara kaç saat çalışmak zorunda olduğunu anlatarak, onlara tesislerin etrafında çöp toplayan Bielsa ile çalışmak ilk günlerde futbolculara hayli zor görünmüş olmalı.

Fakat bir kez Bielsa'nın zihnin çalışma biçimine ve bu adamın sahada aradığı ritme alıştıktan sonra... Zirve lige beraber

geçirdikleri ilk sezonda, oyuncular sahayı savunma- hücum arşınıyor, hepsi oyunu çok yönlü oynayabiliyordu; sahada baskı kuruyor; heyecanlar, genç yaşı tutkusuyla Leeds United da yine bir Bielsa takımı olarak parlıyordu. Onların maçlarını izlemek hep keyifliydi.

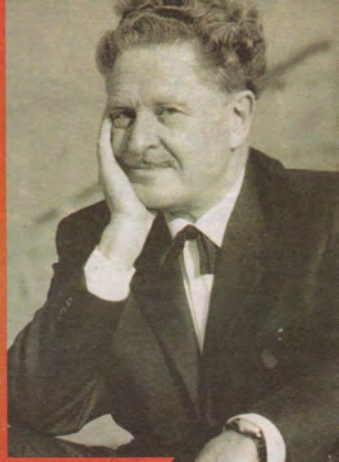
Sezon sonunda, kısa ömürlü duraklarda geçen kariyerine alıştığımız Bielsa'nın, Leeds'te kalıp kalmayacağı merak konusuyken, antrenman sahasının çok uzaklardan çekilen fotoğrafı düştü basına. Bielsa etrafını saran 11 yaş altı takımı oyuncularıyla beraberdi! Zaten o, verilen tüm titrlerin ötesinde, bu sporun temelinde var olmakta keyif alan bir futbol antrenörüydü.

Ailesi, yazarımız Jorge Luis Borges'e bir sürü lakap takmış ama o Señor Borges olarak çağırılmaktan hoşlanmamış. Sadece Borges. Marcelo da benzer hissediyor olacak ki bir gün kendisine Doktor Bielsa diye seslenen birine şöyle diyor: *"Rica ediyorum beni böyle çağırmayın. Ben ne avukatım ne de doktorum; sadece bir antrenörüm."*

Biz de yıllardır Bielsa'ya dahi ya da deli sıfatlarının takılmasından artık biraz sıkıldık.

Seyirci yorumuna elbette açık olan futbolda, Bielsa'nın etkisi verilen bu sıfatlardan çok daha fazlası. Mağlup ayrıldığı hedef maçlar; yaklaşmadan kaybedilen ya da son anda veda edilen kupalar, *"madem o kadar büyük hoca, kaç kupası var ki?"* soruları... Farkındasınız ki şu an okuduğunuz bu yazı, güncel akışın bir parçası değil. Zira Leeds United bu sezon türlü sebeplerle geçen sezonki izlerinin üstünden yuvarlanıyor. Mesela; sekiz ay önce hayranı Guardiola'nın City'sini mağlup ederek göklere çıkarılan Bielsa, bu sezon rakibinden yedi gol-yiyerek kariyerinin en büyük hezime-tini yaşıyor ve çok alışkın olduğumuz şekilde, kazanamadıklarıyla sorgulanıyor; bazı futbol severler tarafından. Eğer onlarsanız, bu konu hakkında sizinle hiç konuşamayacağız demektir. Çünkü bizce...

Ömrünün neredeyse tamamını sahada yapılabilecekleri kafa yorarak geçmiş bir emektar ve futbol düşünürü için sıfatlara ya da kupa sayılarına çok da ihtiyaç yok. Bielsa'nın değeri, onun etkisini görebildiğimiz tüm maçlarla, ilham verdiği antrenörlerin başarılarıyla, yolunu açtığı oyuncuların neler yaptığını ölçülebilir. Bunlara dair sayısız örnek kanıtlar ki Bielsa'nın değerine kupalarla bir paha biçilemez. Futbol anlayışın dönem dönem değişecek, futbolun kıymetli mücevherlerine uzanan takımların çeşitliliği de giderek daralacak. Ama böyleli futbol değerlerinin devri hiçbir zaman kapanmış olmayacak. Futbolun yön verenleri, bu sporun tutkunları, yeni düşünürleri; Bielsa'yı nesilden nesile aktaracak. Güney Amerika'daki hayranlarının Marcelo BIELSA için söylediği gibi, *"El Tiempo te dara la razon" - 'Zaman seni haklı çıkaracak'.*

YALIN GÜNDÜZ

Nâzım Okuyan Çocuk

Uslu bir boz ayı biriktiriyorum
her dizede dişlerimi sıkarak
Zaptedeğim
o sırttan memur dağlarını
bayrağıma

biyıklara biyıklara saplayarak
Ağabeyine öykünen
cüretidir gözlerimin
Güneş akıncılarına
Avaz avaz karışmak

Öksüz doğmuş
kolunu kaybetmiş
yoldaş gaziler
Büyüyünce ben
Kalemime selam edecekler
Yenik yoksul başlangıçlara
mısralarımia
ham tohum ekecekler

ve de
Bir tarla sıçanı gibi yaşayıp
Bir tarla sıçanı kadar korkak olana

Sair olmuş, diyecekler.

Çizim: Başak Aksoy

AYŞEN ŞAHİN

Baştan başa lokantası

Bir arkadaşım var, Ayşe. Üniversiteden sebepsiz yere atılınca çift lisans, bir yüksek lisans, bir doktora belgesini çerçeveletip duvarına astığı bir lokanta açtı.

Öyle aşpaz, varaklı çerçeve falan değil. Tam pavyon işi. Biri pembe peluş kaplı, bir çerçevede zıplayan yunuslar var, birinden beyaz yapay kuş tüyleri sarkıyor, diğeri neon turuncu, kenarında kurbağa duruyor.

Akademinin geldiği duruma bangır bangır dalga geçen bir duvar yaratmış lokantada, çerçevelerin etrafında üç de kep alsı.

Kafası çalışan insan her işin üstesinden geliyor. Lokanta hem şık (o duvara rağmen üstelik) hem ekonomik hem de leziz bir menüsü var, bu yüzden hep dolu.

Ben de haftada bir-iki akşam uğraram. Kasanın yanındaki masaya geçtim, Ayşe orada olur, hem masadan kasaya laflarız hem de lezzetli bir yemek yerim.

O akşam yine "Baştan Başa Lokantası"nda her zamanki masamda zevkle menüyü inceliyordum. Menü her gün baştan yazılır, nostalji olsun diye eski sınavlar gibi teksir kağıdına basılır. Lacivert-mor arası renkli yazılar bu yüzden inceden ispirtö kokar.

Arapçağı kavurma, cibez salata, ısıranlı paçağna, sumaklı karnabahar ızgara, patlıcanlı pıllav, asma yaprağında tulum, çintarlı makarna... Aklim oynuyor, istahim bedenimden büyük, hepsinden tadımam var, ya aklımda kalan yarınkı menüye kalmazsa?

Ayşe gelemedi kasaya, gelse arkadaş kontenjanından şöyle büyük birtabağa hepsinden azar azar...

Aklımdan tam bunu geçirirken karşı masadaki bir adam neredeyse aynısını seslendirdi:

"Karar vermek zor değil mi? İmkân olsa şöyle hepsinden azar azar?"

"Tam bunu düşünüyordum" dedim.

"Benim tek işim yemek düşündürmektir." dedi. Herhalde gurme, yemek eleştirme gibi bir mesleği var da Ayşe'leri puanlamaya, gazetesine yazmaya geldi diye düşündüm.

Adam devam etti: "Bir yemek nasıl icat edildi hiç düşündünüz mü?"

Yani şimdi ne diyeyim beyefendi? Evde kendimiz sürekli uyduruyoruz zaten bir şeyler dolapta kalanlarla, ihtiyaçtan doğmuştur aynı şekli?

Bunu içinden geçirdim, adam beynimi mi okuyor nedir? "Kendi mutfağınızda, buzdolabına bakarken dolapta kalanlarla uydurduk yemek icat etmekten bahsetmiyorum, insanlık istakoz gibi çirkin kocaman bir böceği yeme noktasına nasıl geldi mesela?"

Asla düşünmemiştim, aklıma bile gelmemişti.

"Ben çok düşündüm. Çok Tanrılı dinler döneminde belki bir ibadet şekli olarak icat edildi. İlkel bir kabilenin büyüücüsünün toplumu etkilemek için bulduğu bir yöntem de olabilir. Çünkü açlıktan ölmek üzere olan bir insanın, denizde istakoz yakalayacak teçhizatı da olmasına rağmen, eline eti gelen balığı değil de bir gram et için bunca kabuğu ayıklayıp yemeyi tercih etmesi akıl karı değil."

Aşın mantıklı gerçekten.

"Bu yüzden emek yoğun bir ürün olarak istakoz da sınıfı aldı ve elitlere aittir diyebilir miyiz?"

Diyebiliriz.

"Hayır, diyemeyiz. O zaman neden analıkızlı çorbası, keşkek ve hatta yaprak sarma once emeğe rağmen domestik, köye-kırsala aittir? İstakoz ayıklamaktan daha emek

yoğun değil mi?"

A? Gerçekten de?

Adam konuşmuşka kendimisalak hissediyordum, o kadar fikrim yok ki? Düşünmemişim, düşünmek aklıma bile gelmemiş?

"Emek yoğun gıda ürününe ait malzemeler kolay bulunur, kolay yetişir malzemelerse, buradaki emek, toplumun geniş zamanlar yaşadığına, bu zamani bir kültür oluşturmaya, kendini ifade etmeye ve hatta kendini bir vesile önemli hissetmeye ihtiyaç duyduğuna delalet olabilir mi?"

Olabilir.

"Peki o zaman yaprak sarmayı tekelle hızlı şekilde sarmayı başarabilen ve bir tencereyi yarım saatte bununla doldurabilen bir insanın motivasyonu neye evrilmiştir diyeceğiz? Sadece alışılmış lezzetin vereceği tatmin midir?"

Oooooo bunu biraz düşünelim.

Belki bir işte profesyonel hissetme ihtiyacı, belki ezberlete takılı kalma belki de damak zevkinin iklim ve coğrafya ile olan direkt ilgisine bağlanacak...

Tam o sırada garson geldi.

Sanki beni kurtarmaya gelmiş bir kahraman edasıyla bana kaş-göz işaretleri yaptı. "Sen dur, merak etme, ben şimdi hallediyorum." diyen, bir eli hafifçe havada yatay aşağı indirme hareketini takiben elin göğse götürülmesi.

Her kelimeyi "seni şu an idare ediyorum" kibriyle tonlayarak "Adnan Beyciğim, siz menüye bakabildiniz mi? Sizin için şefimizden özel tavsiye alayım mı?"

Adnan Bey, fôtr şapkasını masaya koydu ve başını sağa sola sallayarak hayırlarını beyan etti.

"Peki siz gelip mutfakta kendiniz bakmak ister misiniz?"

Başını kaldırdı, bana, garsona, mutfak

kapısına baktı. Anlaşılan onun için reddedilemeyecek ve sık karşılaşmadığı bir teklifti.

Oysa ben kurtarılmayı istememişim, Adnan Bey sayesinde kafamı çalıştırıyor, düşünüyorum, kendimi bir felsefe atölyesinde hissediyordum. Keyifliyordum ki açlığımın rağmen sipariş vermeyi unuttum.

Adnan Bey mutfaka yaşlı ve ağır adımlarla ilerlerken Ayşe çıkıyordu aynı kapıdan. Adnan Bey'in iki elini iki eli arasına alıp hürmetli bir karşılama yaptı. O arada farkettim Adnan Bey'in boğazlı kazağının üzerindeki ceket, kuyruklu bir fraktı ve altına da saten pijama giyiyordu.

Ayşe yanıma gelip "Şekerim ocaklardan biri bozulmuş, canımız çıktı, panikledik ama halloldu. Kusura bakma seninle ilgilenemedim. Adnan Hoca bu gece de seni seçmiş diye haber geldi. Çocukları yolladım. Geç kalmadım umarım?"

"Ayşecim neden öyle yaptın, çok keyifli bir sohbetti. Adnan Bey ufkumu açıyordu" dedim.

Ayşe bir kakhaha attı. "Gerçekten deli deliyi dakikada buluyor" dedi.

Adnan Hoca bir zamanlar üniversitede felsefe hocasıymış, hoca denmez: Profesör. Ayşe'nin de hocası: Hocaların hocası.

Ayşe lokantaya açtığı ilk hafta gelmiş. Fötrü masaya koymuş. Ona özel servis edilen azar azar her şeyden menüü tadarken;

"Ayşecim, yetiştirdiklerim üniversiteden uzaklaştırıldıkça, anlattıklarımın artık karşılık bulmadığını gördükçe, aklım şahit olduğu izansızlıklarla sınırdıkça zihnim körelsin istiyorum. Tertemiz delirmek istiyorum açıkçası" demiş. Ve gerçekten günden güne davranışları değişmiş, sözleri bağlamları kopmuş, günlük rutini kırılmaya, sabaha karşı gezme çıkıp gündüzleri uyumaya, 50 yıllık kıyafetleri yanlış seçip giymeye yani sistemli ve planlı şekilde delirmeye başlamış. Düzenli ilaçları varmış, eylemleri yurtdışında olduğundan kendisine bir bakıcı bulunmuş. Birazdan gelip alırmış.

Ne diyeceğimi bilemedim. Bir süre boşluğa baktım. Sonra gözüm mutfak kapısının oradaki ufak televizyona kayd.

Siyasetçinin biri "Et fiyatları çok yükseldiyse yakınmak yerine dikkatli tüketin. Mesela kurban kesin, etin kilosı ucuza gelir" diyordu. Bir vekile bağlandılar oradan "iki kilo yerine iki adet domates alın" dedi.

Sonra haberci turfanda sebze-meyve aleyhine konuşmaya başladı. Mevsimi gelince yerdik, daha ucuza ve daha lezzetli olacaktı.

Aklın buysa Adnan Bey'in deliliğini tercih ederdim.

Ayşe'ye dönüp "Sence bu ota arapsaçı adı verdikleri dönemde de ayrımcılık bu kadar net hissediliyor muydu? Şimdi dile pelesen olunka anlamını kaybetmiş mi oldu? Zenci yerine siyah demeyi öğrenen toplum neden arapsaçı kavurmaktan rahatsız olmuyor?" dedi.

Elini alınca vurdu, omuzları düştü, ayağın sürüyerek mutfaka, bana her şeyden azar azar bir tabak yapmaya doğru yürüdü...

KİŞİSEL GELİŞİM

İş yolculuğuma çıkarken kendime otostop seçtim.

Kendi kendimi almadım.

Tek'ten geliyoruz

ERDAL GÜNEY

Raşit! Raşit!
Şrakkk! Şrakkk!

Dur olum! Bırak
tokat atmayı.
Aylıcağ adamı
bayılacaksin.

-Sözüm ona elektrik mühendisi olacak, ne öğretiyorlar okulda bunlara...

Ersin, Fikret'in müdahalesiyle tokat atmayı bıraktıktan sonra masadaki sürahiyi kapı olanda suyu Raşit'in yüzüne boca etti. Boylu boyunca yerde yatmakta olan Raşit, ağzına kaçan suları gerisin geriye Ersin'in yüzüne püskürtmesinin ardından doğrulup "Ne oldu bana!" diye şaşkınlık içinde konuşmaya başladı. Kendine gelmişti.

Bütün derti öğrenci bütçemizden elektrige ayırdığımız payı başka harcama kalemlerine aktarmak ve denizin iligimize işleyip bizi üşüten nemini kırmak olan Raşit'in bu kaçıncı başarısız denemesiydi, bilmiyorum. "Elektrik mühendisliği okuyorum madem, bu işi nasıl beceremem!" inadı gayri akademik sorumluluğunu arttırmakla sınırlı kalmıyor, başına sayısız iş açmasına da neden oluyordu. Bir keresinde de yaptığı yanlış kablolamadan sonra kısa devre arızasına neden olmuş, tüm konağı saatlerce elektriksiz bırakmıştı. Yanında elektrik ustasıyla çıkıp gelen ev sahibimiz eski İstanbul Beyefendisi Nevzat Tahir Bey Amca, "Eee konak yaşlandı çocuklar, mamafih bizim gibi dökülüyor, kadükleşti yahu." demişti de Raşit'in foyası meydana çıkmadı diye rahat bir nefes almıştı.

Fakat ilk kez böylesiyle karşılaşıyoruz. Sayaca girmeden kabloya ek yapmak adlı performansı sırasında çarpılıp, üstüne çıktıği sandalyeden büyük bir gürültüyle yere kapaklanmıştı. Hoş, elektrik akımından mi yoksa yere düşmesinden dolayı mı bayılmıştı, emin değiliz. Konat tatlıydı Raşit'in. Daha geçen hafta kopan gürültüyle yerlerimizden fırlayıp küçücük, iki kişinin kır kıcazoru sığırdığı mutfağın kapisından öylece bakakalmıştık yerde serseşer yatışına. Geleneksel akşam yemeğimizin olan menemene soğan doğrarken parmağını kesmiş, kani görünece de olduğu yere yığılıp kalmıştı.

Sarıyer'de, içinde fındık ağaçlarının da olduğu bahçeli, geçen yüzyılın başlarından kalma, yıllar içinde yapılan tadilatlarla neredeyse aşıpçıldığında eser kalmamış bir konakta kalıyorduk. Ev sahiplerimiz konağı,

üçe ayırmıştı. Kendi oturdıkları geniş bölüm dışında kalan yerleri öğrencilere kiralamışlardı. Bahçe katında üç kız öğrenci, müstemilatın bozma bölümünde de biz kalıyorduk. Aslen, öğrenci yurdu çıkmadığı için üç arkadaşımın yanında zorunlu konuktu. Ev arkadaşlarımız mühendislik okuyorlardı. Okulları için hafta içi her sabah tek vesaitle ikisi Beşiktaş'a, diğeri de Taksim'e gidiyordu. Ben ise Beşiktaş aktarmalı Beyazıt'a. Artık İstanbul'un İstanbul olmaktan vazgeçtiği vakitlerin birinde her gün Sarıyer'den Beyazıt'a gitmek büyük ıstıraptı. Fakültede ikinci dönemin başlarına kadar neredeyse ilk iki derse girememiştim. Evden okula git iki saat, gel iki saat, günün altıda biri yollarda geçiyordu. Yolculuğun aktarma üssü Beşiktaş'tı. Oradaki otobüs, dolmuş kuyruğunda beklemek de en iyimser haliyle yarım saat; elde avuçta yaşanacak saat kalmıyordu. Neyse ki güzelim yaşlı şehir zamansızlığıyla kucaklıyordu bizi.

Bir aralık günü, havanın karardığı vakitte Beyazıt'tan Beşiktaş'a gelmiş durakta bekliyordum. Nasıl yamur yağıyor; bardak, kova halt etmiş. Kazanlardan boşalırca. Şemsiye, yağmurluk yok tabii, ne arar. Donak kadar ıslanmak ne demek uzun uzun anlatabilirim. Sırılsıklam haldeyim. Göz kapaklarımı açamıyorum saçlarımdan süzölüp kirpiklerime tıkan, oradan da gözümün içine kaçan yağmur damlalarından dolay. Yoldaki araçların, çevredeki dükkanların, reklam panolarının ışıkları, yanıp sönen lambaları adeta buğulu bir camın ardındaymış gibi görünüyör gözümde. Korna, insan, sıçrayan su sesleri eşliğinde sarı, beyaz, kırmızı, mavi ışıklar dans ediyor, birbirlerine karışıp şekilden şekile giriyorlar. Yanımdaki "Bekleme yapmayalım birader!" demese o görkemli gösteriyi izledigim locadan inip dolmuş durağındaki sıradama ilerleyemeyecektim.

Dans sona ermişti ki durakların karşısında, çarşı içine doğru giden sokağın başındaki kasetçi külesinden bir şarkı duyulmaya başlandı. Her şey sırlıklam ve berbatken bir anda güzelleşebilir mi hayat? Evet! Mümkün olabildiğine şahitlik edebilirim hem de gelmiş geçmiş bütün kutsallar üzerine yemin ederek. İlk kez o an farkettim bunu.

Başından aşağı su boca eden kazan gitmiş, yerine süzgecinden yağmur taneleri damlayan işlemeli bakır bir ibrik gelmişti. Bir anda ortalık çiçek bahçesine kesildi. Duraktaki sıramı kaybetme pahasına çiçek bahçesinin içinde geçip şarkının kaynağına doğru gittim. "Merhaba, bugün hava nasıl da cıvıli yahu. Neşse muhterem, sizden çalmakta olan kaseti istihram ediyorum." derken sanki, üzerinde kruvaze, üst cebine mendil ilıştırılmış geniş yakalı trençkotu, boynunda ipek fular, başında fötr sapka ve elinde şemsiyesiyle ev sahibimiz eski İstanbul Beyefendisi Nevzat Tahir Bey Amca çıkmıştı içimden. Bundan -ıpsıklık haldeki donum haberdar olmasa da mutlu ve vakurdum. Elbette elimi cebime atana kadar sürdü bu durum. Cebimden çıkartığım paradan dolmuş ücretini ayırıp,

kalanını tezgahın üzerine koyduktan sonra, "Eksik olanı hafta içi bıraksam?" diye sesi kısılmış bir tonda sordum. Öyle değil midir zaten; kısık ses, mahcubiyetin sessizlikten sonraki perdesidir. Öğrencinin halinden anlayan kasetçi abi çıkışmayan meblağı, kaseti uzatırkenki gülümsemeyle karşılanması güç bir miktarda değerlemişti (yükseletmişti). Duyduğum anda büyülediğim şarkının adını da müzisyenini de kasedi elime aldığımı öğrenebilirdim. "Lady in Red" ve Chris De Burgh. Artık, evin yegane eğlence aracı, tek gözlü teybizimin yeni vazgeçilmezi olacağı kesindi.

İsınmak için kömür ve oduna böyle ayırayabilirmiz mümkün olmadığında Raşit dışında biz de kendimizce çözüm arayışlarında oluyorduk. Bol aci berberi, domatesli bulgur pilavı yapmak, edinebildiğimiz üç içkileri keyfe kurban etmeden bardağa koyup fondip yapmak ya da kat kat giyinip kazaktan insanlar olarak odada yukarı aşağı dolaşmak... Bunların dışında, içinde bireysel vicdan ve emek barındıran bir tavır vardı ki o da bendenize aitti.

Fakülteden çıkıp semtler arası uzun yolculuğun ardından eve gelişim her seferinde akşamın karanlığı buluyordu. Son durakta inip eve gidinceye dek güzergah boyu ne kadar bakkal, bife, manav varsa, genellikle o saatlerde kaldırıma atıkları karton, mukavva kutuları düleştirip, üst üste koyduktan sonra sırtlanıp eve doğru yola koyuluyordum. Karton kutuların

Her şey sırlıklam ve
berbatken bir anda
güzelleşebilir mi
hayat? Evet! Mümkün
olabildiğine şahitlik
edebilirim hem de
gelmiş geçmiş bütün
kutsallar üzerine
yemin ederek.

yanma süresinin yanına, şansımı zorlayıp yolda denk getirdiğim birkaç odun parçası da eklendiğinde soba başı keyfimiz biraz daha uzayabiliyordu. Bu sayede akşamın en güzel anları sobanın etrafında toplanıp üstündeki demlikten sıçrayan su cızırtıları eşliğinde çay içip sohbet ederek geçiyordu. Işığını kapattığımız odada sobadan duvarlara yansıyan alevlerin dansını izlemek büyüleyici geliyor, yüksek tavanlı konak odasına daha çok ısındığımızı hissediyorduk. O günün yakıt hasılatının izin verdiği sürede devam eden sohbet bitince her zaman olduğu gibi ev sakinleri kendi battaniye altı yalnızlıklarına çekilirlerdi. Her defasında da Raşit, "Az kaldı, sıkın dişinizi" diyerek umut vermeye çalışırdı.

Şubat ayının sonuna doğruydu ve hala yurt çıkmamıştı. İradî bir müdahaleyle kendimi yurda çıkartma kararı almıştım; kaçak maça kalacaktım gözü budaktan esirgemeyip. O gün hava kararmak üzereydi, çıplak gözün görebileceği kadar bir aydınlık vardı ve o da can çekiyordu. Teybimizin demirbaşı Chris De Burgh'un kasedi çalıyordu odada. Kapı ağzındaki dar koridorda arkadaşlarla vedalaştıktan sonra valizimi elime alıp kapıya yöneldiğim sırada zilin sesi duyuldu. Dışarıdan "Tek'ten geliyoruz." diyen bir ses işittik. Kapıyı açıp elimdeki bavulla dışarı çıktım. İki sayaç kontrolörü karşımdaydı. Her ayın yirmialtınıcisi ile yirmidokuzuncu günleri arasında gelirlerdi. O gün ayın yirmisiydi ve neredeyse bir hafta erken gelmişlerdi. Raşit sayaç kontrolörünü neşeyle karşılayıp içeri buyur ettikten sonra yükseğe bir yerde bulunan sayacın altına sandalye koydu. Diğerleriyle ben kapı önünde kaldık. Yağmur hafifçe çiseliyordu. Raşit'in sevimli ve rahat tavırları, kontrolör sayacı daha iyi görebilsin diye açtığı koridordaki lambanın ortalığı aydınlatmasına kadar sürdü. Okuldan kamulaştırdığı manyetik etki alanı güçlü olan mıknatısı, sayacın üzerine koyarak sayacı neredeyse dönmeyecek kadar yavaşlatabilmeyi başardığından beridir oldukça huzurluydu zaten.

İçeriden gelen müzik sesine, buzdolabının gürültüsüne ve koridordaki lambanın ışığına rağmen sayaç dönmek için direniyordu. Sandalyeye çıkmış kontrolörün, ayak uçlarında biraz yükselerek sayacın üzerindeki mıknatısı farkedip olduğu yerden almasıyla, sayaç adeta koşmaya başlayıp sonra da normal dönüş hızına ulaştı. Mıknatısı görünce donup kalan Raşit'e hiçbir şey demeden çatık kaşla gülümsedi kontrolör. İçeriden "Lady in Red" şarkısı gelmeye başladı. Dış kapıda artan yağmurun altında böylece duruyorken, bir anda şarkıyı duymamla yine çiçek bahçesindeymişim gibi hissetmeye başlamanın bir oldu. Bir kez daha süzgecinden akan yağmur taneleriyle suluyordu o işlemeli bakır ibrik beni. Sevgili arkadaşımız Raşit'in başında ise kaynar sular döken kazan doluşmaktaydı.

Mehmet Ali & Akşam Söfretsiz

Gamlı Üç Rubai

CAN POLAT TEKER

I.

Sofuyum der, Lut'tan dersi bilmez
Vakıf eder karunca, Mâlikü'l-Mülk'ü bilmez
Kurban olsun rinde: Ağzında muhabbet, küfür nedir bilmez
Homo Erektus değil ki anası Havva' yı bilmez

II.

Kırk yamalı hırka ile abdal oldun sanma
Çıkamazsın Tur'a Kırklar' dan destur olmaz sana
Kırk fakirin keşkülüne gark olmuş ellerin
Hasib' den kaçamazsın, hakikatin faş iken bâtında

III.

Can Polat'ım deme ne var bunda
Sığmaz elbet Erenler iki cihana
Yurtsuz aşsız kalmış gence canlar lamekân
Kevser şarabı ve tuz düşen fakirin payına
PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

MURAT ERTEL

"İyileşmek İçin"

En hakiki şey samimi olunca belirveriyor. "Bavul'a ne koyayım bu sefer?" diye kaşınırken hayatımı öteleyerek bir numaraya oturan dişçi randevum sonrası uyuturucunun etkisi geçerken dipten yükselen acı gerçekler hissi ile saatlerce yaşamaya başladım. Pandemi başından beri bulaş riskinin çok yüksek olduğunu düşündüğüm dişçiye gitme senaryosunu geciktirmiş ancak üç aşı sonrası yeterli güvenlik seviyesine ulaştığımı itiraf ederek acılar koltuğuna oturmuştum. Kalkınca bile yarım buldog dudaklarım ile saatlerce dişimden başka hiçbir şey düşünemez olmuştum ki yine uykuya yatıp uyanmanın güzelliği karşıladı beni, acıdan doğan bir başka güzellik... Samimi parlak fikir ışığı...

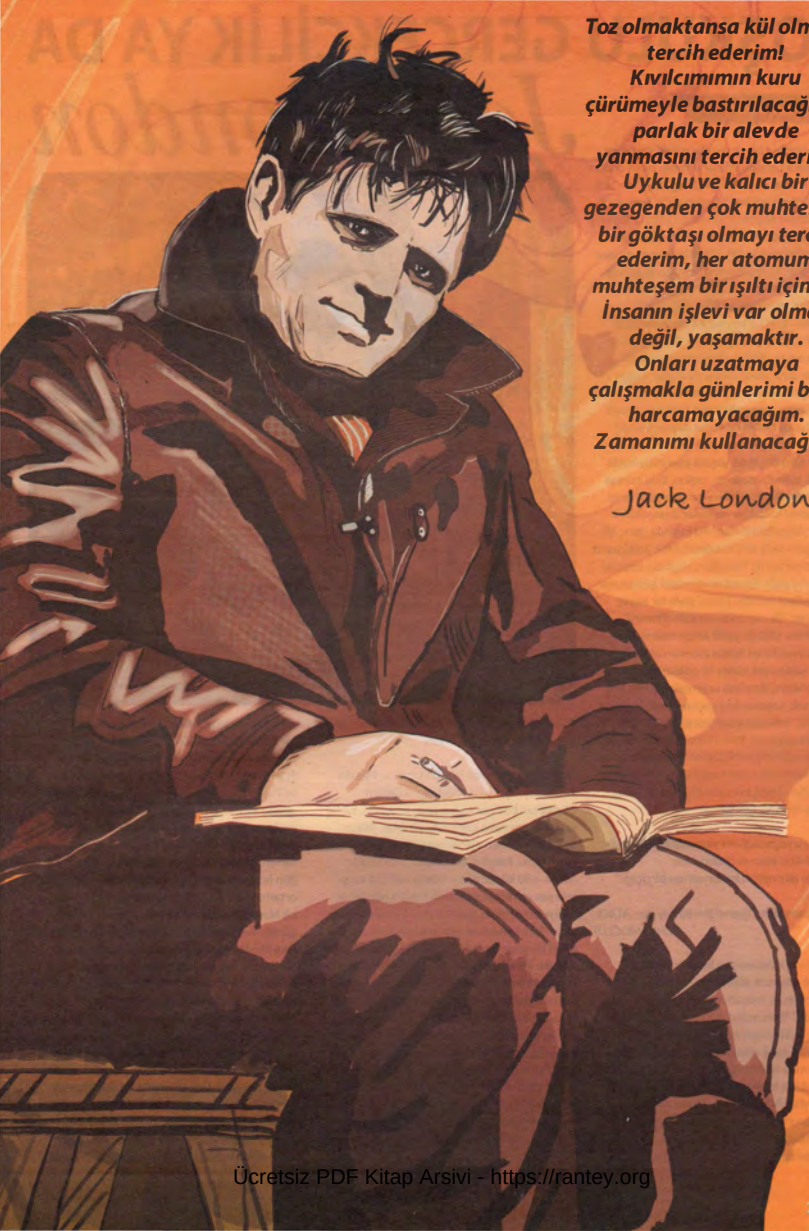
Mengü Ertel'i çok insan grafiker olarak konumlandırır ancak bu tanım ona pek dar gelir. Zaten grafik sanatının sınırlarını zorlayıp yeniden tanımlayan ve bu yüzden kendinden genç kuşak grafikerlerce bile aforoz edilmeyi göze alan babam durdurulamaz merak ve heyecanını, öğrenme ve yaratma aşkını hayatının yaşadığı her anına taşıyordu. Marangozda öğrendiğini afixine, araba tamircisindeki deneyimini dekor tasarımına aktarırdı.

*Sanatın
özünde hayal ve
tasarım vardı tabii
ki, hele de aşk ile
yoğrulmuşsa, bu
simya ef sanevi bir
mertebeyle
taşınabilirdi.*

Disiplinlerarası sanatsal sınırları yerle bir ederken zanaat ve sanatı da birleştirmekten hiç çekinmezdi. Bir gün dişçisine gittiğinde gördüğü diş kalıbı almakta kullanılan ve sonradan katılaştan yumuşak maddeyle karşılığınca beyinde şimşekler çakmıştı. Bu diş kalıpları ile âşik olduğu kadın için takılar tasarlayacaktı.

Sanatın özünde hayal ve tasarım vardı tabii ki, hele de aşk ile yoğrulmuşsa, bu simya ef sanevi bir mertebeye taşınabilirdi. Bu yapıtlar takı ile heykel arasına oturacak ve annemin hayat boyu taşıyacağı eşi benzeri olmayan bir koleksiyona dönüşecekti. Maden olarak gümüşü seçti. Çizdi, yoğurdu, kalıp aldı, şekillendirdi, sevgisiyle biçimlendirdi.

Ülket bu takıları o yaşarken de o öldükten sonra da taşıdı, sevdi okşadı bir arada tuttu. Kendisi için tasarlanıp yaratılan bu eserlerin yeniden paylaşılmasına da benim acılarım neden oldu. Dişçim Aysun hanım "İyileştirmek için kanatmayı severiz" demişti dün, hala yankılanıyor.

Toz olmaktansa kül olmayı
tercih ederim!
Kıvılcımının kuru
çürümeyle bastırılacağına,
parlak bir alevde
yanmasını tercih ederim.
Uykulu ve kalıcı bir
gezegenden çok muhteşem
bir göktaşı olmayı tercih
ederim, her atomum
muhteşem bir ışıltı içinde.
İnsanın işlevi var olmak
değil, yaşamaktır.
Onları uzatmaya
çalışmakla günlerimi boşa
harcamayacağım.
Zamanımı kullanacağım.

Jack London

AH
MET

Çizim: Ahmet Karakaya

COŞKULU GERÇEKÇİLİK YA DA Jack London

LEVANT CİNEMRE

Öncelikle ben şunu söylemek istiyorum, Jack London intihar etmedi. Jack London intihar edecek bir kişi değildi zaten. Jack London böbrek yetmezliğinden öldü. Evet, Jack London ömrü boyunca vücudunu kötü kullanmış birisidir. Bir kere 14-15 yaşından başlayıp ölene kadar ölçüsüzce içki içti. Tütün kullanımı da yine ölçüsüzcedir. 17-18 yaşından başlayarak günde 5 saat uyku uyumuştur edebi çalışmalarını sürdürebilmek için ve ergenlik/ilk gençlik dönemlerinde yıllar boyunca kötü beslendiği bir hayat yaşamaya başlamıştır. Bütün bunlar onun vücudunu kötü kullanmasına ve tabii direncinin düşmesine sebep olmuştur, organ yetmezliğinden ölmüştür. Ama bir de şu var: Jack London organ yetmezliğinden öldü ama böyle bir cana hangi beden ne kadar dayanabilirdi? Jack London'ın öyle bir yaşam sevinci vardı ki böyle bir ruha böyle bir yaşam enerjisi böyle hareketli, tutkulu, coşkulu, taşkın, kimi zaman ölçsüz bir adama, bir ruha hangi organ hangi böbrek hangi karaciğer ne kadar dayanabilir? Ne kadar taşıyabilirdi onu? 40 yaşında, genç bir yaşta hayata veda etti maalesef. Tabii üzüyoruz ama bir taraftan da bu yoğun, coşkulu, tutkulu yaşaması ve genç ölmesi onun hayat düsturuna ters düşmüyor aslında. Onun şöyle bir hayat düsturu var: *"Taz olmaksızın küle dönmeyi tercih ederim. Olduğu yerde kalan mıymıntı bir gezen olmaksızın bütün atomları alev alev yanan ve ışıdayarak sönen bir göktaşı olmak isterim."* Vaktini, ömrünü uzatmak için boş boş yaşanamak, hayatını boş geçirmemek, hayatını olduğu gibi, tutkuyla yaşamak gibi bir hayat düsturu var adamin. Ve bu hayat düsturunu genç yaşlarında edinmiş ve bütün hayatını buna göre yaşamış. Kendisini sakinmazcasına, tutkuyla yaşamış. Ben Atol Behramoğlu'nun bir şiirini hatırlarım burada. Der ya:

*"Yaşadın mı yoğunluğuna yaşayacaksn bir şeyi
Sevgilin bitkin kalmalı öpülmekten
Sen bitkin düşmelisin koklamaktan bir çiçeği"*

(Yaşadıklarından Öğrendiğim Bir Şey Var- ATAOL BEHRAMOĞLU)

Bu yoğunlukta yaşamış ve bu yoğunlukta yazmış bir adamdır. Bireyin mücadelesi, o tutkulu, coşkulu mücadelesini yazmıştır hep. Kendisi "ben realist bir yazarım" diyor. Sonradan naturalizm kavramı çıkmış. O edebi akıma dahil etmişler Jack London'ı. Naturalizmden uzaklardan daha sert olur olaylar, çelişkiler daha keskinler, daha şiddetli noktalara ulaşır olaylar. Ama ben ona başka bir şey yaşıyorum. Ben ona "coşkulu gerçekçilik" ya da "tutkulu gerçekçilik" diye bir akım yaşıyorum. İsterim ki coşkulu gerçekçilik ya

da tutkulu gerçekçilik diye bir akım olsun ve Jack London da bunun piri olsun.

Birey asla pes etmez Jack London'da. Mesela Beyaz Diş'in girişinde böyledir. İki adam Alaska'nın buz gibi soğuğunun arasında, karlar arasında ormanın içerisinde yürürler. Bütün doğa, bütün evren bir araya gelip onları üzerine biner sanki. Fakat o iki zerrecik, o iki küçük nokta, o iki küçük adam bütün bunlara karşı asla pes etmezler, yollarına devam ederler ve hikâye böyle gider. Jack London bu mücadeleyi yazar. Jack London'ın bütün edebi serüveni, edebi kurgusu hep bir mücadelenin kurgusudur aslında. İnsanlığın Adem'den öncesine ilişkin bir kurgusu vardır. İnsanlığın ilkel zamanlarında, henüz ağaçtan yere inme aşamasındadır kurgu. Koca Diş romanın kahramanı ve karşısında bir dev olan Kızıl Göz vardır. Beş kişiyi aynı anda öldürebilir Kızıl Göz. Koca Diş'in bir dişi vardır ve Kızıl Göz ona göz koyar. Koca Diş'in mücadelesi dişisini Kızıl Göz'e kaptırmamaktır artık. Belki yenemeyeceğini bilir ama yine de mücadele eder. Sonrasında olaylar ilerler ve bambaşka yerlere varır. Ama Jack London bunları sadece kafadan yazan bir adam değil, kendisi

de böyle yaşamış. Mesela onun hayatından bir örnek: Jack London 17 yaşındadır henüz, ilk defa açık denize açılır bir gemiyle. San Francisco körfezinde bir fok avı gemisine biner ve Pasifik'i çaprazlama yukarı doğru elli altmış günde katederek Japonya açıklarında bir ada grubuna giderler. Jack London ilk defa bir açık deniz gemisine binmiştir. Daha önce gemicilerle tanışmışlığı vardır ama böyle kapalı, elli altmış gün boyunca hiçbir yere uğramadıkları bir erkek ortamında 17 yaşında bir çocuktur. Orada dev bir Norveçli vardır ve hizmetini Jack London'ı gördürmek ister. Jack London yapmaz çünkü bir kere kendini ezdirip o işi yaparsa ondan sonra her zaman ve herkesin işlerini yapmak zorunda kalacaktır. Diklenirler fakat Jack London çevik bir hareketle adamın arkasına dolanıp sırtına sıçır, elleri ve ayaklarıyla vücuduna yapışıp boğazını sıkır. O dev Norveçli Jack London'ı savurur, yerlere vurur ama Jack London Norveçlinin boğazını asla bırakmaz ve sonuçta adamın nefesi kesilir, pes eder. Jack London o andan itibaren denizci topluluğunun içinde onlarla eşit bir birey olarak rahat eder ve sekiz ay sonra melekete döner. Dolayısıyla Jack London'ın kendi hayatından kurgulamıştır romanlarını. Mesela

Martin Eden'de denizci şehre gelir ve olay öyle başlar. Denizci bakar ki, beş altı serseri kibar, eğitilmiş bir genci dövmek üzere sıkıştırmışlar. Hemen müdahale ederek genci kurtarır. Genç bunun üzerine ona çok şükran duyar ve ailesiyle tanıştırmak üzere evine götürür. Martin Eden kaba saba bir denizcidir. Eve girdiğinde bambaşka bir ortam görür. Duvarlarda ressamların orijinal resimlerinin asıldığı, masanın üzerinde şairlerin, yazarların kitaplarının dizi dizi olduğu, harika mobilyalarla dolu bambaşka bir ferahlık ortamıdır. Martin Eden'i daha da çarpan şey evin kızı, Ruth Morse'olur. Ruth Morse'u görür ve o anda onavurur. Artık hayatının amacını bulmuştur Martin Eden ve o şudur: Yazarlık yaparak böyle bir ortamda yaşayabilecek bir kişi haline gelmek ve Ruth Morse'a eşit olarak onunla evlenmek. Martin Eden Jack London'ın yarattığı en canlı insan karakteridir ve onun hakikaten de şaheseridir. Fakat Martin Eden Jack London'ın yarattığı en canlı karakter midir? Bundan emin değiliz. Çünkü bir de Beyaz Diş var. Beyaz Diş bir kurt-köpek melezidir ve hikayesi Alaska'da bir Kızılderili kabilesinde başlar. Kurt atasının bütün mücadelecilik ruhunu, ikel benliğini içinde taşıyor ama aynı zamanda insanlarla ilişki içerisinde bir köpektir. Karakteridir, mücadelecidir, azimlidir. Köyünde yaşarken sahibi Beyaz Diş'i bir beyaza satar. Beter bir beyazdır ve Beyaz Diş'in mücadelesi de ondan sonra başlar. Alaska coğrafyası Jack London'ın çok kullandığı bir coğrafyadır. Çünkü Jack London sık sık maddi sıkıntı çekmiş bir ailenin oğludur. Bir gün Alaska'daki Klondike Nehri'nde altın bulunduğuna dair bir haber gelir. Dünyanın envali çeşitli ülkelerinden yüz bin insan Alaska'ya hücum eder. Bu insanların arasında Jack London ve eniştesi de vardır. Eniştesi çok zorlu koşullar olduğuna görünce döner fakat Jack London bir kış boyunca orada kalır. Altın arar, bulamaz fakat altından çok daha değerli bambaşka bir şey bulur. Oraya gelmiş olan binlerce maceracı insanla tanışır. Jack London onların anlattıklarını

dinler, yerlerle de tanışır. Kabileleri, onların hikayelerini öğrenir. Bir sene sonra altınsız ama hikayelerle dolu olarak döner ve orada kaldığı kulübünün kapısına da şöyle yazar: Jack London, yazar. Yazar olmaya orada karar vermiştir artık.

★★★

Klondike eserleri, özellikle de Vahşetin Çağrısı Jack London'ı üne kavuşturan eserdir. O zamana kadar kendi civarında, Kaliforniya'da tanınan Jack London bir anda bütün ülke ve bütün dünyada tanınmaya başladı. Bir anda ve tek bir kitapla. Niye böyle oldu? Çünkü Jack London okura ve edebiyat camiasına sade, yalın ama güçlü cümlelerle, güçlü imgeler oluşturabildiğini ve bu imgeleri okurun kafasına yerleştirebildiğini gösterdi. Bütün yarattığı öyküler, oradaki olay örgüleri, mücadele ortamı, coğrafya okurun çok hoşuna gitti ve Jack London takip edilmeye başlandı ve Jack London Amerika'nın en ünlü ve en zengin yazarı haline geldi. Sordurak Jack London'a: *Edebi başarınızın sırrı nedir?* Birkaç şey saydı: *Şanslı olmam, iyi bir sağlık, iyi bir beyin, iyi bir beden-zihin bağlantısı, yoksulluk ve Herbert Spencer.* Herbert Spencer 1900'lerin başlarında Amerika'nın en ünlü düşünürü, antropologu, biyologu, sanat eleştirmeniydi. Her şeyin en ünlüsüydü ve denir ki sağlığında kitapları bir milyondan fazla satış yapan ilk felsefecidir. Jack London'ın Herbert Spencer'dan bu kadar etkileneşinin asıl nedeni, "evrim" fikridir. Jack London evrim fikrinden öylesine etkilendi ki "Adem'den Önce" diye bir kitap yarattı. "Prehistorya edebiyatı" diye sonradan adlandırılan bir edebiyat türünün kurucu metinlerinden biridir. Ondan sonra bu türde çok eserler verilmiş ve bu bir edebiyat türü haline gelmiştir. Sadece evrim fikri değil Jack London başka büyük fikirlerden de etkileneştir. Mesela, "sosyalizm" fikri. Zaten küçükliğinde ailesinin geçim sıkıntısını aşmasına yardım etmek için çocuk işçi olarak çalışır. Hatta bazı yıllarda 1 dolar karşılığında günde 12-13 saat çalışır ve bu çalışma koşulları ona çok kötü gelir. O kadar

nefret eder ki çocuk işçi olarak yaşadıklarından sonra çalışmak, fiziksel gücünü satmak zorunda kalmak istemez. Çocukluğunda yaşadıkları ve tanıdığı sosyalistlerden etkilenecek sosyalist olur. Öldüğü yıla kadar Sosyalist Parti üyesi olmuştur, son yıl partiden istifa eder. İstifa etmesinin sebebi partinin mücadele azmini kaybettiğini düşüncesidir. Bu sosyalizm fikri "Demir Ökçe"yi kazandırır. Karanlık bir bilim kurgu olan Demir Ökçe'de bin-iki bin yıl sonrasına gider. Kendi yaşadığı dönemden iki bin yıl sonrasında kadar geçen süreci anlatır. Orada "oligarşi" adı verilen bir faşist yönetim ülkenin üzerine çökmüştür. İnsanlar o diktatörlükten kurtulmak için örgütlü mücadeleye halindedir. Kitabın geçtiği dönem bu mücadelelerin bittiği ve oligarşi denilen faşist yönetimin tarihin çöp sepetine gömüldüğü, dolayısıyla insanların verdiği o örgütlü mücadelenin başarı kazandığı bir dönemdir. O dönemden geriye bakarak olanları anlatır. Edebi açıdan Martin Eden, Beyaz Diş kadar güçlü değil ama Demir Ökçe Jack London'ın sosyalist düşüncelerini edebiyata aktardığı, bambaşka bir düşünce ve bambaşka bir kurgunun olduğu ve tüm dünyada okunmaya devam edilen bir eser.

Jack London'ın yazdığından bahsederken coşkusundan, tutkusundan ve etkilendiği fikirlerden bahsediyoruz ancak kendisine haksızlık etmiş. Jack London'ın yazar olmasını sağlayan pek çok etken vardır ama asıl kendisi yazar olmak için çok çalışmıştır. Michelangelo'nun Sistine Şapeli'nin tavanındaki bir freski vardır. Burada (Adem'in Yaratılışı) yukarıdan Tann eli uzatır aşağıdan da Adem o ele uzanır. Eğer sanatçı denilen insana böyle bir Tann eli değmişse, Jack London'a da değmiştir bu ama kendi çalışmasıyla o lütfun zeminini oluşturmuştur Jack London.

"Levent CİNEMRE'nin, İş Bankası Kültür Yayınları'nın YouTube hesabında yayımlanan, Jack London söyleşisinden deşifre edilerek alınmıştır."

İlle de London köpekleri...

SEVİN OKYAY

istiride korsanı, altın arayıcısı, ama ille de köpeklerin dostu. Belki de

çocukluğunda Jack London okuyanların köpeklerle bakışı,

diğerlerininkinden farklıdır. Güneşli Santa Clara Vadisi'ndeki evinden kaçırılıp Kuzey Kutbu'nda kızak köpeği olmaya zorlanan Buck; vahşi hayatla evcilleşme arasında kalan Beyaz Diş;

Kaptan Von Horn'a hediye edilince altı aylıkken ailesinden koparılıp denizlere açılan Jerry; onun geride bıraktığı kardeşi Michael ve sirk köpeklerinin hazin hayatı, genç okurlarının köpekleri kendilerine daha yakın hissetmelerine neden olmuştur diyorum. Sadece köpekler de değil: kurt köpekleri, türlü türlü melezler ve kurtlar!

Şahsen ben, özellikle Beyaz Diş/White Fang'den ve Vahşetin Çağırısı/The Call of the Wild'dan çok etkilenmiştim. Hatta çok daha ileri yaşlarda, A.B.D.'nin bazı eyaletlerinde ve Alaska'da nesli tüketilmeye çalışılan çeşitli kurt türlerini koruyan kuruluşlara yardım gönderip düpedüz salak muamelesi görmemin baş nedeni de Jack London'dır. Ayrıca, köpeklerle kurtlar arasındaki ilişkiyi de kavramama yol açmıştı. Gerçi Başkan Roosevelt yazarı "doğa şahtekâr" olmakla suçlamış ama bunun nedeni, London köpeklerinin düşünmesi, hatta felsefe yapması. Ki, bunun da olabileceğine hep inanmışımdır. Belki kahramanları hayvanlar olan hikâyeleri sevdiğim içindir, bilemiyorum.

Jack London yüz yılı aşkın süre önce, 22 Kasım 1916'da öldü. Ben ondan neredeyse çeyrek yüzyıl sonra doğmuşum ama çocukluğumun hatırı sayılır bir kısmına köpekleriyle eşlik etmişim. Daha sonra da ülkesini adım adım dolaşırken tanık olduğu yoksulluk ve sefaletin de etkisiyle sosyalist olan ve bugürüşten şaşmayan London'ın korkutucu "Demir Ökçe/Iron Heel"ini ve kendisinin alkolle mücadelesinden esinlenerek yazdığı "Martin Eden"ini da aynı şekilde etkilenerek okumuştum. George Orwell Demir Ökçe için, "Faşizmin yükselişine ilişkin dikkate değer bir kehanet" demişti.

Yani London aslında hem çocukları için yazmıştır, hem büyükler için.

Üstelik kendi hayatı, kitaplarının esin kaynağını oluşturmuştu yaşadığı ya da gözlediği şeyler de kitapları kadar ilgi çekici. Asıl adıyla John Griffith Chaney 12 Ocak, 1876'da San Francisco, California'da dünyaya geldi. Altına Hücum döneminde o da şansını denedi. Altın bulamadıysa da, Klondike'da çalıştıktan sonra eve dönünce hikâyeler yayınlamaya başladı. Romanları Vahşetin Çağırısı, Beyaz Diş ve Martin Eden, onun devrinin en popüler Amerikalı yazarlarından biri olmasını sağladı. Küçüküğünden beri 'Jack' diye çağrılan, (nedense Normanlar'dan beri John'ların başına

gelen bir şeydir bu; adları Jack diye kısaltılır), annesinin ikinci kocasının soyadını kullanan London, aynı zamanda gazeteci idi.

Jack London, işçi sınıfının bir üyesi olarak büyüdü. Yeni yetmekten hayatını kazanıyordu. Yayan ya da trenle ülkeyi dolaştı, istiride korsanlığı yaptı, kömür kürekledi, Pasifik Okyanusu'nda gemiyle fok balığı avladı, bir konsere fabrikasında çalıştı, altına hücum etti. Boş vaktinde soluğu kütüphanede alır, romanlarla gezi kitaplarını yutarcasına okurdu.

Yazarlığa 1893'te başladı. O yıl berbat bir fok avı sezonu geçirmiş, gemileri tayfuna yalananmıştı. On yedi yaşındaki maceracı eve dönünce olan biteni annesine anlattı, annesi de onu, hikâyesini yazıp yerel gazetesinin yarışmasına katılmaya zorladı. Sekizinci sınıftan terk London, üniversite öğrencileriyle yarışıp 25 dolarlık birincilik ödülünü kaptı. Kararını verdi: yazar olacaktı. Ama yayıncı bulmakta zorluk

çekiyordu. Doğru dürüst para da vermiyorlardı. Doğu Yakası'ndan umudu kesince California'ya döndü. Berkeley Üniversitesi'ne yazıldı, bir süre okudu. Sonra da Yukon'a gidip altına hücumdan payını aldı. Yirmi iki yaşındaydı. California'ya döndüğünde yazar olmaya hâlâ kararlıydı. Yukon'da yaşadıkları, onu anlatacak şeyleri olduğuna inandırmıştı. Kendi yoksulluğu ve karşılaştığı insanların durumu, sosyalist düşünceyi benimsemesine yolaçtı.

Yazarlığa gelince, 1898'de Oakland'da döndüğünde yazdıklarını yayınlamak için ciddi bir çabaya girişti. Bunları romanı Martin Eden'de etkileyici biçimde anlatır. Yayımlanan ilk hikâyesi Yoldaki Adam'dı. Overland Monthly ona hikâye için yalnızca 5 dolar verince, az daha yazarlığı meslek edinmekten vazgeçiyordu. Neyse ki The Black Cat dergisi A Thousand Deaths'e 40 dolar ödedi de hem London'ı, hem bizi kurtardı. O sıralarda düşük maliyetli dergi

üretimini mümkün kılan yeni basım teknolojileri söz konusuydu. Popüler dergiler patlama yapmış, bir kısıt hikâye pazarı oluşmuştu. Artık yazmakla para kazanılabilecekti.

1899'da Jack London hikâyelerini aylık bir dergide yayınlamaya başladı. Bu durum yazar olarak onu disipline soktu. Ondan sonra her gün en az bin kelime yazdığı söylenir. Yirmi yedi yaşındayken Vahşetin Çağrısı (1903) ile şöhrate ve da olsa servete kavuştu. Hayatının son 16 yılında 50'den fazla kitap yazdı. Rus-Japon savaşını 1904'te Hearst gazetesleri için izledi. Japonları ve Rus-Japon Savaşı'nı onun kaleminden öğrendi, Amerikalı okurlara Hawaii'yi ve sörf sporunu London tanıttı. Sık sık kapitalizmin sorunları üzerine konferans verdi. İki kere evlendi, iki kızı oldu. Son on yılında sağlık sorunlarıyla boğuştu. Böbrek hastalığı da bunlardan biriydi. Zaten ölüm nedeni de, kemilerin dediği gibi intihare değil, böbrek hastalığıdır. Gerçi kalp krizinden söz edenler de var.

Kırk yılı şıymayıp taşacak kadar çok şey yaşadı. Doğumunda sorunlarla karşılaşmazdı. Spiritüalist müzik öğretmeni annesi Flora Wellman'a göre babası, Jack'e gebe kaldığı sırada birlikte yaşadığı astrolog William Chaney'dir. Adam bebeğin aldirılmasını isteyeceğini London kendini vurmaya kalkmış, ciddi yara alması ama akli dengesini biraz yitirmişti. Bebeğin bakımı, eski bir köle olan karaderisi Virginia Prentiss'e verildi. London'un çocukluğunun tek annesi, ona sevgi gösteren tek kişi Virginia'ydı. Jack yıldı sonra William Chaney'e bir mektup yazdı ama adam babası olduğunu reddetti. San Francisco büyük depresmini izleyen yangınlar yüzünden de doğum belgesinde hangi adın yazıldığı bilinmiyordu. Zaten evleri de yanımtı.

Boş vaktinde soluğu kütüphanede alırdı demiştik. Kendini böyle eğitti, yerel kütüphanedeki kitapları okuyarak. 1885'te Quida'nın opera bestecisi olarak ün kazanan eğitimci İtalyan köylü çocuğu hakkındaki kitabı "Signa"yı okudu. Onu kendine örnek aldı. Oakland'ta yerel kütüphanesinin sempatik kütüphanecisi Ana Coolbrith de onu keşfedene, teşvik eden biridir. Kitaplar ve kütüphanelerin her genç yazara olduğu gibi ona da yararı dokunmuştu.

Bir maceracı, bir kâşif, düşünen bir adam, çalışan bir yazar... Hepsiiyi ama, ben gene de köpeklerin yanındayım. Düşünen ve felsefe yapan köpeklerin, Buck ile Beyaz Diş'in, Jerry'nin, Michael'in... Üstelik sadece kitap sayfalarında kalmadılar. Nadiren TV ekranına, sıkça sinema perdesine taşındılar. Jack London kitapları arasında beyazperdeye en sık uyarlananlar Vahşetin Çağrısı, Deniz Kurdu ve Beyaz Diş'ti. Hadi biz taraf tutalım da köpekti iki tanesini seçelim.

İçlerinde kaybolmuş sessiz filmler olduğu söyleniyor, doğrusu merak ediyorum. Elimdeki listede en eski film, 1923'ün sessiz bir Amerikan filmi. Bir de 1935 yapımı William A. Wellman macera filmi var ki, başrollerinde Clark Gable ve

Loretta Young oynuyor. 1997 yapımı The Call of the Wild: Dog of the Yukon ise bir Kanada filmi. Anlatıcısı Richard Dreyfuss, başrolde Rutger Hauer var. En yeni uyarlamamız ise (şimdilik) Harrison Ford'un oynadığı, Chris Sanders'in yönettiği Vahşetin Çağrısı. Bu liste bir özet.

Esas heyecan verici olan ise, "Beyaz Diş" uyarlamaları. 1936 tarihli Beyaz Diş'te Carradine Kardeşler'in iyi oyuncu ve usta bir aktör olan babaları John Carradine da oynuyor. 1946 Rusya yapımı (aslında SSCB olması gerekir) bir uyarlama da var. Sonra sahneye İtalyan yönetmen Lucio Fulci çıkıyor. Yönettiği 1973 İtalya yapımı White Fang'ın şaşırtıcı bir kadrosu var: Franco Nero, Fernando Rey ve Virna Lisi. Ertesi yılın Il ritorno di Zanna Bianca / The Return of the White Fang filmi kadrosunda gene Nero ile Lisi yer alıyor. Zanna Bianca alla riscossa (ya da White Fang to the Rescue) ise, 1973 tarihli filmin gayriresmi bir devam filmi. Bu filmin yönetmeni Tonino Ricci ilk filmde (ülkesindeki adı Zanna Bianca e il grande Kid) ikinci ünite yönetmeniymiş. Beyaz Diş'in (şimdilik) en yeni uyarlaması ise, bilgisayar animasyonlu Fransız filmi White Fang.

Şimdi başrol oyuncusu itibarıyla sıradışı olan bir Beyaz Diş uyarlamasından söz etmek istiyorum. 1991'deki White Fang'ı Randall Kleiser yönetiyor ve Ethan Hawke, Klaus Maria Brandauer ile Seymour Cassel oynuyorlar. Ama benim kastettiğim başrol oyuncusu bir insan değil, bir köpek. Kur köpeği, daha doğrusu Kanada gri kurdu ile Alaska eskimo köpeği melezi Jed. Üç yıl sonraki devam filminde oynamış, sonra The Thing (1982) ile The Journey of Natty Gann'de de (1985).

Gene de insanlarla içli dışlı olmanın hoşlanmıyor. Meslek hayatında yüz verdiği iki rol arkadaş olmuş. Bunlardan biri, 1991'deki Beyaz Diş'te genç altın arayıcısı Jack'i oynayan Ethan Hawke. Seymour Cassel oyuncu listesinde Hawke, Klaus Maria Brandauer ve Jed'den sonra geliyor (İnanmayan İmdb'ye bakar).

Beyaz Diş, güneysideki sıcak evinde farkında olmadan karları özler. Düşünse eğer, "Ne uzun yaz bul!" derdi. Ama o sadece belki belirsiz bir kar özlemi hissediyor. Yazın güneşten rahatsız oluncu da, gene belli belirsiz kucuyi özlüyor. Her iki durumda da, tam bir açıklaması yok. Ne olduğunu anlamadım teditirgün oluyor.

London, "Köpek insan gibi düşünmez," diye açıklıyor. "Etrafa geniş bir açıdan bakmaz. Tek bir amacı vardır, her seferinde tek bir şeyi düşünür ya da arzular." Ama gene de Beyaz Diş'in, "kendine özgü düşünceleri" olduğunu belirtiyor. "Kurnazlaştı; oyunbazlık düşünmek için bol bol vakti vardı." Buck ise, Vahşetin Çağrısı'nda arka ayakları altında, ön ayakları ileri uzanmış, başı havada, alevlere bakarak hülyalı hülyalı gözlerini kırptırıyor. Yargıç Miller'in evinden hatıraları var, evet, ama sıra özlemi çekmiyor.

Öteli yüz yılı aşmış bile. London seviyorsanız hasret giderin derim. Daha önce okumadınızsa eğer, ona bir şans vermenin belki de vakti gelmiştir.

John Griffith London (John Griffith Chaney)

DOĞUMU:

12 Ocak, 1876
San Francisco, California, A.B.D.

ÖLÜMÜ:

22 Kasım, 1916 (40 yaşında)
Glen Ellen, California, A.B.D.

MESLEĞİ:

- Romancı
- Gazeteci
- Kısa Öykü Yazarı
- Denemeci

EDEBİ AKIM:

Gerçekçilik (Realizm),
Doğacılık (Naturalizm)

BAŞLICA ESERLERİ:

- To Build a Fire / Ateş Yakmak (1902 ve 1908)
- Vahşetin Çağrısı / The Call of the Wild (1903)
- The Sea Wolf / Deniz Kurdu (1904)
- Beyaz Diş / White Fang (1906)
- The Iron Heel / Demir Ökçe (1907)
- Martin Eden (1909)

EŞİ:

- Elizabeth Maddern (1900'da evlendi, 1904'te boşandı)
- Charmian Kittredge (1905'te evlendi)

ÇOCUKLARI:

- Joan London
- Bessie London

İMZA:

Jack London

Jack London (*)

ATAOL BEHRAMOĞLU

Amerika'da geçirdiği başıboşluk günlerini anlatan yarı otobiyografik "Yol" (1907) adlı hikâyeler kitabının yanı sıra, aynı yıl başyapıtlarından biri olan "Demir Ökçe"yi yayımladı. Bunu yine başyapıtlarından "Martin Eden" izledi.

Çağdaş Amerika ve dünya edebiyatına büyük ölçüde etkide bulunmuş yazarlar arasında olan Jack London 19. Yüzyılın son çeyreğinde doğdu. (Ocak 1876, San Francisco) 19. yüzyıl sonları, Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomik ve genel olarak toplumsal yaşamında köklü değişikliklerin gerçekleştiği bir dönemdir.

İç savaş (1861-1865) sonucunda köleliğin kaldırılması sanayinin büyük bir hızla gelişmesini sağlanmış, yüzyılın sonlarında Amerikan kapitalizmi emperyalist aşamaya girmiştir. Filipin ve Haiti'nin ele geçirilmesi ise (1898), Kuzey Amerika emperyalizminin saldırgan niteliğini ortaya koymuştur.

19. yüzyıl sonları Amerika'sı, Lenin'in tanımlı, "...çamur ve lüks içinde zevk eden bir avuç milyarderle, yoksulluğun en uç kıyısında yaşayan milyonlarca emekçi arasındaki uçurumun dibindeki bir ülkedir."

Jack London, bu toplumsal ortamda, lümpen proletarya diye nitelenebilecek bir aile çevresinde, yoksulluk içinde yetişti.

"Çeşitli işlere girip çıktı.

Tayfalk yaptı. (1893) İşsizler ordusunun Washington'a yürüyüşüne katıldı. (1894) Serserilik suçlamasıyla bir süre hapis yattı. 1895'te Sosyalist İşçi Partisi'ne üye oldu. Bu kez, sosyalist eylemlerinden ötürü tutuklandı. Kaliforniya Üniversitesi'nde bir süre öğrencilik yaptı. (1896-1897)

"Nasıl Sosyalist Oldum" adlı yazısının girişinde yaşamının bu sürecine ilişkin olarak açık sözlülikle şunları söylüyor: "Benim, Töton putperestlerin Hristiyan oluşlarına az çok benzer bir biçimde sosyalist olduğumu söylemek hiç de yanlış olmaz: Sosyalizm zorla ka fama çakıldı benim. Değişme çağımdayken, sosyalizmi bulmaya çalışmak şurada dursun, ona karşı savaşıyordum. Çok genç ve toydum, henüz dünyanın kaç bucak olduğunu anlamamıştım ve "bireycilik" denilen akımın adını bile duymadığım halde, bütün içtenliğimle güçlülerin zafer türküsünü söylüyordum." ("

Bu genç adam, edebiyata 1893 yılında da "San Francisco'nun Sesi" adlı gazetede yayımlanan bir hikâye ile başladı. Bunu Kuzey Kutbu'nu konu alan hikâye ve romanları izledi. 1897-98'de "altın humması" sırasında, Alaska'ya bir yolculuk yaptı.

Bu dönemde yazılmış hikâyelerinin kahramanları, genellikle romantik ve serüvenci kişilerdir.

Alaska doğasını betimledi. ("Yaşama Sevgisi" vb.)

İki yüzyılın kesiştiği yıllarda, Kızıl derililerin beyaz işgalcilere karşı kahramanca savaşlarını anlatan hikâyeler yazdı. ("Güneşli Ülkede Yaşayanlar" vb.) Fakat -bir çelişki olarak- beyaz insanın güçlü olduğunu ve işgal tutkusunu

yücelten "Kurdun Oğlu", "Karların Kızı" vb. gibi hikâyeleri de aynı dönemin ürünlerindendir...

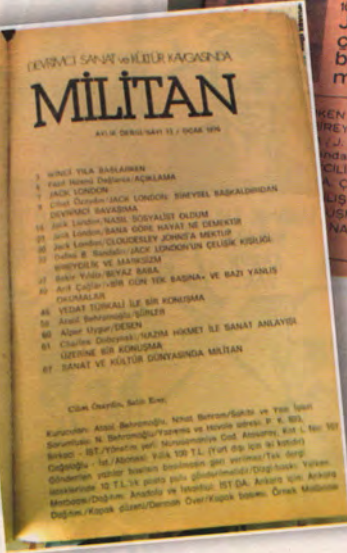
"Vahşetin Çağırısı" (1903) ve "Beyaz Diş" (1903), Jack London'ın Kuzey Hikâyeleri dönemi diye tanımlanabilecek yaratıcılık evresinin baş yapıtları sayılabilir.

Alaska hikâyelerinin yanı sıra deniz teması da

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Militan Dergisi'nin Ocak 1976 tarihli Jack London dosya konusu 13. sayısı. Fotoğrafları bizimle paylaşan Ataoğlu Behramoğlu'na teşekkürlerimizle.

Jack London'ın yapıtları içinde önemli yer tutar. ("Dazzler de Yolculuk" 1902, "Deniz Kurdu" 1904, vb.)

Jack London, İngiliz-Bursk savaşı sırasında savaş muhabiriydi. 1905 Rus devrimi ile düşünsel gelişiminde büyük etkisi olan bir olaydır. "Devrim" adıyla 1908'de yayımlanan bir incelemesi konferanslarda okuyarak Amerikan kentlerinde bir geziye çıktı. Yine bu yıllarda yazılmış "Sıfırlar Savaşı" adlı önemli bir inceleme yazısı daha vardır.

Amerika'da geçirdiği başboşluk günlerini anlatan yarı otobiyografik "Yol" (1907) adlı hikâyeler kitabının yanı sıra, aynı yıl yapıtlarından biri olan "Demir Ökçe"yi yazmıştı. Bunun yanı sıra yapıtlarından "Martin Eden" adlı önemli bir inceleme yazısı daha vardır.

Amerika'da geçirdiği başboşluk günlerini anlatan yarı otobiyografik "Yol" (1907) adlı hikâyeler kitabının yanı sıra, aynı yıl yapıtlarından biri olan "Demir Ökçe"yi yazmıştı. Bunun yanı sıra yapıtlarından "Martin Eden" adlı önemli bir inceleme yazısı daha vardır.

Mehmet Ali & Akşam

Jack London'ın benî en çok etkileyen yapıtları Kuzey Dönemi Hikâyeleri ve özellikle de "Martin Eden'dir. Anısına bu yazıyı yazmaktayken hem onları hem bütün yapıtlarını bir kez daha okuma isteği duydum. Anısına sevgiyle, saygıyla.

Eden" izledi.

1913 yılında yayımlanan "Alkollü Anılar" kitabında yine kendi yaşamını, insanlara duyduğu sevgiyi, kötülüğün çekiciliğine karşı verdiği mücadeleyi anlatan bu büyük yazar, 1916 yılında, istifa dilekçesinde suçlamasıyla "devrimci ruhunu yitiren" sosyalist partiden istifa etti ve aynı yıl yaşamına kendi eliyle son verdi.

Jack London'ın benî en çok etkileyen yapıtları Kuzey Dönemi Hikâyeleri ve özellikle de "Martin Eden"dir. Anısına bu yazıyı yazmaktayken hem onları hem bütün yapıtlarını bir kez daha okuma isteği duydum.

Anısına sevgiyle, saygıyla.

("*) Jack London, "Nasil Sosyalist Oldum", Çeviren Celal Üster, Militan sayı 13, Ocak 1976.

(**) Jack London, "Nasil Sosyalist Oldum", Çeviren Celal Üster, Militan sayı 13, Ocak 1976.

Nasil Sosyalist Oldum

JACK LONDON

Benim sosyalist oluşumun, Töron putperestlerinin Hristiyan oluşuyla benzer yöner taşıdığını söylemek mümkün; sosyalizme içime zorla işletildi. Dönüşümüm sırasında bırakın sosyalizmi aramıyor oluşumu, ona karşı mücadele ediyordum. Çok genç ve toydum, herhangi bir şey hakkında fazla fikirim yoktu ve "bireycilik" denen öğretilen haberim olmasına rağmen, güçlülerin zafer şarkısını tüm kalbimle söylüyordum...

Tam da bu sıralar, yedi aylık gemi seyahatimden dönmüş, on sekizime basmışım ve otostopla yollara çıkma fikrini kafama koymuştum. Biletsiz yolculuklara çıktım, neşeli adamların olduğu ve işin adını kovaladığı açık Batı'dan, Doğu'nun sıkışık işçi merkezlerine; insanların önemsiz olduğu ve varını yoğunluğa bulmaya verdiği yerlere vardım. Kendimi, bu yeni 'sarışın canavar macerası'nın içinde, hayata yeni ve bambaşka bir bakış açısıyla bakarken buldum. Proletaryadan, sosyologların "batmış olan yüze on" demeyi sevdiği kesimin içine düşmüştüm ve bu 'yüzde on'un nasıl oluştuğunu keşfetmek beni korkutmuştu.

Deli dolu bireyciliğimin gayet etkili bir biçimde içimden çıkarıldığı ve yerine bir o kadare etkili başka bir şeyin işletildiği yeterince açık diye düşünüyordum. Fakat bir fikirim olmadan bireyci olduğum gibi, şimdi de bir fikirim olmadan Sosyalist oldum. Üstelik; ütöpik bir sosyalist. Tekrardan doğmuşum fakat isimim tekrardan konmamıştı. Neyi benimseyeceğimi bulmak için oradan oraya koştu yordum. Kaliforniya'ya döndüm ve kitaplara gömüldüm. İlk hangilerini okuduğumu hatırlamıyorum, zaten önemsiz bir detay. Ben zaten 'O'yum, 'O'nun ne olduğunu ise, kitaplarda buldum: ben bir Sosyalistim. O yüzden beri birçok kitap okudum fakat Sosyalizmle alakalı benî etkileyen şey ne iktisat teorisi oldu ne soktun geçirelliği ne de kaçınılmazlığı. Benî asıl ikna eden, Toplumsal Çöküş'ün duvarlarının üzerimde yükseldiğini ve aşığlara doğru durmadan kaydığını gördüğüm gündür.

HER HAYATIN
BİR AĞIRLIĞI VARDIR KOŞUM!

SENİNKİ KAÇA
TARTIYOR?!

**AĞIR
ROMAN**

SAVRULURKEN RAKONUN KIRMIZI PELLERİNİ O ZARIF ÖFKEYE,
ZAMAN KI SANA HASTA OLMUŞ, İNCELİKLİ HAYTASIN,
NÜKSEDERKEN RAKSINA MAHALLENİN MAŞALLAHI, EYVALLAHI,
GÜZELLES BE OĞLU!..

NASIL SÖYLEYİM
BEN BİLMİYORUM.
TAPIYORUM SANA
HASTAYIMI!..

GEÇMİŞ
OLSUN!

SAKIN OL EVLAT
BURADA
KANUN
VAR...

KES ULAN!
SEN KANUNSAN
BEN BELAYIM!

KOLYEN BENDE
KALMIS...

BEN DE
YANGINDA DÜSTÜ
SANMIŞTİM...

YANGIN
SAYILIR!

"Babamı yitireli yirmi üç yıl olmuş.
7 Şubat doğum günü.
Yusuf Dağüstün'ün anısına..."

Mis gibi kahve kokusuyla uyandım.
Gözlerimi açmadım. Radyo açık.
Yazan: Jack London, **Radyoya**
Uygulayan: Fikret Art, **Mikrofona Koyan:**
Nüvit Özdoğru **Seslendirme...** **Baba Pet:**
Kemal Ergüvenç, **Oğul Pet:** Metin Serezli, **Sam**
Stuebenard: Rauf Ulukut, **Moth:** Ayşegül Devrim,
Kely & Komiser: Argun Kinal, **John:** Erdoğan
Kökçam, Polis: Cüneyt Türel

"Dağdan inme" dedim.
"Sever misin?" diye sordu Peri Kızı, yüzünü bana dönmeden.
Önünde bir tuval, elinde bir palet ve fırça.
Üzerinde beyaz bir gömlek. Pencerenin önünde
resim yapıyordu. İçeri giren güneş tuvalin
önünde sıcak Peri Kızı'nı sımsıcak yaparken,
ışık saçlarından gözüme sekiyordu. Ne güzel
uyandım...

"Sevmem mi!" dedim. "Kaç kere okudum."
Son zamanlarda uyuyamazlığımı radyo
tiyatrosu ile tedavi etmeye çalışıyordum ben
de. Peri Kızı'nın sabahları güne başladığı radyo
tiyatrosu ile ben, yine sabahları bir önceki günü
bitiriyordum.
Boyalarını, fırçasını bıraktı. Elinde bir fincan
kahve ile yatağa, yanıma geldi.
"Soğuduysa yenisini yapayım" dedi.
Soğumamıştı. Sıcak da değildi. Bir yudum alıp
fincanı yatağın kenarındaki komodinin üzerine
koydum. Peri Kızı'nı belinden tutup kendime
doğru çektim.

Uzunca öpüştük...

Terden suratıma yapışmış saçlarını eliyle
yavaş yavaş düzeltti. Hayranlıkla izliyordum onu.
Kediye benzediği gibi. Kedi değiken de olduğu
gibi. Demek ki kedilikle ilgili çoktu hayranlığımın
ve ona olan hayranlığım içimi daha da ısıtıyordu.

"Acı mısın?" diye sordu.
Değildim. Uyandığımda bir şeyler yemek gibi
bir adestim yoktu uzundur. Bir kahveyeterdi.
Uzun zamandır ilk defa uyandığımda güneşi
görüyordum.

"Ne yapacağız?" diye sordum.
"Bekleyeceğiz" dedi Peri Kızı. "Nazlı Hanım
arayıp ne yapacağını söyleyecek."

Ben neden kaçıyordum? Kimseyi öldürmedim
ben. Ayı Orhan benim dostumdum. Bunu herkes
biliyordu adada. Kaçarak iyice suçlu durumuna
düşürüyordum kendimi. Kaçmak gibi bir niyetim
yoktu zaten ama Nazlı neden böyle bir şey
planlamıştı. Akıl alır şey değildi.

"Benimle gelir misin?" diye sordum Peri
Kızı'na.

"Nereye?" dedi kocaman gözlerini iyice
açarak.

Babam: Yusuf Dağüstün

"Bekleyeceğiz" dedim. "Nazlı arayıp
söyleyecek ya nereye gideceğini."
Yüzü düştü. Pencerenin ötesine, uzaklara
baktı.

"Celemem" dedi.
Birbirimize sıkıca sarıldık.
Radyoda "Dağdan İnme"
devam ediyordu:
"İhtiyar baba gözleri
dolarak:

— Pat yavrum dedi,
İnşallah gazetelerde
sık sık senden
bahsedildiğini
okurum. Seninle
beraber gelmeyi
çok isterdim. Fakat
görüyorsun ki
buralarını, benim sevgili
dağlarını, terk etmeğin
artık fazla ihtiyarım. Yolun ve
bunun açık olsun yavrum."

Birbirimizi sarışmış. Öylece uykuya
dalıktık yine. Uzun zamandır böyle huzurlu
olmamıştım.

★★★

Ortaokuldan liseye yeni geçtiğim seneydi.
Babamın yine içtiği bir dönemdi, çok iyi
anımıyorum. Senede iki, üç dönemi olurdu.
Onun dışında içki içmezdi. Dönemleri iki-üç gün
de sürebilirdi, iki-üç hafta da. Yaşamı kendine de
çevresindekilere de dar ederdi.

Babamdan korktuğum dönemlerdi onlar.
Öyle bir dönemin ilk günleriydi. Evde ikimiz
yalnızdık; neden biliyor muydum. Henüz sarhoş
değildi ama olacaktı. Televizyonun karşısında, o
kanepede ben ise teklili koltukta otuyorduk.
"Git kendine bir kadeh al, gel buraya" dedi.
Şaşırdım. Hayır desem tatsızlık çıkacaktı.

Babamla kadeh tokuşturacağım için mutlu

olmak da vardı ama benim derdim "aman
tatsızlık çıkmasın" dı.

Gittim, rakı kadehini getirdim. Rakıyı, soğuk
suyu koydu. Bardağı uzattı bana.

"Rakı" dedi, "Seki içmez. Söz ver bana."

Söz verdim. Bu yaşma kadar da hiç
susuz içmedim gerçekten rakıyı.

"Senin şiirin bitti" dedi.

"Neden?"
"O ne demek?" diye sordum.

"Şiir yazardın
eskiden. Bitti mi?
Neden yazmıyorsun
artık?"

"Yahu, yazarım yine.
Bu aralar içimden
gelmiyor."

"Tamam, gelir yine
bir gün içinden. Ama
şunu unutma; bazı insanlar
ayrıcalıklı insanlardır. Kafalarının
üzerinde bir ışık taşır. İşte onlar
şiiri olan insanlardır. Senin şiirin var. Kaybetme
şiirini hiçbir zaman. Kaybetme ve sadece şiiri
olan insanlarla geçirdiğin zamanı."

Babamın bu sözünü o zaman çok da iyi
anlayamamıştım.

★★★

Peri Kızı'nın sesi ile uyandım. Yataкта,
yanımda oturmuş, telefonda konuşuyordu.

"Nazlı Hanım," dedi bana sessizce.

Dinledi, dinledi. Kapattı.

"Haydi hazırlan," dedi bana. "Yavaş yavaş
çıkamıyız lazım."

Döndüm, uzun uzun Peri Kızı'na baktım.
Kafasının üzerinde babamın bahsettiği o ışık
vardı. O ışıkları uzun zamandır göremiyordum
ben demek ki.

Şiirim geri mi gelmişti?

HALİL İBRAHİM SAĞLAM

Gibi: Komedide Feyyaz Yiğit Dönemi

Yılbaşında Cem Yılmaz, Ata Demirel, Yılmaz Erdoğan gibi ülkenin mizah alanında en ünlü ve iddialı komedyenleri stand-up gösterilerini yayınladılar. Bu şovları beğenen kesim her zamanki gibi vardı lakin sosyal medyadaki genel yorumlara baktığımızda üç isim için de "kendini tekrar eden, eskisi kadar güldürmeyen ve artık yeni bir bakış sunamayan" yorumları sıklıkla yapıldı. Tam bu esnada Gibi dizisinin ikinci sezonunun ilk bölümü yayınlandı. İlk sezonunun ardından yavaşça bir fenomene dönüşen dizi yeni sezonun ilk iki bölümü olan "Vücutçu Yalvaç" ve "Kuki" ile hem izleyicisine kahkahla tufanı yaşattı hem de sosyal medyada bu bölümlerle ilgili paylaşım silsilesi yarattı. Peki, Gibi'yi günümüz yerli komedileri arasında zirveye taşıyan, dizinin şimdiden kült bir hale gelmesini sağlayan tam olarak neydi?

Sinema tarihi kuşkusuz birbirini tamamlayan komedi ikilileriyle dolu. Dünyada Laurel- Hardy, ülkemizde ise Zeki Metin ikilisinin öncülük ettiği bu yapı dizine Yılmaz (Feyyaz Yiğit) ve İlkan (Kıvanç Kılınc) arasında seyrediyor. Bu öyle bir yapı ki, dizinin yıldızı ve komedi yükünün ağırlığını taşıyan Yılmaz olmasına rağmen İlkan'ı denklemden çıkardığımızda sistem çöküyor. Çünkü Yılmaz izleyiciyi güldüren mizahının büyük çoğunluğunu İlkan'la tartışmaları üzerinden sağlıyor. Dizide birçok yan karakter olmasına ve bu karakterler dizinin mizahına katkı sağlamalarına rağmen Yılmaz ve İlkan arasındaki çatışma ve farklılık dizinin özünü oluşturuyor. Bu bağlamda Gibi'nin en çok sevilmesinin ve izleyici tarafından samimi bulunmasının temel sebeplerinden biri kuşkusuz sosyal medya. Feyyaz Yiğit ve Aziz Kedi'nin yazdığı senaryo sosyal medyadaki muhabbetlerden, tartışmalardan, mizah anlayışından fazlasıyla besleniyor. Mesela dizinin en sevilen bölümlerinden "Kokariç" insanların yazım yanlışlığı yaptığı için sürekli birleriyle alay ettiği tweetlerin bir nevi varyasyonu. "Kuki" sürekli sosyal medyada duyduğumuz özel mesaj yoluyla finansal köle olma teklifleri üzerine bir mizah. "Vücutçu Yalvaç" muhafazakar toplum ve mahalle baskısı üzerine satirik bir deneme. "Badana" bölümündeki meşhur "sen bunu nasıl beğenmezsin ya?" sahnesini sosyal medyada sinemaseverler arasındaki tartışmalar başta olmak üzere birçok alanla ilişkilendirmek ya da "Erasmusla Gelen Yamyam" da olduğu gibi ülkedeki absürt olayların toplumsal yaşantımıza değinerek esprili bir şekilde yorumlandığını söylemek mümkün. Dizide

Dizide uzun diyaloglar zinciriyle süren ve izleyiciyi kahkahalara boğan bu "normal içinde absürt" olay örgüsü Feyyaz Yiğit'in kendine has mizah anlayışı, mimikleri, vücut diliyle birleştiğinde ve İlkan'ın daha sakın, daha durağan yapısıyla kontrast sağladığında birbirini besliyor.

uzun diyaloglar zinciriyle süren ve izleyiciyi kahkahalara boğan bu "normal içinde absürt" olay örgüsü Feyyaz Yiğit'in kendine has mizah anlayışı, mimikleri, vücut diliyle birleştiğinde ve İlkan'ın daha sakın, daha durağan yapısıyla kontrast sağladığında birbirini besliyor.

Aslında evlerinde oldukça sıradan bir hayat süren karakterlerin olayları inanılmaz bir şekilde büyütüp saç baş yolduracak seviyeye getirmeleri ve arkadaş gruplarının da dahil olmasıyla işlerin çığından çıkmasını fakat gülmün sonunda bir araya gelip hiçbir şey olmamış gibi hayatlarına devam etmelerini

bir döngü halinde izliyoruz. Olay örgüsünün andaki komikliği yakalaması açısından dizinin kalemi, oyunculuğu ve yönetmenliği eş zamanlı olarak bir bütünü oluşturuyor. Normalde komedi dizilerinde yönetmenlik pek ön plana çıkmaz ama Ömer Sinir burada diziyi ait bir doku oluşturabilmiş durumda. Mesela ev içi atmosfer loş bir ışıkla ve her bir tonla özdeşleşmiş. Özellikle Kuki adlı bölümün hem konu absürtlüğü hem kadrajlar bakımından adeta bir Yorgos Lanthimos distopyasını andırması yönetmenin kalıplaşmış komedi dizisi anlayışından ziyade farklı denemelere açık

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

olduğunu gösteriyor. Hikâye aklışının belirli bir zaman- olay örgüsünü takip etmemesi, "Atın Bulunuşu" bölümünde aynı oyuncuları farklı karakterlerde ve ilk çağlarda izlememiz gibi absürt durumlarda bulunması dizinin evrenini ilginç kılmaya yetiyor. Bazen de dizi bu konuda belirli bir devamlılık sağlayabiliyor, İlkan'ın gerçek yaşınlı belldi olduğu "İkinci Yol" bölümünden sonra bunun tekrar dile getirilmesi gibi hamleler karşımıza çıkabiliyor. Burada dizinin demirbaşı olan Yılmaz ve İlkan haricinde ilk sezonun birkaç bölümünde Ersoy karakterini canlandırarak karşımıza çıkan Ahmet Kürşat Öçalana ayrı bir parantez açmak gerekir. Özellikle ses tonuyla ve duyguların ifade biçimiyle mizaha katkıda bulunarak kısa süre içerisinde sevilen oyuncu şu an ikinci sezonun her bölümünde oynayarak Yılmaz ve İlkan'dan sonra dizinin üçüncü ana karakteri haline gelmiş bulunmaktadır.

Feyyaz Yiğit'in henüz 2018'de Ölümlü Dünya'yla yaptığı büyük çıkışın ardından Cinayet Süle ile bunu devam ettirdiği mizahı Gibi'de artık çok karakteristik, yerli mizah içerisinde yenilikçi bir konuma dönuştü. Her bölümde toplumsal olayları harmanlayarak, bunun üzerine absürt mizahını katarak ve sosyal medyadaki gelişmeleri güncel olarak takip ederek ilerleyen, arkadaşlar arası samimi tartışma şeklinde gelişen bir olay örgüsü var. Mesela Ata Demirel'in sürekli Ege şivesi ile "Eyah Eyvah" serisi üzerinden devam eden komedi anlayışı ya da Cem Yılmaz'ın her seferinde farklı karakterleri canlandırmasına rağmen hem filmlerinin hem şovlarının eski gücünde olmaması Yiğit'i şu an günümüz yerli komedyenleri arasında popüler bir konuma getirmiş durumda. Gibi'nin Exxen gibi henüz çok yeni bir dijital platforma yer alması da bu popüleritenin etkisini azaltabilmiş değil. Aksine ilk sezonunda daha kapalı bir kitlenin konuştuğu bir ziyiklen izleyiciyi güldürme başarısının ardından ikinci sezonunda hemen hemen her gün sosyal medyada paylaşımlarının döndüğü bir dizi halini aldı. Hem Exxen'in abone sayısını artıran bir dizi oldu hem de komedi türündeki yerli diziler için yeni bir kapı araladı.

Gibi, kuşağının en yetenekli komedyenlerinden Feyyaz Yiğit'in yükselişine tanıklık etmek ve televizyonlarda sansürlü yayınlanması mümkün olmayan yerli mizah anlayışıyla dijital platformların içerik kalitesini yükseltmesi adına önemli bir dizi. Ömer Sınır, Aziz Kedi ve Feyyaz Yiğit belirli bir prototipi takip etmek yerine kendi takipçilerini yaratmaya başlayacak bir komedi dizisi denediler ve bunda ne kadar başarılı olduklarını da ilerleyen süreçte daha çok göreceğiz. Dizinin başlarda yirmi beş dakika civarı olan süresinin ikinci sezonla beraber kırk beş dakikaya çıkması da şimdilik olumsuz bir etki yaratmış değil. Aksine izleyici kitlesi bundan oldukça memnun gözüküyor.

ÖNDER ABAY

KARŞIT

Her zaman aynı fikirde olmayız. Bazılarımız tavana kokusu aldığında uykusu gelir, bazı kişilerin tadını deterjana benzeltir. Kimileri siz diye hitap eder, kimileri her önüne gelene sen der. Hayvana edilen tecavüzle insana edilen arasında fark olduğunu düşünürler vardır, bazı hayvanların sömürülebilir olduğunu düşünür de. Bazılarımız kadınların ne giyeceğine erkeklerin karar vermesinde sorun görmez, bazıları cıplıklığı gösterilen öfkeyi kendine katanamama sorunu olarak görür. Bazen yol gösterdiğimiz insan bile teşekkür etmedi diye kızarız, bazen belam vermek istemediğimiz birini itici bir gülmüşemyle geri çeviririz. Her duruma göre yargılarımız değişir, sabahla akşamımız birbirini tutmaz. Herkes dünyayı kendi penceresinden görür, gerçekliğimiz özümüzle olan ilişkimize göre farklılık gösterir. Öyleyse neden birileri bizimle aynı fikirde olmadığında nezaketimizi kaybederiz? Neden yardım ettiğimiz birisi teşekkür etmediğinde onu kabalıkla suçlarız? Beklediğimiz tepkiyi almadığımızda yanlış hissettiren nedir? Biri fikrimizin saçma olduğunu söylediklerinde neden "bana saygı duymak zorundasın" kılıcını çekerek?

Birbirimizden beklediğimiz davranışlar olması karşısındaki yüklediğimiz sorumluluklar olduğu anlamına gelir. Sayılabilir olmak için yapman gereken ödevler, karşılanan gereken görevler vardır. Bu yükümlülükler otorite tarafından belirlenir. Otorite; basenör kapısını bekleten kişi olarak karşısındaki teşekkür etmesi gerektirğini düşünen sen olabilirsin vatandaşın uyacağı kuralları belirleyen iktidar da olabilir. Büyük olan davranış kurallarını belirler, uyduran süreçte saygılıdır. Bize böyle öğretmiştir, saygı büyüğü gösterilir. Hem kuralları kendi koyar hem biat etmeni bekler. Koyduğumuz "saygı" kafesinde nasıl kontrol edildikimizi anlamadan saygı dilenerek işin içinden çıkmaya çalıştığımızda bu durumun en kıymık yanandır. "Herkes birbirine saygı gösterson" oyunu sadece liberallere özgü

değildir, tüm otorite rejimleri iktidar kurmak için kullanır. Kadınların kara çarşafa kapatılmasına saygı beklemek, cihatçıyla seküler bir arada yaşasın demek kadar saçmadır; çünkü biri diğerini yatıştırmamaktadır. Peki bu durumda birlikte yaşamak için ihtiyaç duyduğumuz kuralları iktidar kaosuyla kurbarı etmemek için anlamamız gereken nedir?

Etik, toplumsal normların dışında kendi duyduğumuzda her karşılaşma içerisinde yeniden ürettiğimiz değerler dizisidir. Ahlak gibi saygı ödülü altına gizlenmiş, farklılıklarımızla yüzleşmeyen sabit yapıdaki bir kural sistemi değildir. Dinamik yapıdadır, ilişkiler içerisinde oluşturulan değerler bütünüdür. Her ilişkide, her zamana götürüp aynı kuralları uyduramazsınız. Yardım ettiğinizde size teşekkür etmeyen birinin sevdiği birinin ölüm haberini aldığını bilseniz karşınıza kaba birini değil acı çeken birini görürsünüz ve beklentiniz bu acı karşısında önemsiz kalır. Köpeklerin işkenceyle toplatılıp zehirlenmesine karşı çıkarken önemli olan hayvan hakları, kafası makinelerle ezilen horozlar için önemi kaybeder. Etik sizin ürettiğiniz hayat değerleriyle ilgilidir ve bu değerler

değişebilir. Değerlerinizle örtüşmeyenleri kabul etmek zorunda değilsiniz, ayrılabilirsiniz. Etik anlayışınızı geliştirmek için inandığınız kavramları ve kendinizi sorgulamanız gerekir. Hayat değeri üretilebilir için hayatın içinde bir katılmı olmanız. Bunu otoritelerin sizin koyduğu kafeslerin içinden yapamazsınız.

Tek tip vatandaş profili oluşturmak otoritenin kontrol mekanizmalarının işlemini nasıl kolaylaştırıyor, oturduğumuz yerden saygı hak ettiğimiz inanamak da uyuşmamızı kolaylaştırıyor. Kendimizi anlamadan, geliştirmeden doğrunun ölçütü olarak kabul edeceğ kadar aptal hale geliyoruz. Bir de hayret ediyoruz kendi değerlerimize uymayan insanlara. Sanki yargılayacak gücü kendimizde bulmamız bizi yarattığı çok konumuna sokarmış gibi. Ortak değer olarak yaşamı savunmakta bile anlaşamadığımız bir toplumda anlaşılışlık oyunu oynuyoruz.

Oysa özgürleştiricidir ayrılmak; "zulüm düşünse ben bidden değilim" diyebilece, karşısında olduğu zihniyete katlanmamak, aldığına değil de verdiğine bakmak. Ama siz hala saygı isterseniz buyrun, Eric Fromm sizin için söylemiştir: "Saygı, ancak özgürlüğün bulunduğunda yerde vardır, sevgi ise özgürlüğün çoğuluğu, hiçbir zaman zorbalığın çocuğu olmamıştır."

Ormanlardan Hemen Önceki Gece, Birader

Barış Yurtsever ile söyleşi

Ormanlardan Hemen Önceki Gece" çağdaş tiyatrosuna usta isimlerinden Bernard Marie-Koltès'in bir oyunu; tek bir cümleden oluşan, o cümle boyunca kendisini askıda bırakan, arzu dolu bir monolog. Çevirisini Ayberk Erkey'in yaptığı şahane bir metin.

Kemal Aydoğan'ın yönetmenliğinde Barış Yurtsever ise zor bir işe girişmiş ve "Yabancı"nın o uzun cümlesini sahnelemeye koyulmuş. Oyunu Moda Sahnesi'nde izledik, ardından Barış Yurtsever ile oturup; yabancı, Koltès ve tiyatro üzerine konuştuk.

Bu oyunu sahneleme fikri nasıl ortaya çıktı?

"Ormanlardan Hemen Önceki Gece" ile üniversite zamanları, konservatuvardayken bir karşılaşmam oldu. Bağımsız, tek başıma bir oyun yapmak istedim. Kendimi bir oyuncu olarak sahnede kendi başıma var edebilmek benim için önemliydi. Bu bana güç ve cesaret verecekti. Böyle bir metin aramaya başladım. Bernard-Marie Koltès zaten çok sevdiğim bir yazardı. Yazarın başka oyunları da var mı diye bakarken Ormanlardan Hemen Önceki Gece metnini gördüm, okumaya başladım. O kadar güçlü bir metindi ki ilki sayfasından itibaren çok etkilendim. Benden terler boşalmaya başladı.

Metnin başından sonuna gelineceye kadar aklımda pat diye canlanan bir şey, metinle kurduğum bir özdeşlik oluştu. Bir yandan da kafamda sürekli sorular. Bu metin nereye gidiyor, ne oluyor, ne anlatıyor? Bitirdikten sonra bu oyunu oynamayı kafama koymuştum. Oyun gerçekten dünyanın tüm fenomenlerinden bahsediyor. Bahsetmediği fenomen yok. Tüm fenomenleri kriz halinde, şu an olması gerekenden farklı bir versiyonunu ortaya koyarak iptal ediyor.

Metnin bir kırılma ya da kopuş noktasında olduğunu söyleyebilir miyiz? Sahnede kim olduğunu bilmediğimiz, diğer yandan da gayet iyi bildiğimiz birini izliyoruz. Bir sancısı var ama bu sancı tüm toplumsal meselelerden uzak bir varoluş sancısı da değil.

Bu oyunun öncesinde 50 dakikalık bir versiyonunu yapmıştım. Bir süre Kıyır'da oynadım. Sonra Kemal (Aydoğan) abi Ormanlardan Hemen Önceki Gece'de oynamak ister misin deyince yeni bir rejijye başladık. Bireysel olarak çalışmak benim için çok daha iyi oldu. Çünkü metnin anlamı aklımda çok daha güçlendi. Olduğum şeyin

Bernard-Marie Koltès

formunu belirleyecek bir arkadaşım oldu bu oyun benim için ve bu yaratım sürecine dahil olmak benim için çok güzeldi. Sonuç olarak çok içime sinen bir oyun oldu. Biraz önce bu metnin kopuşlarından bahsediyorduk. Biz bu oyunun resmini yaparken, oyunun formu üzerine konuşurken metne bakıp bu kopuşların hepsini gördük. Oradan oraya koşan konuşmalar serisi, kesintisiz bir bilinç akışı, noktasız konuşma görüyoruz. Oyun aslında tek cümlelik bir oyun. Bir tane cümle... Kimin kafasında nasıl bir imge varsa o, bu oyunun cümlesi aslında. Oyundan o cümleyle çıkıyorsun. Kesiklikler, kopukluklar oyunun her yerinde.

Sahnelenmeye müsait bir oyun muydu sizce?

Biz onu çok düşündük ve evet, çok uygun olduğunu düşünüyoruz. Aslında bu hali de epey yalın, sürekli eksilttik oyunu çıkarırken. Elimizdeki dekor oyunun ihtiyacı olan kadar, sade ve yalın bir dekor. Sadece ihtiyaçları kadar bir alan kullanılıyor. Buna karar verdik ve böyle yaptık, bu yalınlık biraz da bizim formumuz. Bizim yabancımız belli kesiklikler kullanan, durağan, takılan, takılıp başka bir şeye geçen birer. Diğer yandan oyun sadece lezbiyenlerden, sadece yabancılardan, sadece çalışanlardan ne sadece ne

sadece... Ötekilerden bahsettik sadece. Biz bu ötekilerin hepsi olduk. File çorap giyip transseksüel gibi de denedim, bir eşcinsel gibi de oynadım. Charlie Chaplin tarzı bir şey de yaptım. Altım kadın, üstüm erkek; üstüm erkek, altım kadın oynadığım da oldu. Suratımda bir siyahı maskesiyle, yerli maskesiyle oynadığım oldu. Sonuç olarak bu form ortaya çıktı. Tüm ötekileri barındıracak bir form bulmaya çalıştık. Koltès bunu bir erkek ağzından yazıyor ama o erkek formunu kırıyor. O sahnedeki küfürler, hakaretler erilligi aşıyor. Karakter gey miydi değil miydi ya da cinsiyeti neydi? Bunları pek anlamıyoruz.

Ama anladığımız bir şey var. Sistem tarafından sürekli ezilen, ötekileştirilen biri var. Koltès buna "uluslararası bir sendika" dışında çözüm de sunmuyor...

Ben tiyatro oyunlarının çözüm sunmaması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bir sanat eserinin birine ne yapacağını söylemesini, aşılmasını doğru bulmuyorum. Tiyatro bence bir sanat olabilmek için çözüm önerilerini söylemesini, aşılmasını serip seyircinin kendi çözümlerini bulmasını sağlamalı.

Oyunun başarısı da mevcut durumu en yalın haliyle sermesi mi?

Kesinlikle bu. Bir çözüm önerisi sunmuyor. Çözüm önerisi varmış gibi duruyor. İnsan diyor ki kendi kendine, acaba gerçekten bir çözüm önerisi var mı? Sonra aslında bir çözüm önerisi sunmadığını fark ediyorsun. Bir seyirci şöyle söylemişti: "Bir süre 'Kurtaracak bu adam bizi' diye düşündüm. Sonra dedim ki 'Bu adam mı kurtaracak bizi?'" İnsanlar zaman zaman buradan çözüm aramış. Metnin başarısı da bu. Her şeyi, tüm fenomenleri ortaya döküyor. Ama ne yapılması gerektiğine dair bir izlenim sunuyor. Metin bu yüzden güçlü bence.

■ Koltès'in yabancıları çığlık atarak belki de bir ev, oda aradığından bahsediyor. Pandemiyle ve ülkedeki siyasi atmosferle beraber bizim de tekrar üzerine düşündüğümüz bir şey oldu ev ve yurt meselesi.

Bizim için ev ne demek... Ev insanın kendini ait hissettiği yer diyebiliriz. Bunu ev olarak tanımlayabiliriz. İnsan nereyi evi gibi hissediyor? İnsan ana rahminden çıktıktan sonra yeni bir evi olduğunu düşünür. Hayat böyle sürüp gidiyor. Elimizdeki yabancı da evden o kadar uzakta ki. Hem mental olarak hem varlık olarak uzakta. Evine dair bir fikri yok. Nereye giderse gitsin evden çok uzakta. Nereye giderse gitsin yabancı olacak. Aslında eve dair çok fikri olan biri değil. Ama onun için ev o kadar uzakta ki. O yüzden eve dair düşünceler çok fazla. O yüzden yabancı için ev, kendi için güvenli bir alan. Anne, baba, çatı, yurt hepsi olabilir.

■ Sahnedeki karakteri oynarken bu ülkede yaşayan birisi olarak, onunla nasıl bir bağdaşlık kuruyorsunuz?

Elbette bir bağdaşlık kuruyorum. Benim kökenlerim de buna uygun. Ben zaten bir öteki olarak doğdum. Gerçi bunu tam hissetmedim ama bunun da sebebi biraz sınıfsal. Memur çocuğu olduğum ve ekonomik anlamda ortalamanın bir tık üstünde olduğum için... Hani Fanon'un bununla ilgili bir yazısı vardı: "İnsan birkaç milyon dolardan sonra zenci değildir". Tam olarak bunun gibi bir şey yaşadığımız. Ben aslında böyle bir karakterle büyük bir özdeşlik kuramıyorum, buna talip değilim, olmadık. Bir oyuncu olarak onun anlatmak istediği şeyi anlatmaya çalıştık. Bizim Koltès'in yabancıları gibi olmamız, onun gibi yersiz, yurtsuz olmamız imkânsız çünkü. Biz Moda'da oturan, arkadaşlarıyla buluşan birlikte eğlenmeye ve kafeye giden insanlarız. Bir özdeşlik kuramazız zaten mümkün değildir... Ama onun söylemek istediklerine talip olduk. Çıplak bir sahneye çıkıp, kendi dekorunu kuran, sonra kafasını suya sokup çıkarttıktan sonra oyuna başlayan, bir oyuncu olduğunu gördüğümüz ve bundan

emin olduğumuz biri. Bu anlamda biz anlatılmak istenene talibiz, o sahnede o yabancı olmaya değil. Ama kendimi söylem olarak özdeşleştiriyorum. Yaşam biçimi olarak değil, düşünceler ve anlattığı tüm fenomenlerin yıkılması durumuydu. Sendika fikrinden tut, her ne kadar tutarsız görünüyor olsa bile, yabancının bütün bu fikirleri benim için bir özdeşlik kaynağı.

*Ormanlardan Hemen Önceki Gece, Mitos Boyut Yayınları, 2011, Çev: Ayberk Erkey
**Oyunu okumamda ve izlememde Derviş Aydın Akkoç'un, 17 Kasım 2019'da, Birlikim Haftalık'ta yayımlanan sahane yazısının etkisini gözardı edemedim.

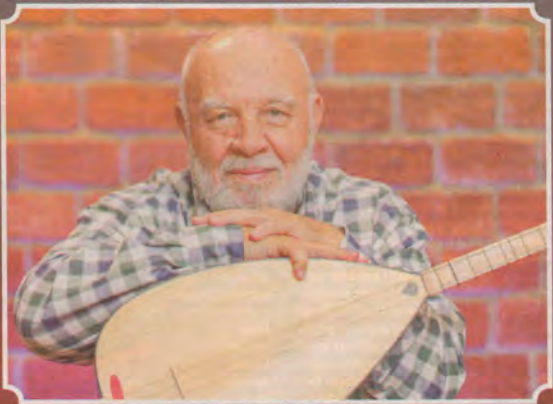
Fotoğraflar: Orçun Kaya

HAYDAR ERGÜLEN

Musa Eroğlu: Anonimin güzelliği

13 yaşındayken çocukluk sevgilisi ona bir ceviz yaprağı armağan etmiş. Baharda açıldığında çok güzel kokan bu yaprağa benzetiyor türkülerini, ki Eroğlu'ndan da bir türküyü yıllarca, defalarca dinlediğimizde tazeliğinin, yeniliğinin, sanki ilk kez duyuyormuş gibi aşkla dinlediğimizizin sırrı da o ceviz yaprağında galiba ve onun her daim bahar kokusunda.

kimden nereden çalıp söylese, Musa Eroğlu edası, tavn önde, fakat geride de hep o kimler ve nelerden oluşan bir heyet durur. Alkışa, övgüye hazır, dinlediklerinden bahtıyar ve yapıtlarının böyle yorumlanmasına hayran bir "saz ve söz meclisi"dir onlar. Ozanların piri kabul edilen Dede Korkut'tan başlayarak, "Asya bozkırlarında yetişen onbin yaşındaki bir şaman; aşk dolu Karacaoğlan, Emrah, Sefi Selimi; felsefe hazinesi Hatayi, Pir Sultan, Turabi, yalnkılıç Dadaloğlu, Koroğlu ve daha niceleri"dir. Musa Eroğlu onların toplandığı bir buluşmadır.

Onu etkileyen üç müzikten söz ediyor, hiçbirisi de şairi değil, çünkü tıpkı kendi ozanlığında olduğu gibi kaynağa bakıyor o. Kaynakta da müziğin hayatta doğrudan ilişkisi apaçık. Caz müziğini seviyor, siyahların, tarım işçilerinin ritmini taşıyan bu devinin yanı sıra Çingene müziği de Eroğlu'nun sevdiği müziklerden, orada da özgürlük duygusu buluyor olmalı, üçüncüsü de halk müziğimi.

Anlamalı bir üçlü: Siyah, Çingene ve Halk. Duran'ın "Olvido"sundaki dizinin karşılığı bulmuş hali: "Ve cümle yitkiler, mehtaplara, mahzunlar". Sonra da Nazım'ın dizesi geliyor akta: "asurda onlar yendi, onlar yenildi/Çok sözler edildi onlara dair ve onlar

icini/zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri yoktur,/denildi". Öyleyse "destanımızda yalnız onları maceraları vardır."

Onların müzik macerası da yüzyılları, ülkeleri, dağları dolayış gelip akrabasını buluyor, onda sürüyor. Afrika ninnilerinden Uzak Asya bozkırlarının uğultularına, Arapça'nın gecesinde yakılmış ağıtlardan çöl kumu gibi acısı gözlerden taşan uzun havalara, gurbet okuluna yatlı gidenlere ders yerine dert vericesine, kahr mektubu gibi uzayan flamenkoda, sigarasını sigarasından yakan ve düştü düşecek külüne almadan, kendi unutuluşunu çoktan kabullenmiş, yeter ki türküsü sürsün diye yaşamaya katlanan, zamani da devri de geçmiş bir eski şarkıcının kendi kendine yüksekten mıldanıyormuş gibi söylediği fadlara, "sesi kelim, kelamı kılam kılan" dengbellerin dağıtan acısıyla kavrulmuş sesterinden dökülen hicrana... Baraklara, bozlağlara, hoyratlara, deyişlere siyah, kara, esmer bir akrabalık var müzikte de. Acının ve öfkenin akrabalığı.

"Amerika"da siyahların, işçilerin müziğiyle, Anadolu'daki halkın müziğinin birbirinden fazlaca farkı olmasının nedeni de ayırdır Musa Eroğlu'na göre: "Çünkü bu bir gereksinimdir. Öfte gerekiyor. Çalışıyor, üretiyor, emeğinin hakkını alamıyor, öfkeye

Günde en az bir kez anarım kendisini, hayırla anarım elbet. "Çok yaşayan yüze kadar yaşayor" dizesini hem kendime hem de söyleşilerde, derslerde katılımcılara çok sık hatırlatırım. O söyleyişini bunu ama, nedense hep onu hatırlıyorum. Yolun sonunun yolun ta başından gözüktüğünü de hiç unutmamdan elbette: "Geçtim dünya üzerinden/ Ömür bir nefes derinden/Bak feleğin çemberinden/Yolun sonu görünüyor." Sitesinde "Toroslardan kopup gelmiş bir ezgi ustası" yazıyor. Usta ki ne usta. Hünerli. Sözü'nü sesine, sesini sazına nasıl uydurmuşsa, yüreğimizi inceden titreten, telimize dokunan türkülerini dinlerken de kendimizden geçiyor, belki de kendimizde geliyoruzdur! Öyle bir etkisi var üzerimizde. Yakıcı, kahırlı, ama hakikati duyuran bir etki. Sanki Musa Eroğlu da hatırlatma göreviyle gelmiş gibi aramızda. "Mihriban"ıysa öyle bir şevkle ve şavkla çalıp söylüyor ki o artık Eroğlu'nun ne türküsü ne ezgisi, baştan başa kaderi olmuş adeta. "Aşkın kağıda yazılmadıgı" gibi "Mihriban"la olan hissiyatı da yazıyla dile getirilemiyor işte. Söyleyerek ama söylediğinden çoğunu da susuyormuş gibi bir iç yangınıyla.

Ortaokuldayken bir müsamerede Karacaoğlan rolünü oynamış. Böyle "tehlikeli" bir kılığa girince de, eh hemşehrisi de zaten, almış yürümüş Musa Eroğlu. Mersin Mut. Onunla ilgili bir kitap hazırlayan akademisyen Mehmet Çevik, çok doğru bir tanımla "Anonim Bir Türkü" diye niteliyor Ustayı ve şu saptamada bulunuyor: "Musa Eroğlu, birbirinden farklı zaman ve mekanlara ait, adı bilinen ya da bilinmeyen, tarihsel ya da güncel çok sayıda kişinin oluşturduğu kültürel birikimi alıp özümseyerek var olmuş bir isimdir."

Türkülerinin adları anıldıkça, duyguları gönüllere, düşüncelere zihnlerine dolmaya başladıkça beliren bir olgudan söz ediyor Mehmet Çevik. Bir kültür taşıyıcısı, ezgi toplayıcısı, nefes paylaştırıcısı olarak anonimin önemini, değerini, güzelliğini bilen ve söyleyen bir ozandan söz ederken, "Mihriban"dan "Yolun Sonu"na, "Halil İbrahim"e, "Telli Turnam"a ve başka türküler, hayatın, duyusun, değişin bambaşka katmanlarına, sesliye bakan, gördüklerini müziğiyle gösteren, her birinde de sanki bütün bu ezgiler bir gün Musa Eroğlu'nda ruh bulsun diye yakılmış duygusunu ziyadesiyle uyandırır bir ozan o. Ve yalnızca Karacaoğlan'la inmemiş Toroslar'dan, dağ tüklenir mi, oradan inmiş başka yüce bir dağa varmış, eskiden yeniden, ama hep içliye duyduklarından bir "Gönül Dağı" büyümüş. İşte o "Gönül Dağı"nda,

bunu yansıtsak, müzik bir ihtiyaç bu yüzden."

13 yaşındayken çocukluk sevgilisi ona bir ceviz yaprağı armağan etmiş. Baharda açıldığında çok güzel kokan bu yaprağa benzetiyor türkülerini, ki Eroğlu'ndan da bir türküyü yıllarca, defalarca dinlediğimizde tazeliğinin, yeniliğinin, sanki ilk kez duyuyormuş gibi aşkla dinleyişimizin sırrı da o ceviz yaprağında galiba ve onun her daim bahar kokmasında.

"Telli turnam selam götür/sevgilimin diyarına" diye yumuşak başlıyor mektubuna bağlama ustası Musa Eroğlu, ve ağlama ustasına dönüşmeden "Üzülmesin, ağlamasın/ belki gelirim yarına, cananına" diye umutla bağlıyor sözlerini.

Anonimin güzelliğini kolektifin ruhuyla yaşıyor, yaşıyor Musa Eroğlu.

Ali Kızıltuğ: "Gel hele..."

"Ne yarımdan vazgeçtim ne saızmdan ne de vatanımdan vazgeçtim. Nasıl Mursal'dan geldiysem, o mazlum, sefil, tertemiz bir köylü çocuğu isem şimdi de aynıyım." Kısacası yazdığı özyaşam öyküsünün sonunda hayata bakışını bu iki cümlede özetler. Özyaşamı, türkülerle geçen bir yaşamdır çünkü. 2000'den fazla türküyü yazmak, söyleyle, müziğiyle, 103 plak, 87 kaset yapmak ve yapıtlarının 150'den fazlasının halk müziğinden özgüne, poptan rock'a çeşitli müzisyenlerce seslendirilmesi, sevilmesi, yaygınlaşmasıyla dopdodur.

Türkülerinin çoğu yarımdan vazgeçmediğinin delilidir. "Her şey seninle güzelmiş" dediğidir. Saızından vazgeçmediğinin delili sayısız yapıtı, vatanından vazgeçmediğinin deliliyse sözünden vazgeçmemesidir. Kimi üzüntüyle kimi sitemle, kimi taşlamayla kimi öfkeyle sözün de hakkını verir. Saızın hakkını verdiği zaten "Dam üstüne çul serer/bilmem yar kimi sever" sözleriyle başlayan türküsünden bellidir, tutkusunu "girsem yârın koynuna/ sabahtan öldürseler" biçiminde dile getirmenin candanlığı ve candan çelişmişliğiyle süren türküyü, "küçükten yar seveni/cennete gönderseler" iyiliği ve saflığıyla biter, cennet duygusunu bile cinnete çeviren bu ecinniler dünyasında!

Bundan da önce, benim de bir dinleyici ve türküsever olarak müziğiyle, sözleriyle çok farklı, ilginç ve deneysel bir yapıt olarak sevdiğim "Barabar" türküsü gelir. Kadın ve erkek, iki yolcunun düeti olarak gelişen türküyü, hem beraberliğe yoldaşlığa bir övgüdür hem de toplumsal koşulların ve kısıtların böyle bir yolculuğun önüne çıkarcası engelleri de dile getirir. Genç gelin yoldaş olmak isteyen Ali'ye "Sağol gardaş sağıl yaylaclar gelirler/Olmaz olsun görürseler yanlış bir şey sanırlar/Ah, yârim asker gardaş ona mektup yazarlar/Ben gitmem ki seniyane de barabar/barabar barabar barabar/ölek ölek ölek barabar" der.

Ali Kızıltuğ türkülerini bazen Brecht'in epik tiyatrosunu andırır, sanki bir kabare şarkısıdır, ozan araya girer, kahkahalar, bağırmlar ve konuşmalarıyla metni, yani ezgiyi destekler, renklendirir zenginleştirir, etkisini artırır böylece. Bunun en iyi örneklerindendir "Sekiz Öküz" taşlaması: "Sekiz öküz bir tarlada/vurusurlarmış ha babam de babam/acından ölen danaya da/ gülüşürlermiş ha babam de babam". 1950 seçimleriyle başlayan sürecin sonu pek eğlenceli bitmez bitmesine de, sonunda "Yerinmeden gelin geçin/hangi öküz yildir seçin/Kızıltuğ'a toslamak için/cabalyerler ha babam de babam" diyerek, bir anlamda ozanın, özellikle geleneğin ozanın eleştirilme tavrına da dikkat çeker.

Kuşkusuz tek taşlaması değildir bu, "Değirmenim terse döndü bu sene" türküsünde de eğlenceli olmanın çok simetli bir hal beyanıyla eleştirisini yapıp, üstelik insanı ağlatacak kadar içli bir söyleyişle yapıp: "Değirmenim terse döndü bu sene/ bulgura mı yonam una mı yonam/yar sılada kanser ben burda verem/ben ona mı yonam bana mı yonam".

Dünyaya, siyasi iktidara, sisteme karşı çıkarken, kendi költürüne, Alevî-Bektaşî geleneğine de laf dokundurmakta kaçınmaz, üstelik bunu makamın en yücenesi, Ali'ye karşı yapar. Zülfi'kar'ı, Ali'yi eleştirmez ama bir anlamda onların yardımını talep eder: "Zalimin zulümü bizi kaçarsa/ağıatıp da karışmazdan bakarsa/ahrette elimiz başa

çıkarsa/tutar Zülfi'kar'ı kırarım Ali!" Zülfi'kar'ı kırarak, Ali'nin kalbini kırmaktır. Kızıltuğ "ana baci gardaş bilmez diyorlar" dizesiyle de Alevîler'e yakıştırılan "Mum Söndü" suçlamasına dertlendiğini bildirir ve Ali'nin bu karaçalicılardan hesabını sormasını ister.

İyi sanatçıların zamanla birer klasik olmasına yol açan efsane türkülerden biri de onun "Öf Öf"üdü: "Sanma bu sevgimiz sence yaygara/ne dertler bıraktın, öf öf, hep sıra sıra/sen yoksun ya böyle ıssız Ankara/duramam diyorum öf öf/sen dur diyorsun."

Sivas'ın Mursal'ından kalkıp Ankara'ya geldi, hayli kaldıktan sonra geri döndü ama yoksulluktan, işsizlikten kaynaklanan iç göç, sonunda köylerde kimseyi bırakmadı, Ali Kızıltuğ da müzik çalışmalarını için doğal olarak İstanbul'a geldi, ama "Asri gurbet"te olduğunu da hiç unutmadı. İki "Asri gurbet"ten biri Cem Karaca'nın, "Asri gurbet kesti atı/sana gelen yollarımı/gayn ben kimlere desem/çare bulmaz hallarımı" diye başlayan şarkı. Diğer Ali Kızıltuğ'un "gel hele gel hele"si, ki insanı yüreğinden çiviler, ciğerini söker, gözünü kanlı yaşa boğar ve dahi sözünü boğazında duğümle, yakasından paçasından tutar yerden yere çalar felek diyelim de kafiyeyi bozalım, türküyü bakalım: "Asri gurbet harap etmiş köyümü/bülbül gitmiş baykuş konmuş gel hele/ben ağayım ben paşayım diyenler/kapıları kitlemişler gel hele..."

Çağrıldığın yerlerin şefaati seninle olsun Ali Kızıltuğ, gözü kara ozanımız.

1970'LERİN SONUNDA BİR TARTIŞMA:

Ecevit, Kemalizm ve sosyal demokrasi

Ben Atatürkçülük ile Kemalizm terimlerini aynı anlamda kullanıyorum. Çünkü İstiklâl Savaşı ile Atatürk Devrimlerinin birbirlerinin ayrılmaz iki olgu olduğunu düşünüyorum. Özellikle dincilerin Mustafa Kemal'i yani İstiklâl Savaşı'nı kabul edip, Atatürk'ü, yani devrimleri reddetmelerine karşı böyle davrandığını belirtmeliyim.

EMRE KONGAR

Seyimler yaklaştıkça, iktidar neredeyse tümüne hakim olduğu medya aracılığıyla siyasal gündemi ve daha da önemlisi, siyaset

ditini belirlemeye çalışıyor:

Türkiye'nin içinde bulunduğu çıkmazları kamuoyuna unutturmak ve muhalefeti bölmek için sürekli olarak birtakım suni gündemler pompalıyor.

Bizim, her biri tek tek, müthiş donanımlı bir entelektüel, partiyi biçimlendiren gücü bir hizip lideri, toplumu eğiten yılmaz bir devrimci olan muhalefet politikacılarımız da "kumda oynayan çocuklar misali", birbirleriyle kavgaya ederek, bir bardak suya fırtına koparan eylem ve söylemleriyle, iktidarın bu sahte değişimlerine su yediriyor.

Iktidar, seçimleri kazanmak için kendisine sürekli oy kaybettiren yanlış politikaları düzeltmek yerine, muhalefeti bölmek ve zayıflatmak gibi umutsuz bir stratejiye bel bağlamış.

Bir yandan resmen kurulmuş olan "Millet İttifakını" bölmeye ve zayıflatmaya çalışırken, öte yandan gayri resmi olarak, kendiliğinden oluşan "Demokratik Cepheyi" engellemeye uğraşıyor.

Kendilerini kurtarmamak için bu umutsuz çabaların, ana muhalefet partisi olan CHP'yi iskalaması da beklenemez elbette.

O nedenle, anlamlı anlansız, her parti içi tartışma ve çekişme derhal kamuoyunda köpürtülüyor, gazetelerde üzerine yazılar yazdırılıyor, televizyonlarda saatlerce üzerinde konuşuluyor.

Iktidarın düşmanlaştırmaya ve kavgaya stratejisine karşı barış ve dostluk stratejisi zaten CHP'yi karşıtırmak için Erdoğan/AKP iktidarının köpürttüğü kavramların başında Atatürkçülük, Laiklik ve Kürt sorunları geliyor.

Iktidar bu konuları, halk arasında çatışma, kavgaya, yabancılaştırmaya, düşmanlaştırmaya eksenleri olarak ve kendi taraftarlarını militanlaştırmak için kullanıyor.

Buna karşılık CHP, Atatürkçülük, Laiklik ve Kürt sorunu konularında iktidardan ateşlemek istediği düşmanlaştırmacı, bölücü kavga-yı körüklemeye, bu tuzağa düşmemek, barış ve dostluktan yana koyduğu stratejiyi sürdürmek

için kimi güncel olaylar karşısında eleştiriyaparken adeta utangaç bir tavır sergiliyor.

Türkiye'de sağ kültürün kodları ve ilkeleri dincilikten kaynaklanır, hayatta da siyasette de boyun eğmeyi, biat etmeyi öğretilir.

Şağ kültürün bu öğretisi, yanlışdır, insan şeref ve haysiyetine aykırıdır; toplumları geride bırakır.

Sol kültür ise, hayatta da siyasette de her şeyi sorgulamayı öğretir.

Sol kültürün bu öğretisi doğrudur, insan şeref ve haysiyetine uygundur; toplumları ilerletir. Bunları dedikten sonra solda ve sağda siyaset yapan bütün politikacılara tavsiyem şudur:

Brakın terimler ve kavramlar üzerinde 1970'lerde kalmış olan küflenmiş kavgaları sürdürmeyi, toplum bunlardan bıktı...

Temel hak ve özgürlüklere dayalı demokratik rejim için halka neler vaat ediyorsunuz, onları anlatın!

Geçmiş tartışmalara ışıktutmak amacıyla, bu yazıda 1977 seçimleri öncesinde, Ecevit'in CHP'ni yeni programında Atatürkçülük/ Kemalizm'i Altı Ok'u ile Sosyal Demokrasi'yi nasıl uzlaştırdığına ilişkin anlatımı anlatacağım.

Önce bir terminoloji uyarısında bulunalım:

Ben Atatürkçülük ile Kemalizm terimlerini aynı anlamda kullanıyorum.

Çünkü İstiklâl Savaşı ile Atatürk Devrimlerinin birbirlerinin ayrılmaz iki olgu olduğunu düşünüyorum.

Özellikle dincilerin Mustafa Kemal'i yani İstiklâl Savaşı'nı kabul edip, Atatürk'ü, yani devrimleri reddetmelerine karşı böyle davrandığını belirtmeliyim.

Çünkü Atatürk, tarih ve toplumbilim açısından iki mucizevi (mucize gibi olduğu için, beklenmedik ve şaşırtıcı) olayı birbirleriyle iç içe geçmiş biçimde gerçekleştirdi:

1) Kazanılacak sanılan ve gerçekten de kazanılması olanaksız görünen İstiklâl Savaşı'nı kazandı. Bu savaş sırasında da Cumhuriyet'in ilkelerini zaten uygulamaya başladı.

2) İnsanlığın yüzlerce yılda kan ve gözyaşı dökerek gerçekleştirebildiği bir dönüşümün, din-tarım toplumu aşamasından ve padişahlıktan, endüstri toplumu aşamasına ve cumhuriyete geçişin ana temellerini, 15 yıl gibi inanılmaz kısa bir sürede attı. Bu süreci de İstiklâl Savaşı'nın

muzaffer komutası olması dolayısıyla kazandığı karizmatik niteliklerle daha kolay ve sorunsuz gerçekleştirdi.

1977'ye gitmeden önce, Atatürkçülük'ü ya da Kemalizm'i Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün gerçekleştirdiklerine göre, günümüzdeki sorunlar açısından şöyle tanımlayabiliriz:

1) İstiklâl Savaşı, Atatürk'ün bağımsızlıkçı, özgürlükçü ve anti emperyalist niteliklerini simgeler.

Bağımsızlık, özgürlük ve anti emperyalizm bugünkü sorunlarımızın çözümü için de anlamlı ve geçerli ilkelerdir.

2) Altı ok ile özetlenen Atatürk Devrimleri, Atatürk'ün 1920'ler, 1930'lardaki feodal toplumu, çağdaş demokratik cumhuriyete uygun bir yapıya dönüştürmek için yaptığı reformları simgeler.

3) Bu iki grup ilkeler, Atatürkçülük'ün yani Kemalizm'in temelinde yatan "akılcılık ve bilimcilik" çerçevesinde bütünleşmiştir.

Artık sıra Kemalizm veya Atatürkçülük ile Sosyal Demokrasiyi uzlaştırmak için Ecevit'in liderliğinde yapılan çalışmaya geldi.

Ecevit, 1977 seçimlerine hazırlanmak için Göreme sokakta, sevgili **Cahit Kayra**'nın koordinasyonunda, genç bilim insanlarından oluşan bir grup oluşturmuştu.

Grubun amacı, **İsmet İnönü** sonrasında, Atatürkçülük'ten saptığı öne sürülen CHP'nin parti programını "Ortanın Solu" anlayışıyla yeniden yazmaktı.

Böylece 1977 seçimlerine de yepyeni bir program ve yepyeni bir imajla gidilecekti. (Bilindiği gibi o sıralarda, **Bülent Ecevit** de "Ortanın Solu"nu "Sosyal demokrasi" olarak algılıyor ve savunuyordu. "Sosyal demokrasi" terimi, **Erdal İnönü**'nün 1980 darbesinden sonrakı olduğu parti tarafından kullanılmaya başlanınca, kendisi "Demokratik Sol" terimini yeni kurduğu partinin adı olarak benimsemiş ve böylece, Türkiye'deki siyasal tarih açısından "Ortanın Solu"nu ve "Sosyal Demokrasi"nin üzerinde yükseldiği "Kemalizm" ya da "Atatürkçülük" terimlerine ek olarak

bir de "Demokratik Sosyalizm" terimi siyasal literatüre kattı. Bence nasıl "Kemalizm" ve "Atatürkçülük" aynı anlama gelen kavramları belirliyorsa, "Ortanın Solu", "Sosyal Demokrasi" ve "Demokratik Sol" terimleri de esas olarak birbirlerinin aynı olan kavramları ifade ederler.)

Cahit Kayra'dan sonra, grubun koordinatörlüğünü yüklenen değerli iktisatçı **Bilsay Kuruç**, **Gündüz Ökçün**, **Uğur Korum**, **Sevil Korum**, **Vural Güçsavaş** ve ben grubun sürekli üyeleriydik.

Mehmet Kabasakal ve **Işın Çelebi** sekreterlik hizmetlerini yürütüyor ve tartışmalara da katılıyorlardı.

Besim Üstünel bir-iki kez çalışmalara katılmış, bir-iki kez de **Turan Güneş** uğramıştı.

Göreme'de yazdığımız yeni parti programına, CHP'nin geleneksel 6 Ok'una **Sosyal Demokrasi**'yi temsil eden **şu altı yeni ilke** eklenmişti:

- 1) Özgürlük.
- 2) Eşitlik.
- 3) Dayanışma.
- 4) Emegün üstünlüğü ve bütünlüğü.
- 5) Gelişmenin bütünlüğü ve etkinliği.
- 6) Demokratikleşme.

Bülent Bey, Fırsat Eşitliği ve Sosyal Adalet ilkelerini ifade eden yeni Sosyal Demokrasi'nin temeli olan bu altı ilkeyi, geleneksel Altı Ok'un "çağdaş yorumları" olarak nitelemişti.

Yakından bakıldığında gerçekten de bu altı yeni ilkenin geleneksel Altı Ok'un Sosyal Demokrasi ya da Demokratik Sosyalizm açılarında güçleştirilmelerine yardım ettiği anlaşılır.

Sağ-Sol terörü altında bunalmış olan ülkede, 1977 seçimlerine bu yeni programla gidildi...

Benim bulduğum "Analar, evlatlarınızı oylarınızla koruyunuz" sloganı da çok etkili olmuş ve CHP son dönemlerdeki en yüksek oran olan yüzde 41,4 oyla birinci parti olarak çıkmıştı!

Öykünün bundan sonrası hüznüldür:

Ne yazık ki, bu büyük oy oranı bile CHP'nin tek başına iktidar olmasına yetmemişti...

Hem iş hem de işçi çevrelerinin açık desteği ve Cumhurbaşkanı'nın görevlendirmesiyle kurulan **Ecevit** Kabinisi, sandalye sayısı yetersiz kaldığı için, Meclis'te güven oyu alamamış ve yerine **Demirel** başkanlığında ikinci Milliyetçi Cephe Hükümeti kurulmuştur.

Ama ülkenin toplumsal, ekonomik ve siyasal yapısı artık bu iktidarı taşıyamıyordu ve ikinci Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin uzun süre devamı olanaksızdı.

Nitekim o yılın sonunda AP'den istifa eden milletvekilleri hükümeti düşürdü ve **Ecevit** yeni hükümeti kurdu.

Ondan sonrası ise, benim de tam göbeğinde yaşadığım ve çok yakından tanık olduğum, CHP ile birlikte Sosyal Demokrat ideolojiyi de eriten ve ülkeyi 1980 darbesine taşıyan trajik bir süreçtir!

Ecevit, CHP'yi iktidara taşıyabilmiş ama iktidarını koruyamamıştı.

Dilerim bir daha böyle bir süreç yaşanmaz!

ALİ DENİZ USLU

BALA DOKUNAN SİNEK GİBİ

İyi çahşılmış cinayetleri, Düzmece soruşturmaları, Absent dumanlarına karışan afyon entrikalarıyla dolu bir gece...

Televizyon kapalı, radyoda "Come As You Are" çalıyor. Yeteri kadar ihanete, fazlasıyla cinayete, ve öngörülebilir cehalete sahibiz. Hepsi mağlup edilebilir Ama bala dokunan sinek gibi Ağgözlülüğe bakar talih.

Bedel tasvirleri hep eksik, Vıcdan müzayedeleri düpedüz sahte Bedenler artık beceriksiz Dünyanın anlamsız olması da işlerine geliyor. Eksiklerini tamamlamayanların yengeç sendromu bu, Tavsiye edilen kaynaklar listesinin sonu.

İyi bir savaş çıkarmak için epay bilgi gerekir. Ağurdır ezeli sürgünlerin ilk kuralı Ruleti seyirci kazanır. İğrenç kahramanlarla dolu romanlarda, Herkes bir tecrit laboratuvarından çıkmış gibi.

Umut etmek tehlikeli bir ikame, Delilik için çok girişli bir davetiye Ceza almayanların artan şehveti, Örtülü dürtülerin doğum sancısı.

İradenin kurbanları bunlar... Liyakatsız, vasat, ahlaksız azizler, Neye susadıklarını, neyle doycacaklarını bilmeyenler... Hırs ve göçünü tahrik edemeyen kadın gülsüzler.

ALMULA TÜREDİ

Çizim: Burçak Yazıcı

Çocuk olmayanlar

Her zamanki gibi güneşli bir gündü. Güneş, aşağıdakileri ısıtmak, onları sıcacık sarmalamak istemiyordu. Onları kavurmak, kömür yapana dek karartmak, büzüşmüş bedenleri iyice küçülürken toz haline getirmek istiyordu. En azından bu ülkede güneşin böyle bir görevi vardı. İşbirlikçisi deniz ise insanları serinletmek bir yana, masmavi ışığıyla onları kendine çekişiyor, sonra da sıcak tuzlu suyuyla içlere fenalık getiriyordu. Börtü böcek, ağaçlar, çatlamış toprak sızlanmaktan yorgun düşmüşler, gözaltılarını karartmış, kafalarını sokacak gölge yerler arıyorlardı.

Emad, elinde soğuk su dolu şişelerle turistlerin dikkatini çekmeye çalışıyordu. Esmer yüzü, güneş ışığında parlıyor, alnından gelen ter damlaları kıvrık kirpikleri aşır gözlerini yakıyordu. Henüz 10 yaşındaydı. 10 yaşına kadar pek çok şey öğrenmişti hayata dair. Batı'da yaşayan akrabalarına göre, çok ölüm görmüştü, çok çalışmıştı, çok yorulmuştu. Yanına yaklaşan sarı saçlı turistte dönüp, su isteyip istemediklerini sormaya çalıştı. Turist, Emad'ın yüzüne eğilmiş, gözlerinin içine bakıyordu. Utangaçça gözlerini kaçırdı Emad. Birden elindeki fotoğraf makinesini gözlerine yaklaştıran turist, onun sıklımasından hoşlanmış olacaktı, peş peşe fotoğraflarını çekmeye başladı. Ne var ki fotoğraf çekecek, diye düşündü Emad. Su satmaya çalışıyor, para kazanmaya çalışıyorum. Benim gibi yüzlerce çocuk var. Oysa turist durmuyor, eliyle koluyla vereceği pozları anlatmaya çalışıyordu. İyiden iyiye sıklımaya başlayan Emad, elindeki şişe suların buz tutmuş diş yüzeyleri elleri arasında eriken, uzaklaşmaya karar verdi. Anlaşıldı, bu güneş kafalılar su almayacaklardı. Güneş gibi sıkıcıydı onlar da. Başka bir sokaka gitmeye karar verdi. Turist, koşarak arkasından geldi. Dur,

diyordu. Tek anladığı buydu, bu kelimenin arkasından kurduğu cümleler börtü böcek sesi gibi geliyordu Emad'a. Anlamıyordu. Adamın el kol hareketlerinden Emad yaşlarında çocukları olduğunu, onlarla oyun oynamak isteyip istemeyeceğini soruyordu. Böyle anlamıştı. Emad, sıkınca omuzlarını havaya kaldırdı. Elindeki ve kovanındaki su şişelerini gösterdi. Aha, dedi adam durumu kavramıştı. Eliyle bekleşareti yaptı. Cebinden bir tomar para çıkardı. Hepsini işaret etti. Çocuk, ağzı açık bu yarı kaçık adama bakıyordu. Bütün suyu istiyordu. Karşılığında verdiği para fazlasıyla yeterdi. Emad'ı omzundan tuttu ve kendisiyle gelmeye çağırdı. Elinde bir tomar para, şaşkınca adamın peşinden gitti.

Kocaman bir arabası vardı turist adamın. Kamyon gibi değil ama cip denilen cinstendi. Arabanın üstünde, altında bisikletler, uzun uzun sopalar, oturmak için şezlonglar vardı. Arabanın kapısını açtı, bir yandan konuşmaya devam ediyordu. Emad, çocuk olmasına çoktu ama küçük çocuklara ilgi duyan büyükleri de bilirdi. Kuşkuyla izlemeye başladı adamın hareketlerini. Yine de koltuklarda, arabanın

arka camında, yerlerde saçılmış eşyalar güven verdi. Ne olacağını merak ederek ve bir yandan da tereddüt ederek adama baktı. Adam, hala anlatıyordu. Telefonundaki kendine benzeyen sarı kafalı çocuk resimlerini gösteriyor, anlatmaya devam ediyordu. Tam ikna olmamış ama olacaktı olan merakını da yenememiş şekilde arabaya bindi. Yola çıktılar.

Yol fazla uzun sürmedi. Çiftlik benzeri büyük bir arazi içindeki taş yapı bir eve geldiler. Bahçesindeki çocuklar, küçük bir köpeğin arkasına takılmışlar koşturuyorlardı. Farkında

bile olmadan Emad da onlara gülümsedi. Adamın karısı olduğunu tahmin ettiği solgun yüzlü, aşırı zayıf bir kadın karşıladı onları. Bu adam karısıysa, çocuklar onların olamazdı. Kadın, hiçbir anneye benzemiyordu.

Kocasını uzun zamandır görmemiş gibi öptü. Emad, gözlerini

kaçırdı. Kendi aralarında bir

şeyler konuşuktan sonra, karısı -artık karısı olduğuna emindi- Emad'a sorular sormaya başladı. Hem de onun anlayacağı şekilde. Emad, 10 yaşında olduğunu, su satarak evin geçimine katkı sağlamaya çalıştığını, kendinden başka 4

**Çocuk olmanın
yaşanılan senelerle
sayılamayacağını yıllar
sonra anlayacaktı. Çocuk
olma şansı herkese
verilmezdi. Çocuk olmak,
hesapsızca yaşamak,
kayıtssızca koşturmak
demekse, Emad aslında hiç
çocuk olmamıştı.**

kardeşi daha olduğunu, babasının da sürekli bir işi olmadıkları peş peşe anlattı. Ne dese ilgili dinliyorlardı, bazı yerlerinde kadın Emad'ı susturup kocasına çeviri yapıyordu. Adam, şaşkınlık ve takdir ifadesiyle karışık, dediklerine gecikerek tepki veriyordu. Sonradan çocukları da geldi. Yeniden bir tanışma töreni başladı. Çocuklardan biri kız diğeri erkekti. Emad'la aynı yaşta gibi gözükmelerine rağmen, boyları daha uzundu. Kızın saçları sapsarı ve dümdüz, gözleri de masmaviydi. Kaşları, kirpikleri de beyaz gibi sarıydı. Erkek kardeşiyle çok benziyorlardı. Onun da mavi gözleri ve gözlerini daha büyük gösteren yuvarlak çerçeveli gözlüğü vardı. Tanıştıktan sonra, hepsi birden bahçeye çıktılar. Anneleri de koca bir sürahi limonata, üzeri kabarmış üzümlü kekler, renkli meyvelerle dolu bir tepsiyle yanlarına geldi. Şimdi bir yandan sohbet ediyorlar, bir yandan ağzı dolu dolu konuşan Emad'ı inceliyorlardı. Anne her kelimeyi özenle seçerek babanın yapmalarını istediği şeyleri tercüme ediyordu. Anladığı kadariyle, babaları fotoğraf çekmeyi çok sevdiyordu ya da doğru anladiysa işi buydu; Emad'ın yüzü çok güzeldi, kendi çocuklarıyla birlikte fotoğraflarını çekecek ve belki Emad iletir ünlü olacaktı. Bir elinde keki, diğerinde limonatası halinden memnundu. Olur, gibisinden omuzlarını silkti. Kekinden bir iki ısırık aldan diğer çocuklar, Emad'ı da çekeleyerek oynuna çağırırdılar. Oysa o daha kekelerden yemek, daha önce görmediği meyvelerin tadına bakmak istiyordu. Kalktı, yanlarına gitti. Aynı dili konuşmasalar bile, çocuklar anlaşabilir, dedi kocası karısına. Karısı da gülümseyerek onayladı.

Emad pek çok arkadaşı olmasına rağmen, hiç böyle çocuklarla tanışmamıştı. İnanılmaz değişik oyuncakları vardı. Daha adını bile bilmediği bir sürü başka şeyle birlikte, basınca ışıklar sağan, sesler çıkaran kılıçlar, arabalar, bebekler, topaçlar, yapbozlar, düdüklük, kendi kendine yürüyüp giden trenler... Bazarım korkusuyla yavaşça dokunduğu oyuncakları, küçük kız da oğlan da evirip çeviriyor, işlerini bilir bir edayla sağa sola fırlatıyorlardı. Elllerine bir aldıklarını, iki dakika sonra yerlere atıyorlar, yerlere konmuş pofuduk minderlerin üzerinde tepiniyorlardı. Küçük kız, müzik sesi çıkaran bir kutuyu eline almış, diğer elinde de mikrofonu şarkıya eşlik ediyordu. Mikrofonu, Emad'a da uzattı. O ise ne yapacağını bilmez şekilde utangaçça başını çevirdi. Onların yaptıkları şeyi anlamıyor, daha önce böyle oyun oynadığını hatırlamıyordu. Aslında, en son oyun oynadığı zamanı bile hatırlamıyordu. Uzun zamandır tek yaptığı şey, su satmak, kendinden küçük kardeşlerine göz kulak olmak, bazen babasına yardım etmek, bir de borçları için eve gelen bakkala babasının evde olmadığını, annesinin ise hasta olduğunu söylemekti. Her gün su satıyordu ya da satmaya çalışıyordu. Bazen

su alanlar, çocuğun ufak oluşuna aldanıp para vermeden yürüyüp gidiyorlardı. Emad ise parasının peşine düşüyor, dayak yemek pahasına parasını alıyordu. Başka türlü değişik insanlar da çıkıyordu bazen karşısına. Onun yanağını, başını okşarken, gözlerinde kötülüğü yakın bir ışılda gören Emad, hemen oradan uzaklaşıyordu. Kötülüğü her yerde tanıyabilirim, diye düşünüyordu yaşına bakmadan. Bu çocuklar ise kötü değillerdi. Sadece Emad'ın rahatsız olduğu bir şey vardı. Tam olarak anlayamamıştı. Onlarla beraber menderde zıplamasını, oyuncakları birbirine tokuşturmasını, havaya atıp yere düşerken parçalara ayırmasını istiyorlardı. Emad ise neden böyle bir şey yaptıklarını anlamaksızın kendini onların coşkusuna kaptıramamanın sıkıntısını yaşıyordu. Onlar gibi olmadığını hissediyor, buna sebep olanın yabancı bir evde olması mı, kendi çekingenliği mi, yoksa yaşça onlardan büyük oluşu mu olduğunu kestiremiyordu. Yaşça onlardan büyük değildi aslında. Ama oyunculıkları oyunuları utanç verecek kadar saçma bulmuştu. Bir köşeye çömeldi. Çocukları izlemeye başladı. Yaptıkları şeyi ne zaman yapmayı bırakacaklar merak ediyordu. İçeri anneye babanın yanına gitse, o da saçma olacaktı. Neyse ki bugünün bütün hâsılâtını almıştı da içi rahatlamıştı. Bu paraya babası çok sevinecekti. O sırada gözüne ibidene kırmızı topu olan bir düdük ilmişti. Oturdıkları evin aşağısındaki polis kulübesinden hep düdük sesi gelirdi. Emad, sevinçle ve heyecanla düdüğü dudaklarına götürdü. Çıkan ses muhteşemdi. Emad heyecanlanmış, daha güçlü şekilde üflemeğe başlamıştı. Çocuklardan erkek olanı koşarak yanına geldi. Düdüğü hızla ağzından çekti. Boyca kendinden kısa olan Emad'ı omzundan itekleyip yeredüdü. Ne olduğunu şaşırmıştı, çocuğun özel bir eşyasına mı dokunmuştu, yanlış bir şey mi yapmıştı bilmiyordu. Gözlerini gözlerine dikip anlamaya çalıştı. Çocuk, dilini çıkarıp tuhaf bir ses tonuyla anlamadığı bir şeyler söyledi. Sonra da dönüp arkasına koşturmaya devam etti. Şimdi düdüğü de yere atmıştı. Her şey bir yana, Emad bu şımarık çocuklardan sıkılmıştı, Odadan çıktı.

Ne oldu canım, oyununuz bitti mi yoksa? diye sordu anneleri arkasından. Emad, cevap vermedi. Yavaşça başıyla onayladı. Çocuk olmanın yaşanılan senelerle sayılamayacağını yıllar sonra anlayacaktı. Çocuk olma şansı herkese verilmezdi. Çocuk olmak, hesapsızca yaşamak, kayıtsızca koşturmak demekse, Emad aslında hiç çocuk olmamıştı. Olması gerektiği yaşı ötesine geçtiğini anlayınca bir daha çocukluk da yapamazdı. O gün onu itiren çocuğa da hiç kızmadı. O şanslı doğup, çocuk olabilenlerdendi. Omzuna aldığı yüklerle çoktan büyümüş olan Emad, artık onlarla aynı oyunu oynayamayacağını da biliyordu. O çoktan hayatını oynamaya başlamıştı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

SAMA
BADA
KARİKAKARTLAK

Profesyonel Bir Yalnız

Bakanlıkta işe girdiğim haberi muhtimede büyük bir sevinçle karşılandı. "Yıllardır işsiz, üstelik torpili de yok, bu adamı nasıl müşavir yaptılar?" diye soran konu komşuya, ülkede bu alanda uzmanlık sahibi olan sayılı isimlerden biri olduğum, konu hakkındakiengin bilgi ve deneyimlerimden dolayı bu makama atanmış olduğum böbürlenerek anlatıldı. Hangi bakanlığa müşavir olmuş peki? "Yalnızlık Bakanlığı"na. Sessizlik...

Ne olmuş? Yalnızlık Bakanlığı'na müşavir oldusam? Yalnızlığın ülke bütçesine verdiği zarardan haberiniz var mı? Birkaç sene önce İngiltere'deyapılan bir araştırmada, yalnızlık sonucu ortaya çıkan sağlık sorunları, -kalp hastalığı, inme, depresyon, vs- kaybedilen iş günü sayısı, işyerinde performans düşüklüğüve genel bir iyi ve mutlu hissetme eksikliğine dair veriler incelenerek, yalnızlığın devlete "maliyeti" hesaplandı ve bulunan rakam kişi başına yılda en az 9937 Sterlin idi! Ortalama asgari ücretin beş-altı katı diye düşünün! Bizimkini siz hesap edin gayri...

Yani yalnızlığını gidip ötede yaşayacaksınız, bize ekstra maliyet, sağlık sistemimize ekstra yük bindiremeyeceksen, musır medeniyetlerle yarıştığımız mutluluk ve re âh endekslerinde sayende nali toplamayacaksak bize ne senin yalnızlığından kardeşim? Hatta bu vatana seninle gurur duyur, seni kıskanır ve ese le kınar. Bu kadar çimürbör cemaat hareket eden -komüniter- bir toplumda yalnız kalabilecek bireysel alanı bulmuşsun da bunuyorsun, pes!

Ama işte günümüz insanının yalnızlığı çok masraflı; hayatta kalayım derken astarı yüzünden pahalya geliyor. O yüzden devletler artık halinizi hatırlayı soran, tam kendinizi uçurumdan atacakken den lastiğinizden yakalayan yapılarla dönüştüler. Gül yüzünüzü meraklı olduklarından değil; pahalı kardeşim, pahalı! Depresyonda, yalnızlıkta filan lüks böyle

şeyler: bize turp gibi sağlıklı, yanaklarından damlayan, motivasyonu yüksek, ekip çalışmasına bayılan, uyumlu ve prezentabl, neşeli ve enerjik köleler pardon vatandaşlar lazım.

İşte beni de bu yüzden müşavir yaptılar. Yılların yalnızsın, tanıdığımız tek yalnız sensin, herkes birinin bir şeyi olduğu konusunda ısrarlı, kimse "ele güne karşı yapayalnız" olduğunu kabul etmiyor; o yüzden biz de önlem alamıyoruz, derman bulamıyoruz, vallahi bu işi çözersen sen çözersin, dediler. "Ben yalnız değilim, tek başıyım" dedim, idnetemedim. Onların gözünde hep yalnızdım ama artık *profesyonel biryalnız* oldum, sevgisizlikten besleniyorum, kelimenin tam anlamıyla...

Sayın bakanımız da bu alanda en az benim kadar mähir bir zattır; kimi kimesi olmayan huysuzun teki olarak başladığı kariyerinde sürekli bir adım ötesini hayal ederek kapasitesini geliştirmişti, öyle ki bundan böyle birbirimizi aramayacak olsak tele onumuz bir daha çılmaz, ölsek duymaz olmaz.

Velhasıl sayın bakanım! Birleşik Krallık ve Japonya Yalnızlık Bakanlığı'ndan yetkililerle görüştük, iyi uygulamaları paylaştık. Japonlarla bir madalyonun iki yüzü gibiymişiz bu konuda: onlardayalnızlık kültürel olarak da övülen, insanların öykündüğü bir hal olduğu için mağdurlar bunu bir sorun olarak kabul etmiyor ve çözüm aramıyor; bizde ise yalnızlık bilakis utanılan bir hal olduğu için kimse kalabalıklar arasında ıssız olduğunı kabul etmiyor ve çözüm aramıyor imiş; anonim anketlere sinsi gibi "Çok yalnızım, hayatım da herbat" yazıp kaçarken

iyiydi ama! Müşfik bir eş, hakikatli bir evlat, sıkı bir dost postunda birer sosyopat olarak portremiz...

Neyse ki sizi sizden çok düşünen bakanlığımız, yalnızlık için de yasal bir çerçevede düzenleyerek "yalnızlığı azaltma önlem paketi"ni yürürlüğe koydu. Tabii kültürel farklılıklarımız sebebiyle Birleşik Krallık ve Japonya'da çok büyük başarı elde ettiği söylenen, gönüllülük esasına dayalı "Arkadaş Edinme Programı" bizde işe yaramıyor. Çünkü ülkemizde yalnızlık salgınından en azla etkilenenler, diğer ülkelerin tersine, kalabalık aile bireyleri ve ofis çalışanları. Demek ki birbirini her gün görmekte birbirine

karşı duyarsızlaşmak arasında pozitif bir korelasyon mevcut.

Bu yüzden yalnızlığı azaltma önlem paketi çerçevesinde, öyle bir çözüm bulduk ki sizi makus talihin girdabından derhal kurtaracağız: Bohanızı hazırlayın, sizi bu gece kaçıracağız. Evet, kaçıracağız. Sizi kaçırıp kendi tercihiniz olan ama kimse nizi tanımadığı bir yere bırakacağız. Orada,

Arrendt'in dediği gibi kimsenin iyilik ya da kötülük yapmak adına kim olduğunı gizlemesinin gerekmediği bir yerde, işte ancak orada gerçek iletişim mümkün olduğu için, siz de eylemlerinizi aili, sözlerinizin sesi olarak yeniden doğacaksınız. Gören gözlerin, dinleyen kulakların karşısında bir "kim" olarak, potansiyel bir eyleyen, bir aktör olarak yeniden doğup, görmek için bakacaksınız herkese, anlamak için duyacaksınız her sözü. Herkes orada tek başına kuracak kendini; ama hiç kimse yalnız olmayacak...

Gören gözlerin, dinleyen kulakların karşısında bir "kim" olarak, potansiyel bir eyleyen, bir aktör olarak yeniden doğup, görmek için bakacaksınız herkese, anlamak için duyacaksınız her sözü. Herkes orada tek başına kuracak kendini; ama hiç kimse yalnız olmayacak...

MERVE KÜÇÜKSARP

SÖZE VERGİ

"Başlangıçta söz vardı!", kutsal kitaplarda geçen ve Tanrı'nın dünyayı nasıl yarattığına dair anlatılan en maruf değişlerden biridir kuşkusuz. Öyle ki, asırlar boyunca insanlar, uhrevi inançlarının ibresi "yaradılış" dair hangi hakikati işaret ederse etsin, bu hükme sıkı sıkıya iman eder, "söz"üz kible bilirlerdi. Sözle yarıdan daha fazla itibar eder, bir söz söylemeden evvel enikonu düşünmeyi şiar edinirlerdi.

Gerçekten de bir zamanlar söz gümüşten kıymetli, senetten daha bakiydi. Bir kelime yeterli, değme özelemleri yatıştırırmaya; bir yemin yeterli duyulan sevginin yüceliğini anlatmaya. Söz ağızdan bir kere çıktı mı geri alınmaz, o yokmuş gibi davranmak "edebî" sığmazdı. Öyle nadide ve kudretliydi işte...

Ne var ki, söz artık eskisi gibi mahir değil türlü kapıları açmaya. Ne de mükterid büyük devrimler, değişimler yaratmaya. Etkisini, önemini yitirdi. Zira bugünün insanları, bizler, hayatımızda olup biteni öyle aşikâr kılıyor, bilip bilmediğimiz her konu üzerine öyle çok söz sarf ediyoruz ki, sözün katlanarak çoğaldığı, birbirine karıştığı aynalarla çevrili bir dünyada yaşıyoruz sanki. Elimizdeki akıllı telefonlarla sesimizi rahatlıkla ulaştırabiliyoruz fersah fersah uzakta olana. Ancak ne kadar bağırsak bağırsak olana. Ya aynalarla kaplı dünyada yalnızca kendi sesimizi duyuyor, en çok kendi sesimize meftun oluyoruz.

Modern hayat lokomotiflerin, makine ve motorların sesiyle başladı ya; insan için de zamanla bir tür varoluş gerekliliğine dönüştü, ses çıkarmak, ses çıkarmak görünür olmak. Nitekim çağımızın gönüllü iletişim neferleri olan bizler "Konuşuyorum!" O halde varım!" düsturuyula sesimizi olablidiğince "görünür" kılmapa çalışıyoruz; trafikte, sokakta, işte, evde, sosyal medyada, temas ettiğimiz her yerde... Sosyal medya sayesinde ise o denli şeffaflık ki, aklımızın dehşetlerinden her geçen hemen dışarıya atvriyoruz; yergiyi ve dahi öfkeyi... Tartmadan, kıratına bakmadan. Her fikrimizin parlak, her sözümüzün pek matah olduğuna hükmediyoruz. Ses çıkarmak, söz söylemek gitgide bir ıptılaya dönüşüyor; bizler de birer müptelaya...

Hayatımızda, kurdüğümüz iletişim ağında, olur da sessizlik gelip çatarsa, bunu her şeye kaldığımız yerden devam etmemiz için sabretmemiz gereken "fuzul" bir bekleme süresi olarak addediyoruz. Bazen de sessizliği, durağanlığı kaygıya dönüştürür. Dost meclisimizden, telefonumuzdan veya parmaklarımızın ucundan ses eksik olduğunda, bir şeylerin aksadığı, hayatın bir yerde tıkanıp hissine kapılıyor. Bu şaikle

**Bir ilişkide veya
sohbette meydana
gelen sessizlik,
sözün dolduramadığı
boşlukları doldurur,
derin anlamlar
yaratır.**

telefonumuza adeta yokluğu sızı verecek olan bir uzvumuz gibi bakıyor; onsuz bir gün değil, bir saat dahi geçiremiyoruz. Ve sonra onu açıyor, sosyal medya hesaplarımızı bakıyor ve içimizden şöyle geçiriyoruz: "Evet, orada her şey eskisi gibi. Varlığını derinden sarsacak olaylardan eser yok. Endişe etmeye gerek yok!"

Kimi zaman da, bilhassa başkasıyla kurdüğümüz –yüz yüze- iletişim esasında sessizlik meydana geldiğinde, mahremiyetimiz ifşa olmuşçasına irkiliyoruz. Elimizi kolumuzu nereye koyacağımızı, ne yöne bakacağımızı kestiremiyoruz. Gözlerin, mimiklerin ve jestlerin safi ifadesi çıkıyor ortaya. Sesimizin, mahremiyetimizi saklayan bir maske yerine geçebileceğini fark ediyoruz. Üstelik sohbet sırasındaki o susuş anlarında, konunun az sonar varacağı duraklar, orada bizi bekleyen türlü ihtimaller tedirgin

edebiliyor. Nitekim Cioran da konuşmanın ortasında birdenbir emeydana gelen sessizlik anının bizlere, bir söz gerçekten ortaya dökebilmemiz için ödememiz gereken bedeli hatırlattığını ileri sürer bu bağlamda.

Bir ilişkide suskunluk diye nitelenirilen iletişimsizlik ise çoğunlukla hoşnutsuzlukla karşılanıyor ilişkinin paydaş(lar)ı tarafından. Böyle sessiz dönemler bir tarafın ilgisizliği veya isteksizliğiyle iliklendirilir. Bilhassa aşkta... Sessizlik, kuruntuların hükümrantlığı için en elverişli zemini sağlar. Nitekim Marcel Proust, *Kayıp Zamanın İzinde* isimli eserinde Swan'ın, zaman zaman görüştüğü Odette'in hayatı hakkındaki bilgisizliği ve aralarındaki iletişim kopukluğu yüzünden nasıl kuruntulu bir insana dönüştüğünü ve normal şartlar altında hiç konuşmayacağı biri olduğu halde Odette'e nasıl bağlandığını uzun uzadıya anlatır. Sessizliği başarabilen birinin, berikinin hayahayesinde nasıl yüceldiğini de keza! Pascal'ın iddiasını desteklercesine: "Dildense sessizlik aşka daha uygundur."

Oysa sessizlik modernizmin işaret ettiği gibi iletişimsizlik ya da boşluk değildir her zaman. Hatta bir ilişkide veya sohbette meydana gelen sessizlik, sözün dolduramadığı boşlukları doldurur, derin anlamlar yaratır. David Le Breton'ın *Sessizlik Üzerine* isimli çalışmasında da belirttiği gibi, sesin sese karıştığı, gürültüden kendi sesimizi bile duyamadığımız, sözün çoğaldığı ama aynı zamanda içinin boşaldığı bu dünyada, sessizlik, duyguların konuşmaya temas etmesi, böylelikle anlamın ortaya çıkması için elzemdir.

Sessizliğin güzelliğindeki diğer bir alan ise, edebiyat ve sanatın yaratım sürecidir. Zira bizler süknun ve onun sağladığı tefekkürün, nice sanat eserinin nüvesini meydana getirdiğini biliriz birçok yazar, şair ve sanatçının anlarından. Nihayetinde boşuna değildir, kimselerin eserini tamamlamak için sayfiye çekilmesi; ne de tesadüfün yazar ve sanatçı taifesinin çalışmak için geçeyi gündüze veyleşmesi. Gündüzün dinmeyen gürültüsünden arınmak yaratmaya iyi geldiği içindir. Nitekim Le Breton da gecenin hiçbir şeyin bozmayacağı bir huzura tekabül eden sessizliğin yaratım süreci için daha evla olduğunu belirtir.

Diğer yandan, şu unutulmamalıdır ki; sessizliğe methiyeler düzmek, kişinin iradesini zapt altına alarak sözü yok eden siyasi rejimler karşısında susmak, adaletsizliğe boyun eğmek demek değildir. Ve aynı zamanda sosyal medyadaki gürültüyü taşlamak da sansür ve oto-sansürün ayıyuka çıktığı günümüzde gerçek bilgiye ulaşmak ve hakanıyet için mücadele etmek adına onun sağladığı imkanlara arkamızı dönmeyi salık vermek anlamına gelmemektedir. Zira edebiyat ve dünya tarihi, iktidarların, muhalefeti ve halkı susturmalariylar atıkları "sessizliğin" insanlık için nasıl ölümcül hale gelebileceğini dair örneklerden mürekkeptir.

DOĞUŞ ŞAHİN

O dasının penceresinin önünde durmuş karşı evin çatısını izliyordu. Umutsuzca olsa da

ihtimal onu heyecanlandırmıştı. Çatı gece gelecek gölgenin ağırlığıyla ezilecekti. Üç haftadır her gece bunu bekler olmuştur. Gecenin en soğuk ve karanlık anında karşı evin çatısında gölge belirir bir süre manzarayı izler, karanlıkla birleşmiş ağzına sigarasını götürüp yakardı.

İlk görüşünde tek seferlik karşılaşma sanmıştı. Yatağının üzerindeki eski notlarının arasına uzanıp birkaç tanesini top yapmıştı. Ertesi gün tekrar görünce sigaranın ateşi kaybolana kadar oturup izlemişti. Bir sonraki gün ise kendisini pencerenin karşısında oturup onu beklerken bulmuştu. Düşünceler gözünün önünden geçmeye başlamış, yeni hikayenin kurgusu şekillenmişti. Masasını pencerenin önüne çekip o gece tekrar yazmaya başlamıştı. Bugün yine onu bekliyordu.

Gülümsedi. Masasına oturarak vücuduna dolmuş heyecanı kağıda aktardı. Son cümlesini yazıp hazırladığı senaryoyu tekrar okudu. Finale geldiğinde kapı çaldı. En yakın iki arkadaş karşılarında. Önce Bahar'ın atkısını açarak sarılıp öptü. Arkasından Şafak geldi, saçları yüzünü kapatıyordu. Onun sakallı yüzünü öpmeden önce gözlerine baktı "Senaryonu bitirdim."

Şafak ve Bahar arkadaşlarındaki değişimi fark etmişlerdi. Uzun zamandır evden çıkmıyordu, aramalara cevap vermiyordu. Odanın her tarafına yapıştırmış notları ve masanın üzerindeki senaryoyu görünce değişimin olumlu yönde olduğuna kanaat getirdiler. Bahar yatağın üzerine oturup perdesi açık olan pencereden dışarı baktı.

"Beni dinleyin," Sinan ikisinin de bakışlarını üzerine çekti "İzmir'de üç arkadaş çevresinde hikâye geliyor. Birinin ismi Bahar, sadece polisiye romanlar, dedektiflik dergileri sattığı dükkanı var. Oraya 'Cinayet Dükkanı' diyor. Yazarların kullandığı cinayet silahlarını da satıyor. Agatha Christie'nin zehirleri, Jean-Cristophe Grange'nin Glock17'si, Sherlock Holmes şapkası, bıçaklar, bırakılan izimler... Her şey bulunuyor. Şafak'ın ailesi, Bahar'ın babasıyla eski arkadaşlar. Falli meçhullerin yaşadığı dönemde, aranan ailenin Meriç'ten yüzerek Yunanistan'a geçmesi gerekiyor. Babası pek çok insana yardım ederek, onların karşıya geçmesini sağlıyor. Sonunda gücü tükeniyor sadece eşini alıp Şafak'ı Bahar'ın babasına emanet ederek gidiyor. Yıllar sonra oğullarını yanlarına almak istediklerinde Şafak reddediyor. Üçüncü karakter Sinan'ın ailesinin yıllar önce beyaz Toros'la götürüyorlar. Kimsenin haberi olmuyor. Sinan günlerce evde yalnız ve aç kalıyor. Ailesinin cesetleri Konak Saat Kulesi'nde bulunuyor. Bahar'ın babası Sinan'ı da yanına alıyor. Üç arkadaş birlikte büyüyorlar. Üçlünün cinayet hikâyelerine olan ilgileri Sinan'ın ailesinin katillerini bulmak için başlıyor. Polisiye romanlar

Aşk ve Bir Gün

Çizim: Buğra Onur Erdem

okuyorlar, gazetelerden gerçek cinayetleri inceliyorlar. Hikayemizin başında İçişleri Bakanı kucığında bir avuç parayla ölü bulunuyor. Ekibimiz bu cinayeti ve arkasından geleceklere

çözmeye uğraşıyor. Bahar temkinliydi "Ne yapacağız bunu? Yavnevi mi arayacağız?"

"Hayır. Dizi platformlarına göndereceğiz."

Şafak sinirlendi "Bunu konuştuk ya! Daha önce çalıştıkları ünlü yapımcılar dışında kimseden dosya kabul etmiyorlar."

"Sizi bu yüzden çağırdım. Şafak, ünlü yapımcıların mail adreslerini ele geçireceksin. O adreslerden kendi iletişim bilgilerimizle senaryoyu yollayacağız."

Bahar kaşlarını çattı "Yapımcıyı arayıp teyit ederlerse?"

"Etsinler. Beğenirlerse zaten o ünlü yapımcı hazır işi kaçırmamak için kendisinin yolladığını söyleyip bize ulaşacak. Yapımcı kendisinin olmadığını söylese de platformun sorumlu olan bize ulaşacaklar. Önemli olan okumalarını sağlamak, biz de bunu yapacağız. Ne diyorsunuz?"

Şafak saçlarını gözünün önünden çekti "Bütün bu anlatıkların senaryondan daha ilgi çekici, bir sezon da dizi platformlarını nasıl ikna ettiğimizi anlatan dizi yazalım."

Sinan'ın yüzü gülüyordu.

"Ne oldu sana böyle?" diye sordu Bahar.

Biriyle hayatının çizgilerini kesiştirdiğinde kendine nasıl davranırsan ona da öyle davranırsın. Ben bu aralar kendime hiç iyi davranmıyorum, o yüzden sırası değil.

Mehmet Ali & Akşamsel us

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantev.org>

RMG, hem Beyoğlu hem de İstanbul'un önemli müzikal hadiselerinden biridir. 2016 sonrasında 2 yıl yarışma yapılmadı, sonrasında zaten pandemi başladı. Sanki Beyoğlu yine o eski Beyoğluymuş gibi...

BARIŞ AKPOLAT

Müzikal bir değer in dönüşü

Müzik yarıştırmı mı yarıştırmaz mı her zaman tartışılır bir konudur. Şahsen şimdiye kadar bu konuda kaç kişiyle konuştuysam farklı fikir çıktı. Müzik yürekten gelerek yapılır dolayısıyla aslında yarıştırmaz fakat yarışmalarda da daha büyük kitlelere ulaşmak mümkün. Ve kabul edelim gayet de eğlenceli. Bazı gruplar veya solo sanatçılar derece almaya bile şarkıları tanınabiliyor. Şimdiye kadar benim jürisi olduğum yarışmalarda dereceye giremeyen de jürinin radarına giren pek çok sanatçı oldu.

Eskiden yaparken keyif aldığım pek çok aktiviteden artık ya çok az keyif alıyorum ya da hiç almıyorum. Buna pandemi sebebiyle üstümde hissettiğim ağırlık, insanlardan biraz olsun uzaklaşma hissiyatı da sebep oldu sanırım. Eskiden müzik yarışmalarında jüri olmak bana çok büyük keyif verirdi. Yıllar içinde jürisi olduğum bazı yarışmaların yeni müzisyenlere fırsat tanımaktan çok kendi markasının reklamının peşinde koştuğu izlenimini çok ciddi bir biçimde hissettiğim sonucunda "beni azad edin" demeye başladım. Yalan değil, mesleğimin ilk yıllarımda yarışma jürisinden biri olmak bana çok havalı gelirdi. Yirmili yaşlarımın başındaydım. Oradaki "abi" dediğim insanlarla aynı cümlede adımı geçmesi hoşuma giderdi. Biraz da hava atacaktık elbet.

Uzun bir süredir bu tararlarda bezim olmuyordu fakat 2015-2016 yıllarında Roxy Müzik Günleri (yazının devamında RMG diyerek devam edeceğim) benim jüri ekibine katılmam için davet ettiğinde heyecanlandım; bu yarışmanın önemi sadece yeni müzisyenlere yol açmasıyla anlatmamız mümkün değil. RMG, hem

Beyoğlu hem de İstanbul'un önemli müzikal hadiselerinden biridir. 2016 sonrasında 2 yıl yarışma yapılmadı, sonrasında zaten pandemi başladı. Sanki Beyoğlu yine o eski Beyoğluymuş gibi...

Bu yıl 21'si düzenlenen Roxy %100 Müzik Günleri'nin kalbimde yeri ayrı; tüm jüri özverili, müzisyenler eşit haklara sahip olduğunun bilincinde, yarışmadan birinci olarak çıkıp piyasada adını duyduğumuz isimler duymadıklarımızdan fazla ve en önemlisi ortam samimi bir aile ortamı. Bu yıl 3. kez jüride yer alıyorum. Yarışmalarda gerçekten en yorucu gelen şey biriken müzikleri dinlemektir. Zira bir yarışmada ön elemelerde yer yer 400-500 şarkı dinlemeniz gerekiyor, bazen daha bile fazla. Fakat RMG'de şu ana kadar Ertem, Teoman, Aylin Aslım, Ceylan Kurban, Gaye Su Akpol, Bedük, Hayko Cepkin, Direct-, Replikas, Nekropsi, Gece, Melis Danışmend, Genvende, Pickpocket, Ergün Şenlendirici, Dorian, Deja Vu, Softa, Eskiz, On Your Horizon, Fairuz Derin Bulut gibi isimlerin derece almaları beni bundan sonraki dönemde dinleyeceğim 500'den fazla şarkı için heyecanlandırıyor. Kim bilir ne muazzam grupların doğuşuna şahit olacağız.

Yarışmaya katılım şartlarında bir tür sınırlanması yok. Kısacası ne isterseniz gelin çalın. Tabii ki özgün beste olmak şartıyla. Başvurular 18 Ocak - 30 Mart tarihleri arasında yapılacak. Katılmak için roxymuzikgunleri@gmail.com adresine mail atabilirsiniz. Başvuru formu ve detaylı katılım koşullarına www.roxymuzikgunleri.com ru sitesi üzerinden erişilebiliyor. Gelin tanışalım.

"Aşk oldum."
"Oğlum iş çıkarma ya," Şafak'ın bütün hevesi kaçmıştı "Kime?"
"Her gece karşıdaki çatıya bir kadın çıkıyor. Üç haftadır, istisnasız her gece orada oluyor. Sigara içip gidiyor."
"Nasıl tanışacaksın?"
"Tanışmak istemiyorum. Nasıl hissettiğimi bilsen keşke Şafak."
"Hiç sırası değil."
"Aşkın sırası mı olur?"
"Olur. Biryle hayatının çizgilerini keştiirdiğinde kendine nasıl davranıyorsan ona da öyle davranırsın. Ben bu aralar kendime hiç iyi davranmıyorum, o yüzden sırası değil."
Sinan onu duymamış gibiydi "Bir anda beni bulacağmış gibi hep bekledim. Her zaman hazırdım. Annem emekli ikramiyesiyle kooperatife dahil olduğunda iki yaşındaydım. Hangi dairenin bizim olacağı çekiştirle belli olacaktı. Annem kurayı bana çektiyecekti ama ben ağlayıp orada kalmak istemeyince kendisi çekti. Sonra da bu ev çıktı." Penceresinin önüne gelip bomboş arka arkasına ellerini açarak gösterdikten sonra ellerini birleştirip tek noktayı işaret etti "Kurayı ben çeksem onunla karşılaşamayacaktım."

Şafak anlam veremiyordu "Hiç görmediğin birinden bahsediyorsun. Delinin biriyse ne yaparsın?"
"Akıllılar bizi bu hale getirdi, delilik güzeldir."
"Milletin evini soyan bir hırsız olduğunu öğrenirsen ne olacak?"
"Devlet her gün soyuyor, çalınacak neyimiz kaldı?"
"Ya katilse?"
"Cesaretim olmadığ için nefret ettiğim insanları hikâyelerimde öldürüyorum."
"Kadınlar dan hoşlanıyorsa?"
"Daha fazla ihtimal içinden beni bulmuş olur."

Onu ikna etmeleri mümkün değildi. Şafak saati gösterdi, Bahar'la beraber Sinan'a veda edip ayrıldılar. Bir süre bekledikten sonra ara sokaklardan karşı evin çatısına çıktılar.
"Eğer öğrenirse bize çok kızacak." Şafak yaptıkları şeyden memnun değildi ama Bahar ne yaptığını biliyordu "Onu itmemize ihtiyacı vardı." Duvarın dibine geçip Sinan'ın onu görmeyeceğinden emin oldular alana yerleşti "Aşk, bir ihtiyaçtır. Hayatında hiçbir şey yolunda gitmiyordur birine tutulmak istersin. Ağlamak ya da gülmek için sebeb olur. Şarkılar daha hüzünlü gelir, yataktan kalkmak için güç bulursun. Biz ona ihtiyacı olanı verdik."

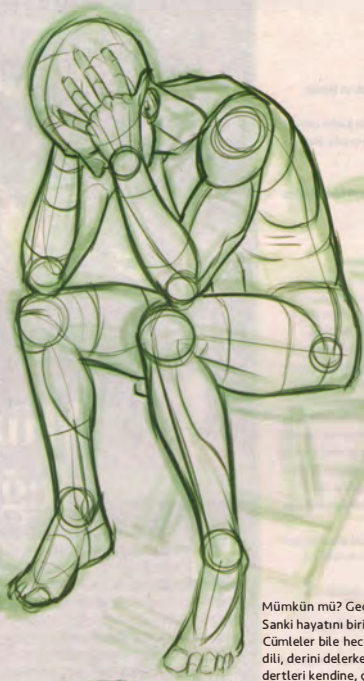
Şafak gözüğünü çıkardı, Bahar'dan aldığı atkıyı boynuna doladı "Umarım dizi iyi olur. Yoksa sigara masrafından batacağım." Sigarayı yaktı "Öğrendiğinde ne olacak?"
"Öğrenmeyecek. Angelopoulos'un 'Sonsuzluk ve Her Gün' filminde Alexandre nasıl her sabah karşı evin perdesinin arkasından çalan müziği dinliyor o da her gece çıktıkları çalan ateşini izleyecek. Biz burada olmak bile."

AYDILGE

Birinin Adı Aslan, Diğerininki de Kedi...

içinde bir türlü kapatamadığım bir davan varsa, o dava zaman aşımına değil; kalbin acı aşımına uğrar... Çünkü sözün bittiği yerde, sen tam laflarını toplayıp gideceksen, yaşadığın şeyler, soru işaretleri saplar göğsüne. İnce ince inerler derine. Çözeyim derken, kendini düğümleyip durursun. Nefret denizlerini aşarsın da bir kaşık umutta boğulursun. Bazı geceler, yırtıla yırtıla kanarsın. Kendi pençelerine takılırsın. Hızlıca oluk oluk boşalır için ama bir şişe bile dolduramazsın. "Bu kadar mı küçük içimdeki dünya?" der kahrolursun. Bir çiçekte bitecek midir anlamın? Cevapsız kalırsın. Yaslanacak omuz ararsın hepsi uçurum çıkar. Dostların seni teselli etmek belki de senden kurtulmak adına, "Neyin var anlat" derler. Anlatırsın bu sefer de "Boşver, takma" derler. Hem "Bir kapı kapanırsa, diğeri mutlaka açılır" dir. Dır dır dır... Ama sen kapanan o kapının ardından o kadar uzun süre bakarsın ki açılan diğer kapıyı fark etmezsin bile. Çünkü o namussuz geçmiş, şimdinin canına kıymaktadır. Dün, bugünden mutluluk çalmaktadır. Takılıp kaldığın acılar, şu anın boynunu kırmaktadır. Alçak deneyimler, en büyük düşmanındır. Bugünü bir türlü olduğu gibi yaşatmazlar sana. Hayalet gibi takılırlar peşine tüm yeni olasılıkları gölgeleyerek. İşte o yüzden iddialı bir laf savurursun dünyaya. Yaşadıklarından hiçbir şey öğrenmemeli insan; geleceğin deneyimlerin kara bulutlarına yem etmemek için! Aynen öyle işte! Deneyim rezalet bir şeydir özünde! Bütün bu evham, gelecek kaygısı, korkularının kaynağı eskiden yaşayıp da unutamadığın, darbe aldığın, kazık yediğin, parça parça kırıldığın olaylar değil de nedir! Geçmişle yüzleşmektense yüzleşmek lazımdır belki de, derisini söke söke. Şaşpal bir cesaretle deneyimlerin içine paldr küldür dalmak... Deniz kenarından ziyade, uçurum dibinde sallanmaktan korkmadan, bıçak sırtında güneşlenmek... İçindeki duygusalla, delinin tam ortasında, kurgu olmayan kahkahalar atarak aklını kaybetmek... Tutkuyla beklemeden, bozuk süte döndürmeden, an sıkıcılığında tatmak... Kilitli sandıklara parmağını sokup, tüm tozlu tutkuları patlatmak, demek kafeslerini çatlatmak... Çok gül, çok çok gül; ağlamazsın demek... Soğuk mu, sıcak mı, atlısam üşür müyüm diye kenarda beklemeden yaşamın ta içine dalmak...

**İlklemişsin dertleri
kendine, çözemiyorsun.
Kalbinin yorgun
söküklerini artık
dikemiyorsun. İç sıkıntın,
kalbinde bir çıkmaz
sokak gibi duruyor.
Dön dolaş aynı yere
geliyorsun.**

Mümkün mü? Geçmiş paçand an çekerken? Sanki hayatını birileri çalmış gibi hissederken? Cümleler bile hecelerini satarken? Zorbaların dili, derini delerken? Kolay mı? İlklemişsin dertleri kendine, çözemiyorsun. Kalbinin yorgun söküklerini artık dikemiyorsun. İç sıkıntın, kalbinde bir çıkmaz sokak gibi duruyor. Dön dolaş aynı yere geliyorsun. Sonunda bir "lazım" lar listesi oluşturuyorsun en acilinden:

Acı çekerim kaygısıyla, sevgiden korkmadan yaşamak lazım çoraklaşmadan... Hatta acıyla da anlaşmak lazım, dayanılmazlaşmadan... İyi insanlara inanmak lazım, yapayalnızlaşmadan... Kadın erkek delikanlı olmak lazım; kabadaylaşmadan. Onurunu korumak için dimdik durabilmek lazım, kibre bulaşmadan. İnce çizgileri çok iyi ayırt etmek lazım bulanıklaşmadan. Ve başkalarını yargılamadan önce hep kendini sorgulamak lazım, acımasızlaşmadan...

Mümkün mü?

Soru işaretleri kafanı deliyor ve sık sık hayatını uçak yapıp camdan atasın geliyor. Güzel bir hayat dokuyayım derken insan neden kendine örümcek ağı örür? Hayatı çözmeye çalışırken neden kendini düğümler? Her şey bu kadar karmaşık olmak zorunda mıdır? Dümdüz bir telefon sesiyile bölünür soruların. 4 yaşındaki yeğenin aramaktadır. "Eve oyuncak aslan ve kedi aldık" der sevinçle. İlgilendiğini göstermek için "Ad koydun mu onlara?" diye sorarsın. Tabi ki koymuştun: "Birinininki aslan, diğerininki de kedi!"

Belki de her şey bu kadar basittir.

Birinin adı aslan, diğerininki de kedir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Y. EMRE CEREN

O uranos ve Gaia'nın çocukları Titan Kolois ile Phoibe'nin ilişkilerinden iki kızları olur. Bu kızlardan birisi Leto dıgeriyse Asteria'ydı. Bu iki kız ilk tanrı kuşağındandı. Asteria, Titan Perses ile ilişkili girerek büyüün, cadılığın, karanlığın tanrıçası Hekate'yi dünyaya getirir.

Leto ise Tanrıların ve İnsanların Babası Zeus tarafından fark edilir. Nasıl olduysa Zeus tıpkı diğeri ilişkilerinde olduğu gibi Leto'yu da etkiler. Ama Zeus'un tüm diğeri ilişkilerinde olduğu gibi kıskançlığıyla nam salmış Evliliğin ve Ailenin Tanrıçası Hera, eşi Zeus'un peşindedir. Leto'yla ilişkisi girdiğini ve Leto'nun Zeus'tan hamile kaldığını öğrenince Leto'yu lanetler. Bu lanete dair iki ayrı alternatif vardır.

İlki yeryüzündeki tüm sınımlanabilecek, barınabilecek yerlerini Leto'dan men eder. Yani Leto bir yerde durup dinlenemez. Dünyayı yürüyerek dolaşan Leto'yu hiçbir yurt kabul etmez, herkes Hera'nın gazabından korkar. En sonunda Ege Denizi açıklarında yüzer gezer bi ada keşfeder. Bu adanın yerle bir bağı yoktu, denizin üzerinde gezinmekteydi. Lanetin kapsamının dışında kaldığını keşfedince bu adaya sığınır. Ada halkı da Hera'nın öfkesinden korkmayarak Leto'yu kabul eder. Leto'yu kabul etmesinin mükafatı olarak ada denizin dibine bağlanır, artık yüzer gezer değildir ve Leto tanrısız ikizleri, yani Artemis ile Apollon'u burada doğurur. Işık tanrısı bu topraklarda doğduğu için adaya parlak anlamına gelen Delos adı verilir.

Lanete dair ikinci alternatif ise Hera, üzerinde güneş ışığı parlayan herhangi bir yerde Leto'nun doğum yapamayacağına dair yemin eder. Bunun üzerine Zeus, Fırtına Tanrısı Boreas'a Leto'yu Poseidon'a götürmesini emreder. Poseidon ise Delos'un üzerinde devasa dalgalar oluşturur ve bu dalgaların adanın üzerine kubbe şeklinde kapatmasını sağlar. Haliyle güneş ışığı parlayan bir yer olmaktan kesin adada Leto tanrısız ikizleri doğurur. Doğum sancıları 9 gün 9 gece sürer. Olympos'taki tüm tanrıçaları Leto'nun yanına gelir, sadece Hera ile Ebelik Tanrıçası Eileithya gelmez. Bu yüzden de doğum ona eremez. Tanrıçaları İris'i haberci olarak Eileithya'ya gönderirler ve bir kolye vaa diyle gelmeye ikna ederler. Böylece tanrısız ikizler doğabilir.

Doğum sonrasında da Leto'nun başı Hera'yla beladadır. Rivayete göre Leto Hera'ya yakalanmamak için dişi kurt biçimine büründüğü ve Hyperborealar ülkesine kaçtığı söylenir. Bu rivayeti destekleyen bir diğeri örnek ise Apollon'un sıfatları arasında Lykogenes (Kurttan doğma) sıfatının bulunmasıdır. Bir başka rivayete

LETO VE TANRISAL İKİZLER

Leto lanet yüzünden bir yerde durup dinlenemez. Dünyayı yürüyerek dolaşan Leto'yu hiçbir yurt kabul etmez, herkes Hera'nın gazabından korkar. En sonunda Ege Denizi açıklarında yüzer gezer bi ada keşfeder.

Metropolitan Richart Latone.

Latona ve Likya Köylüleri - Jan Brueghel

göreyse doğum sonrasında çocuklarla birlikte Lykia'ya (Kurtlar ülkesi) gider ve çocuklarını burada yetiştirirken bir pınar görür. Çocuklarını pınarda yıkamak ister ama çevredeki çobanlar Leto'yu engeller. Leto da öfkeyle iki çobanı kurbaga döndürür ve ilelebet bulanık sularla yaşamaya lanetler.

Çocukları Artemis ile Apollon da annelerini çok severler. Annelerini korur ve gözetirler. Çoğu zaman da onun için kan dökmekten geri durmazlar. Önceki sayılarda anlattığımız Niobe'nin bütün kızlarını ve oğullarını annelerini küçümsediği için öldürürler. Hera'nın Leto'ya musallat ettiği yaratıklar da vardır bunların arasında. Birisi

Latona çocukları Apollo ve Dianaiile.

Hera'nın emriyle Leto'ya tecavüz etmeye çalışan Tityos adındaki bir devdir. Delphi yakınlarında Leto'ya tecavüz etmeye yeltendiğinde tanrısız ikizlerin oklarından kaçamaz ve ölür. En bilinen bir diğeri ise ejderimsi bir yılan olan Python'dur. Hera'nın emriyle Leto'ya tehdit oluşturur ama hâlihazırda Delphi'da bir tapınak kurmaya çalışan Apollon tarafından öldürülür. Rivayete göre Delphi'daki dünyanın göbeği anlamına gelen omphalos'un altına gömülmüştür bu yılan. Bu yılan onuruna Pythia Oyunları denen oyunlar düzenlenir. Leto ise Truva Savaşı'nın, Dev Savaşları'na kadar pek çok yerde görünür.

Bu köşede her ay bir yazımız, bir hikaye için giriş paragrafı paylaşacak. Hikayenin devamını ise sizin yazmanızı istiyoruz.

En fazla 4500 vuruş olacak şekilde hikayenizi gerisende@bavuldergi.com adresine "Gerisi Sende" konu başlığıyla gönderin. Editörlerimiz ve yazarımız tarafından seçilen hikayenizi Mart sayımızda yayımlayalım. Bu ay giriş paragrafını **Erdal Güney** kaleme aldı. Gerisi Sende!

Kaldırımın kenarındaki yıkılmış duvardan kalma taş yığının üstüne ayağını koymadan önce yere birkaç kez sertçe vurdu. Ayakkabısında birikmiş karlardan kurtulduktan sonra ayak bileği kemiğine baskı yapan dili sağa sola doğru oynattı. Cebinden çıkarttığı kağıt mendilden bir parça kopartıp tahrış olmuş yere koyduktan sonra yürümeye başladı. Rahatlamıştı. Yağan karın altında dörtyol ağzından karşıya geçip karla kaplı yokuşu tırmanan arkadaşlarına yetişmek için mezarlığın duvarlarına tutunarak adımlarını hızlandırdı. Yokuşun sonundaki alanda birikmiş kalabalığın içinde arkadaşlarını görüp aralarına karıştı...

"Yaşam, çok zalim bir öğretmendir. Önce sınav yapar, sonra ders verir."

Andre Gide

"Cesurca, bir tulkunun mutlak zaferiyle, öbür dünyaya geçmek, yaşlanarak solup çürümekten daha iyidir."

James Joyce

Yazan: Erdal Güney ve

Öyküyü tamamlayıp gerisende@bavuldergi.com adresine gönderebilirsiniz. Seçilen öykü gelecekte ay dergimizde yayımlanacaktır.

- İmtiyaz Sahibi: Birgün Yayıncılık ve İletişim Tic. A.Ş. adına İbrahim Aydın
- Yayın Kurulu: Önder Abov, Ümit Bektaş
- Edebiyat Danışmanı: Haydar Ergülen
- Editörler: Oğuz Alkan, Mustafa Korus
- Sorumlu Yaz İşleri Müdürü: Sefer Selçuk Özbek
- Reklam ve İletişim: bavulreklam@birgun.net, bavul@birgun.net
- Kapak İllustrasyonu: Ethem Onur Bilgiç
- Grafik Tasarım: Barış Can Sarıkaya
- İletişim: 0546 2883328 - iletisim@bavuldergi.com - bavul@bavuldergi.com
- www.bavuldukkani.com
- Adres: Gülbahar Mahallesi, Avni Dilligil Sokak, Özden Apartmanı, No: 14/3 Mecidiyeköy/Şişli İstanbul
- Baskı: İleri Basım Mat. Amb. Reklam Tarihli Yayın ve Teknik Hiz. Tic. A.Ş.
- Adres: Yenibosna Merkez Mh. 29 Ekim Cd. Al Apt. No:5/902 Bahçelievler-İstanbul (Vizyonpark 2 Plaza B-1 Blok Kat:9 No:81-82)
- Tel: 0212 454 32 90 - 0212 454 34 83
- Genel Dağıtım: Türkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
- ISSN: 2149-8113 Aylık yaygın süreli yayındır.

[/bavuldergi](https://www.facebook.com/bavuldergi)

[/bavuldergi](https://twitter.com/bavuldergi)

[/bavuldergi](https://www.instagram.com/bavuldergi)

Bahar

Yoktu, inanmadım; Pencereden süzülen
solgun oyu ışığının aydınlatıldığı odanın
zeminindeki o dokuması halının üzeri
bombostu. Elim aceleyle lambanın ışığına
uzandı. Dokunur dokunmaz kırmızı ışık
olunca parlaklığıyla aydınlatıldı içersini.
Hayır bombostu. Gerçekten de içerde
kimsecikler yoktu. Ama bu imkansızdı. Daha
iki saat önce kendi ellerimle sarmıştım o
biçimsiz bedenini pis kokulu muşambaların
içersine. Bakularım odanın her tarafını
taramaya başladı. Küçük yatak? Yoksa
onun altına mı sokmuştum? Olabilir miydi?
Aceleyle yaklaştım, çiçekli örtüyü kaldırıp
yatağın altına baktım; yoktu. Yeniden
odayı incelemeye başladım. İki kişilik
masa, masanın üzerindeki bilgisayar,
köşedeki kitaplık. Hayır, yoktu, iki saat önce
öldürdüğüm adam, sanki yer yarılmış içine
girmişti.

Pencere? Kafamı pencereden çıkardım.
Ürkütücü bir ısıklık... Bütün şehir sanki
ölüm uykusundaydı. Serin bir çimen
ve kasıpatlı kokusu çarptı suratıma.
Alacakaranlıkta ne bir ses ne de bir iz...
Kara bir kedi çöp konteynırını eşeliyordu.
Kucakları kapattım. Odaya bungen bir kan
kokuğu oturmıştı. Duvardaki tıkrıdayan
saate kaydı gözlerim.

Saat üç.
Başımı ellerimin arasına alıp biraz düşünüyorum. Gözlerim halıdaki acemice dokunmuş akrep motiflerinde. Bir uçtan diğer uca gidip gelirken ışığı açtım. Sarı ışık gözlerime içine gibi batıyor. Olamaz. Halıda bozuk bir Ş şeklinde pıhtılaşmış kararmış bir kan izi. Ya da bu bir göz yanılsamasıdır. Hayce eğilip baktım. Dikket köktüm. Evet, bozuk bir Ş harf. Bu bir tesadüf müydü? Ben mi çizmiştim yoksa? O kendini salmış şekilsiz et yığınına muşambalara sararken böyle bir harf çizilmiş olabilir miydi?

Hayır, kesinlikle tesadüf olamazdı.
Her zaman gittiğim kasabın önünden
gececeğim bu sabah. İri yarı kızıl suratlı
o adam orada değildir artık. Oğlu, Bekir
işletecektir. Silahımı yanıma alacağım ne

olur ne olmaz. Cidid oğluna bir baş sağlığı dileyeceğim. "Bir hasminiz var mıydı?" diye soracağım. Sonra orospu Şermin'e, Bekir'in üvey annesine uğrarım, kocasının hasminin olup olmadığını soracağım. O, bacaklarının arasında açıp kapatacaktır.

Bilardo oynamaktan dönlüyordum o gece. Kasabın önünden geçtiğimde, her zaman et aldığım o esnaf adam kenpenkleri yavaş yavaş indiriyordu. Sonra tanıdık bir ses. Kimsesiz kızın, Bahar'ın sesini duydum içinden. Çıtlık atmasına müsaade etmedi öldürdüğüm adam. Ve biraz sonra kenpenkleri tekrar yükseldi. Bahar, elinde kanlı, beyaz bir poşete çıktı kasaptan, evine doğru seçtiği kıyafetlerini düzelterek. Birkaç dakika sonra Şermin ve kasap kocası Celal, kenpenkleri indirip eve doğru yola çıktılar.

Bir sigara yaktım. Sabah ezanı okunuyor
"İdi. Pencere yavaş yavaş aydınlanıyordu.
"Bu Ş' harfinin o öldürdüğüm adamın
kansı Şermin'le bir alakası var mıydı?"
"diye düşünüyorum. Kalktım, bir kahvaltı
hazırlıyorum. İki kişilik masama oturdum.
Peynir, zeytin bir demlik bergamotlu çay.
Şermin'in evine uğradığıma
muhtemelen kapıyı açmayacak hemem.
Sesimi tanyacak. Şermin, çoğu erkekğin
sesini tanır. Kapıda uzun süre bekleyeceğim.
Ama önce kasaba uğrayacağım. Bekir,
orada et kesiyor olacak. Leğ gibi kan ve
et kokuyor olacak burası. Duvarda bir
dananın et kısımlarını tarif eden haritanın
üzerine sinekler konup havalanacak. Bir
süre ustaca kesip böldüğün kirmizi et yığını
izleyeceğim. Babası gibi işlecek olacak elleri.

"Hayırlı işler"

"Sağ ol, hoş geldin"

"Babanı bulabildiler mi?"

"Yok, sanki yer yarıldı içine girdi."

"Bulunur inşallah."

"İnşallah, ne istersin? Bir çay iç."

"Babanın hasmı var mıydı?" diyerek odoslama girdim.

Etrafında birileri varmış gibi sağına soluna baktı. Rengi çekildi. Dikkatle dinliyordu. O da bir o kadar dikkatle kısık bir sesle "Bilmiyorum," dedi. Sesi titriyordu. Tezgahtaki eti daha bir hızlı doğrarken parmağını kesti, farkında değildi. Uzun bir zaman sessiz kaldı. Bir an önce çıkıp gitmemi istiyordu sanki. "Kel Hasan" dedi aniden. "Babamla bir ara tartışmışlardı."

"Kel Hasan?"

"Evet, şu çin

mahallesindeki"

"Öyle biri var mıydı o

mahallede?"

"Var, pezevengin biri

"Dedim, buluruz dediler."

"Uyumamış galiba?" Göz altları mosmordu.

"Uyudum," dedi. "Yani, az uyudum, annem hastaydı biraz. Babam kaybolduktan sonra bir daha kendini toplayamadı."

Arkadaki küçük odadan bir ses geldi. Bekir'in gözleri ardına kadar açıldı. Bir kız öksürüyordu arkada. Bu o kimsesiz kız, Bahar. O gece kepenklerin ardından duyduğum ses. Göz göze geldik bir an Bekir'le. Utandırmak istemedim.

Şermin'in evine doğru yürüyorum. Ev sanki yerin altında, bu mahallede inmek için birkaç basamakla yosunlu merdivenli dibe inmek gerekiyor. Az güneş alan toprağı bol bir mahalle ve ıslak. İndiğim sokaktaki evlerin balkonlarında çoğu beyaz çamaşırlar asılı. Kapiya varip en az üç defa tıkladım. Ses seda yok. Fakat o da ne? Kapiyı açık. Belimdeki silahlı kontrol ediyorum. Acaba içeride biri mi var? Bekir, sabah çıkarken kapiyı açık bırakmış olabirdi belki. Yavaşça kapiyı aralıdım. Yarı paslı, beyası pullanmış

sarı demir kapı gıcırtyla ardına kadar açıldı. Arkama baktım. Bu sabah saatinde sokakta kimseciler yoktu. Mahalleyle beraber büyük bir çukurdaydık. Usul bir rüzgâr bizi sızdım içeriye. Salonda kimse yok. Şermin'e bir defa seslendim. Çıt yok. Mutfakta, tam karşımda, ocağın üzerinde fokur fokur kaynayan bir çaydanlık tekdüz bir ısıklık çalışıyordu. Kapısı kapalı odanın kapısını itekledim. Yıllarca açılmamış kapı inledi. Tanıdık bir koku değdi burnuma. Şermin! Evet, odanın orta yerinde, kanlar içinde, kullandığımız muşambalara sarılı halde uzanıyordu. Yanında da öldüğüm adam. Kadının tenine dokundum. Soğuktu, üzerinden sadece birkaç saat geçmişti.

Aniden ayağımda o kimsesiz kız, çocukluk aşkım, Bahar belirdi. Elinde bir bıçak. Açık pencerenin önünde. Kumral saçlarını rüzgâr yalayıp geçiriyor. "Teşekkür ederim" dedi. "Beni o adamdan kurtardığın için." Pencereye yaklaştım. "O adamı senin öldürdüğünü biliyorum." diye ekledi. "O gece, penkeler kapanınca seni görmüşüm" Şaşkın şaşkın bakıyorum. "Nasıl?" dediğim an sırtıma bir sancı saplandı. Gözlerim karardı. Arkamı dönüp elimi silahıma attığımda Bekir'in elindeki kanlı kasap bıçağı karnıma saplandı. Aniden silahım patladı. Omuznu sıyırdı. Ben yere yıkıldım. O genç kız ve Bekir, ben yerde kan kaybedip ölene kadar, diğer ölüleri kesip birer torbaya yerleştirdiler. Babasını ve üvey annesini bölüp parçalarken gözlerinde ne bir tereddüt ne de bir acı vardı.

ŞUBAT BİLETLERİ İÇİN

sehirtyatrolari.ibb.istanbul

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
Şehir Tiyatroları

ŞEHRİN TİYATROSU TÜM İSTANBUL'DA

Esenyurt Şehit Erol Olçok Kültür Merkezi
"Sen İstanbul'dan Daha Güzelsin"

Beylikdüzü Atatürk Kültür ve Sanat Merkezi
"Hastalık Hastası" ve "Yaftalı Tabut"

Küçükçekmece Sefaköy Kültür Merkezi
"Rüstemoğlu Cemal'in Tuhaf Hikâyesi"

Maltepe Türkan Saylan Kültür Merkezi
"Hastalık Hastası"

Büyükçekmece Sultan Süleyman Kervansarayı
"Geç Kalanlar"

Kartal İBB Bülent Ecevit Kültür Merkezi
"Geç Kalanlar"